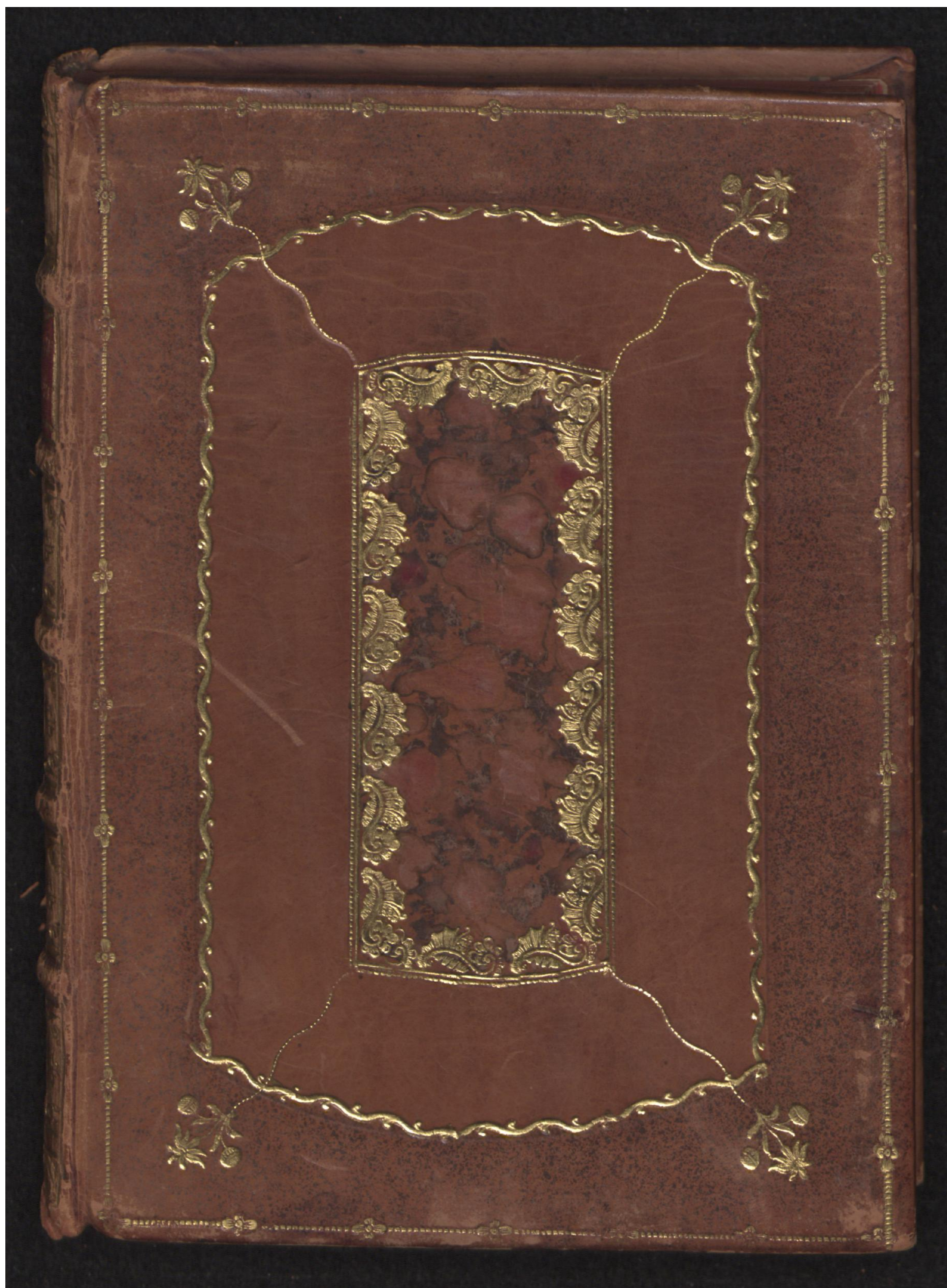
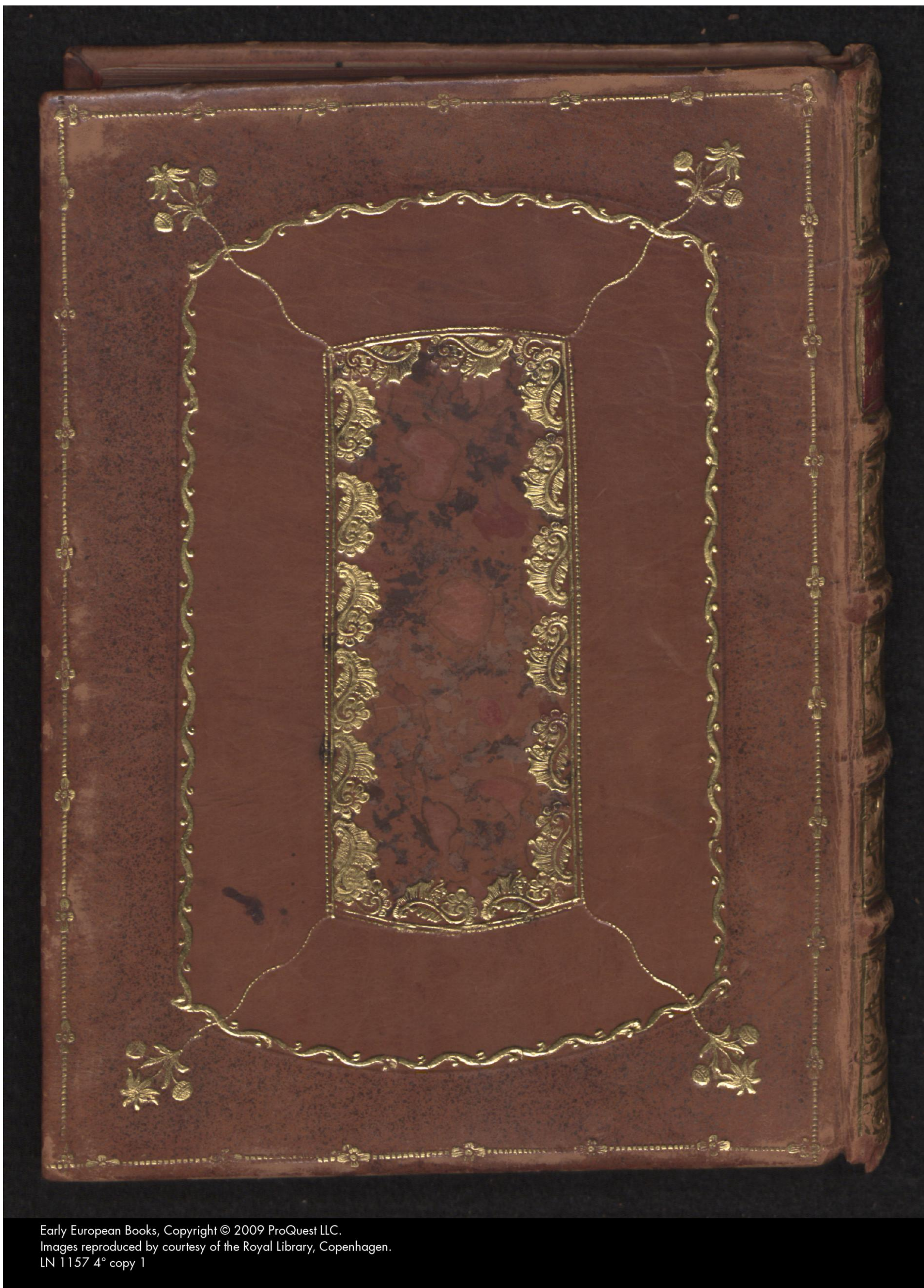

PIGRAMAT
MELANCHT

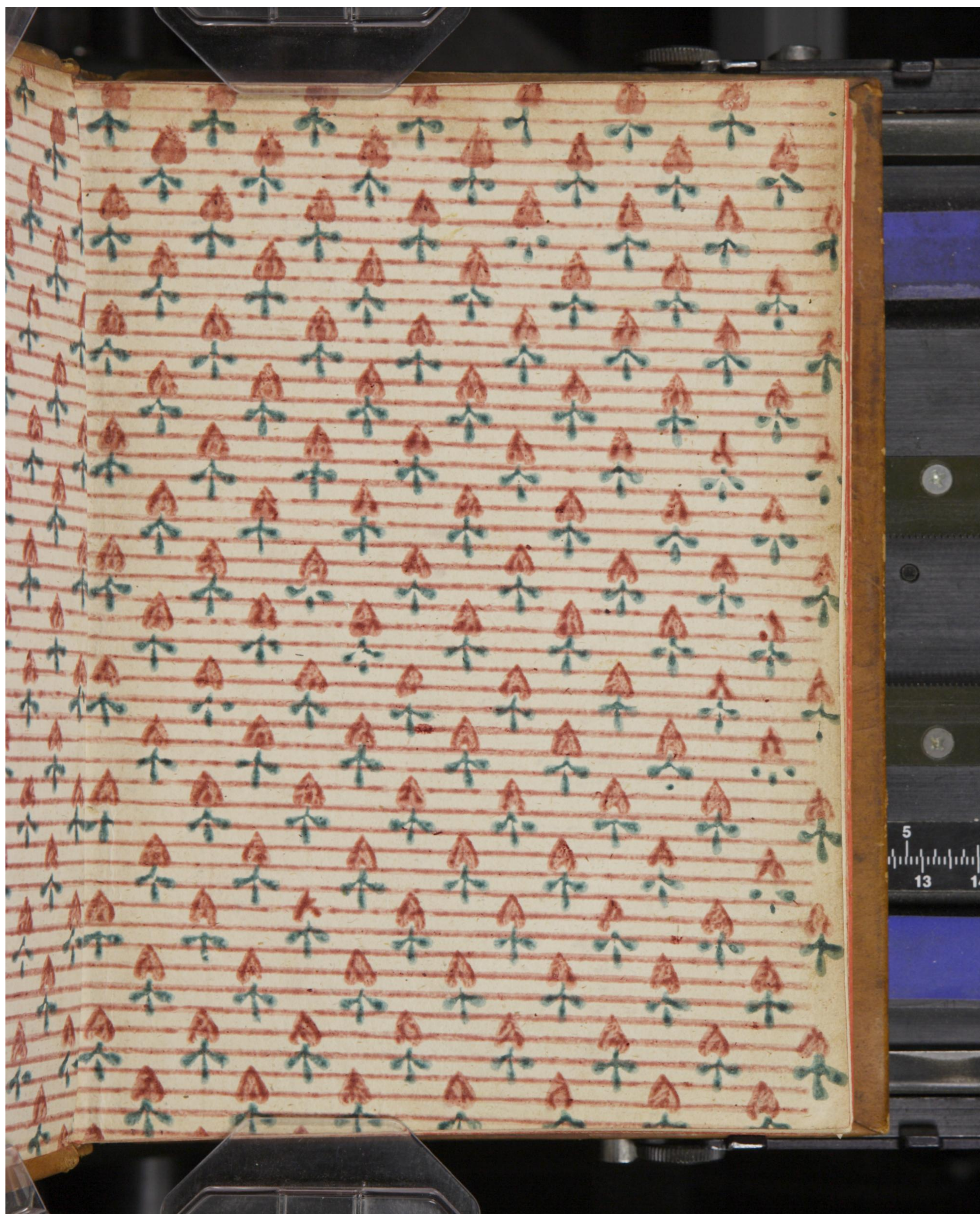

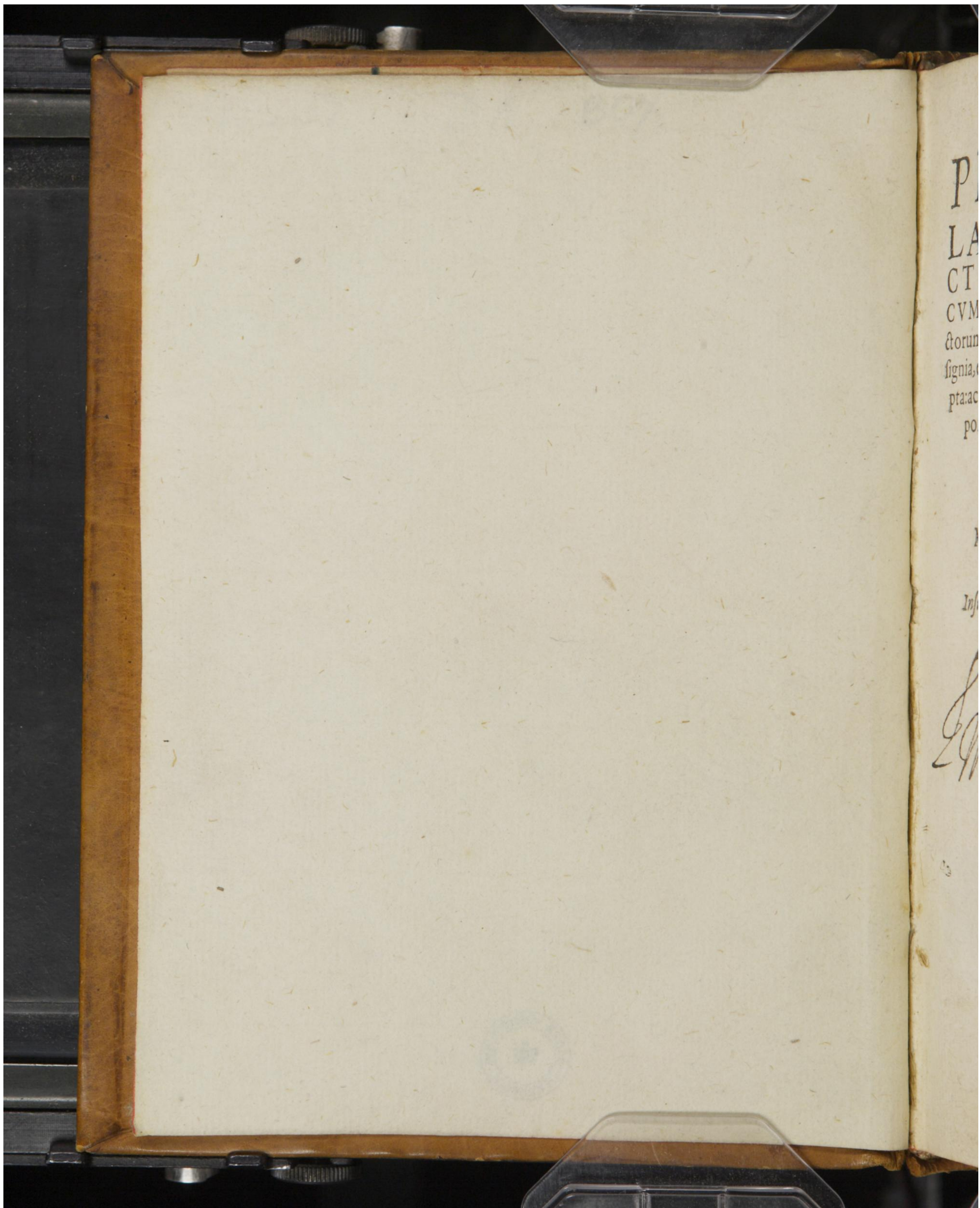

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

EPIGRAMMATA

PHILIPPI ME-LANTHONIS SELE-CTIORA, FORMVLIS PRE-CVM, HISTORIIS, PARAPHRASI DI-

ctorum diuinorum, & sententijs grauissimis maximè insignia, ex edito Epigrammatum libello & aliunde excerpta: ac vt pueris in pia institutione proponi & inculcari possint, seorsim cum indicatiunculis argumentorum, ad capita certa ordine aliquo collecta,

A

M. PETRO HEGELVNDO

Lectore Theolog. Ripensi:

Insuper & Iconibus argumento conuenientibus, elegantissimis exornata,

A

SIGISMVNDO FEYERABEND Bibliopola Francofordiano.

FRANCOFORTI ad Mœnum 1583.

LECTORI CANDIDO
ET PVERIS.

Omnia miramur diuini ſcripta Philippi,
Et ſingulis pia cernui damus oſcula:
Omnia ſunt aurum, nec vt hîc ſecernere quicquam
Sit opus, bonum quaſi ſit præ alio aliud magis.
At ſaltem vt pueris tanti inſtillemus amorem
Artificis, eſt opus præ alio aliud magis.
Ardebas pueros quantum ipſe Philippe tenellos,
Tantum, ô, viciſsim puerùli in te exardeant:
Aureaq́ alueolis ductore reponere diſcant
Te, mella, mellitiſsimo Melanthone.

PET. HEG. R.

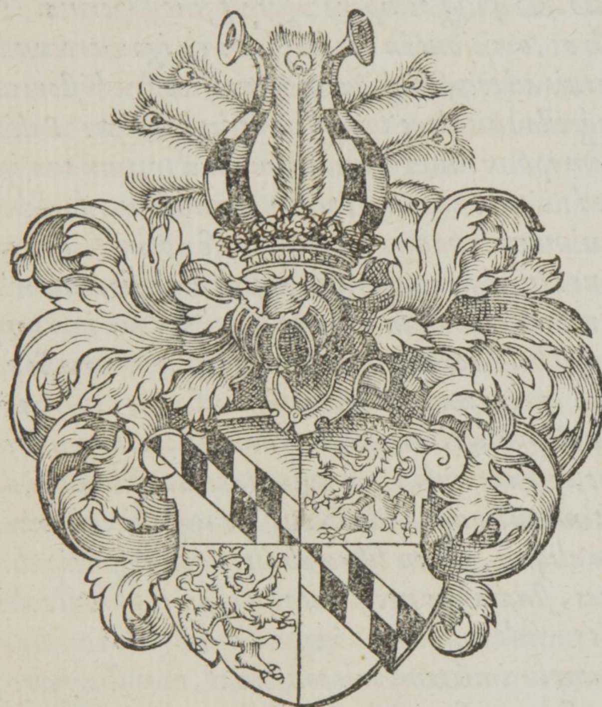
ALIVD AD EOSDEM.

Collegêre libris Epigrammata multa Philippi
Ingenio eximij iudicioq́ viri.
Aſt Hegelundus apis genuina Philippica, libro hoc.
Colligit hæc melius, collocat & melius.
Ergo ſit hic gratus, ſit mentio grata Philippi:
Namq́ Deo ſtudium ſacrat vterq́ ſuum.

NIC. CRAGIVS R.

GENEROSAE INDOLIS ET SPEI PRAECLARAE ADOLESCENTI OTTONI, NOBILISSImi viri GEORGII ROSENKRANTZII, Rosenholmiæ domini, Senatoris regni Daniæ, & consiliarij regij amplissimi, FILIO S.

NEQVE monere ego te, præstanti ingenio adolescentem, neque confirmare debeo, qui vltrò officium facis: docere verò nullo modo, vtentem præceptorib. literatissimis: hortari tamen & velut è longinquo acclamare acriter currenti, id verò fortasse licebit. Dabis igitur

hanc mihi veniam, Otto suauißime, vt cur te potißimum hic alloquar, & quæ consilij mei sit ratio, benignus libensq́ audias. Multos iam annos amplißima fuit in gente nostra familiæ vestræ dignitas & decus: ex qua & olim multi, & nunc, prodiere præstantißimi viri, belli & pacis tempore, Regibus & patriæ toti carißimi: quorum opera, vt Comici verbis vtar, in bello, in otio, in negotio, suo quisq́ tempore vsus est sine superbia. Sed hæc apud nostros, omnibus in medio sunt: & ego verecundia prohibeor, de tuis ad teipsum loqui, ne gentis vestræ historiam texere, auribusq́ illa tuis dare voluisse, videri poßim. Saltem igitur ad patrem ipsum tuum (hunc enim apud te, tum tua ipsius, tum mea, tum Reipublicæ causa, præterire nullo modo debeo) oculos atque animum conuertas. Nosti ipse optimè, & ego id quod auditione iam olim acceperam, posteà diuersis temporibus, cùm ita res meæ ferrent, in aliquot dierum cum ipso congressu & tanquam schola, coràm didici: quàm & temporis sit parcus dispensator: quàm multum grauißimis studijs: quàm nihil voluptatibus, ijs præsertim quas vulgus hoc nomine censet, quæ veræ non sunt, tribuat: quàm ipse voluntate sua & iudicio, disciplinarum optimarũ studijs addictus sit, peneq́ affixus, non minus ac nostrûm aliquis, qui in libris abditi nullamq́ Reipub. partẽ attingentes, studia hæc neceßitate quadã vitæ simul tolerandæ & muneris tuendi, colimus: adeoq́ vt nisi legẽdo cotidie, meditandoq́ quamplurimũ temporis consumat, non se viuere suauiter, imò prorsus non se viuere, existimet. Declarauit sanè iam sæpius, in priuatis & publicis actionibus, quàm ipse pro singulari perpetuoq́ suo in Rempubl. studio, non inuitus in hoc desudârit, vt patriæ nostræ res memorabiles, & Danicæ gentis antiquitates, inde vsq́ ab vltima hominum memoria, ex annalibus priscis, ex archiuis & diplomatis regijs, è gentium exterarum commer-

mer-

mercijs, fœderibus, monumentis vetustis, maiorum relationibus, doctis deniq; coniecturis, hinc inde sagaci ingenio & studio indefesso erutas, veteres & nouas, in promtu semper numeratoq; habeat. Neq; adeò iniuria cum plurimis conqueritur, res gestas historiamq; perpetuam gentis nostræ, sub posterioribus aliquot bene multis Regibus, in isto præsertim literis bonis & ingenijs felicibus affluente seculo, iam diu desiderari: atq; ea quæ proximorum regum, vt dixi, quorum ætati suppares ipsi ferè sumus, temporibus contigerunt, nullis propemodum monumentis publicis consignata: sed in paucorum hominum memoria & commentarijs priuatis conseruari hactenus & delitescere. Quo maioris diligentiæ & expectationis opus fuerit, eam historiæ partem, in qua popularis noster Saxo Grammaticus ante annos plus minus quadringentos desiit, continuatam pertexere, cumq; dignitate ad posteros propagare. Ista igitur domesticæ paternæq; diligentiæ & virtutis exempla tam illustria, accendere tibi animum debent, in ætate hac florente, ad studiorum præclarißimorum, omnisq; humanitatis amorem, & Musas tanto ardore complectendas, quanto iam diu patrem vides: quantoq; opus esse existimabis, gentilitio nobilitatis splendori literis & virtute exornando.

Sunt verò deinde & alia maiora, quæ vir deinceps factus, in viro, & quidem ad senectutis limen iam accedente imitabere. Atqui ex patre tuo, aut ex nullo disces, quantum decus sit, in omni actione et officio moderationem æquabilitatemq; eam tueri, in qua summa seueritas pari humanitatis temperamento condita sit. Animaduertes etiam olim, quando & ipse tu ex vmbratili studiorum exercitatione (in qua nunc magna cum laude profectuq; versaris) in lucem, puluerem, atque aciem forensem

educeris: quàm parens tuus hactenus multis in difficillimis negotijs, & reip. temporibus, in iudicijs, in legationibus, in prouinciæ commissæ administratione, personam sustinuerit grauissimam consiliarij sapientis, arbitri integri & casti, iudicis religiosi, legati prudentis, magistratus vigilantis & æqui: quámque fuerit semper φιλοβασιλεύς θ' ὅμως καὶ φιλόπολις: *& de quo non vulgò tantum, sed etiam inter sui ordinis homines viros clarissimos, ea sit integritatis & iusticiæ exploratæ opinio, vt pro Catone nostri temporis haberi possit, vtq́; non beneuolentia tantum, sed & admiratione dignus apud omnes censeatur.*

Inquirendum itaq; tibi porrò fuerit, quibus ille gradibus ad hoc amplissimum dignitatis fastigium & virtutis spectatæ decus conscenderit: quo imitari & assequi possis felicius. Nempe ergo non satis ille putauit, illustri apud suos loco natum esse, aut imaginibus maiorum & opibus indormientem excellere: sed maturè aspera illa, at laudabili ad virtutem ingressus via, inde à teneris voluntate sua, optimis studijs se totum devouens, animum doctrinæ eruditæ copia excoluit, naturæq́; bonitatem diligentia incredibili semperq́; sibi instante confirmauit. In primis itaq; scientissimos & prudentissimos quosq; vtriusque militiæ, togatæ & bellicæ magistros, quo melior & vtilior ad suos rediret ciuis, adijt. Magnum etiam illum Lutherum, & incomparabilem omniq́; laude maiorem Philippum viuos audijt, et coluit: mortuos etiam in sanctissimis scriptis loquentes vnicè complectitur, & cotidie ferè inter istos Theologiæ sese lacerantis & collidentis fragores, audit, obseruatq́;. Cum verò ab aulis armisq́; abhorrere equestris ordinis hominem nefas duceret, illustrissimæ fortitudinis heroi, Mauricio Electori nomen dedit, quando huius laudatissimis auspicijs res maximæ per Germaniam in imperij & religionis negotio geri cœptæ sunt. Patriæ

tan-

tandem ſe ſuæ ſiſtens, ingenÿ grauitatem amabili moderatione, & confirmata iam multo vſu prudentia, ita temperauit, eumq́; ſe domi & foris, in maximis & minimis præbuit, vt nuſpiã aut fidem, aut diligentiam, aut animum præſentem deſiderari pateretur. Per omnes itaq́; honorum gradus in ſummum togatæ militiæ ordinem euectus, sereniſſimo Regi FRIDERICO II. *veluti exemplum & imago antiquitatis, in precio eſt, & iam multos annos à conſiliis intimis. Ad eum modum pro patriæ commodis excubando, reipublicæ conſulendo, ſummos infimosq́; pari iure copulando, & quod omnium inſtar eſt, vera religioſi animi pietate Deum æternum fiducia Filÿ mediatoris colendo, vitæ & dignitatis æquabilem tenorem in hanc vſq́; ſenectam conſeruauit. Nihilominus tamen caſus humanos cogitans, & incertos euentus valetudinis, & naturæ communis fragilitatem, vtpote qui breui temporis interuallo duos amiſerit grandiores ſenatu fratres, Holgerum & Ericum, principes & ipſos in Republica viros: totum iam ſe in morte migrationeq́; meditanda occupatum eſſe oſtendit. Exhorreſcant alÿ & trepident ad mortis mentionem, quamq́; poſſint longiſſimè cogitationem à moriendi neceſſitate abducant, ÿ præſertim qui vitæ huius deliciis ineſcati, aut fortuna vſi paulo blandiori, firmum aliquid & diuturnum in rebus humanis ſomniant: at tuus parens in re quamlibet florente, ſtudio ſibi voluptatiq́; habet,* τῇ εὐθανασίᾳ *artiq́; bene moriendi quàm plurimũ impendere meditationis, & cotidie quaſi vaſis conclamatis, ſarcinulas ad proficiſcendum componere. Ideo ad ſepulcrum familiare veſtrum, prope Roſenholmianum ſuum, frequenter & obambulat, & in exedra iſta ſua libenter ſeſſitat: non ſecus ac olim Iſaacus in agrum ſub veſperam exire ſolitus erat* ἀδολεσχῆσαι, *ſeu potius ad meditandum et orandum. Ideo locũ iſtum Bibliotheca exquiſita, ſignis, epigrãmatis,*

pictu-

picturis, & commonefactionibus grauissimis, veluti testamento ad pietatis iusticiæq́ studium posteros, etiam defunctus, obtestaturus exornauit. Ita nimirum certus ipse de felici ex hac vita in meliorem transitu, vt præsentem hanc piè contemnere, cœlestem illam, & beatum electorum Dei πολίτευμα ardenter expetere, non simulatè videatur: & liberis etiam suis sicuti viuendi, ita et bene viuendi, beneq́ moriendi autor esse vnicè cupiat. Hæc illa vna est, qua ad solidam gloriam & gaudium itur via, siue ea facilis, siue difficilis sit: qui diuersam ingreditur, fortunam, vt fertur, inuocet.

Sed dum ponere tibi ante oculos conor, quibus initijs ac fundamentis hæ tantæ summis in rebus laudes patri tuo excitatæ sunt: videri fortasse aliquibus possim nimium multa dixisse: at ipse mihi nequaquam satisfecisse, nedum patriæ nostræ de tanto bono gratulari satis potuisse, videor. Virtutem sanè laudari boni omnes libentissimè, nemo nisi malus, audijt inuitus: salutares autem moderatosq́ gubernatores à Deo donari, grata mente agnoscere debemus, & precibus insuper assiduis ipsi commendare, vtpote qui organa sunt, & tanquam manus Dei, quibus generi humano cumulatissimè benefacit.

Intelligis quàm iustam habeas gaudendi tecum in sinu, quod aiunt, & Deo æterno toto pectore gratias agendi materiam: quo magis omniq́ ad hoc contentione tibi enitendum vides, vt familiæ, in qua à Deo collocatus es, vetustæ nobilissimæq́, iam ad paucos redactæ, dignam te præbeas propria virtute propaginem simul & propagatorem: præsertim cum in te, velut AEneæ in suo Ascanio, omnis tuo stet cura parenti. Tui itaq́ ipsius inflammandi causa, & voluntatis meæ atque obseruantiæ in patrem tuum, patronum Mecœnatemq́ meum testificandi, libenter te cùm studiorum gratia Rostochij subsisteres, quando Academiæ

Ger-

Germaniæ superioris grauiter dißidijs Theologicis concuterentur, literis meis quoties licuit salutaui: & nunc vbi vbi es, acclamatione mea consequi cupio: semper verò te, tuaq; studia, quâ non possum corpore, mente sequar. Eadem de causa libellum istum ex Philippicis Epigrammatis concinnatum in tuo nomine apparere, donec melius aliquid parare possem, volui. Ad hoc audendum aggrediendumq;, pater ipse tuus occasionem mihi tum præbuit minimè negligendam, quando sermones grauißimos non legum modò & historiarum, omnisq; sapientiæ succo imbueret: Verumetiam in Poëtarum hortos & viridaria subinde excurrens, epigrammatis veteribus & nouis, ceu flosculis odoratißimis, respergeret. Iniecit tum mihi ea res cogitationem, vt ex editis sanctißimi viri Philippi Melanthonis epigrammatis & aliundè, quàm venustißima, & breuißima quæq; ad formam & similitudinem aliquam istorum scriptorum, quæ nunc Emblematum titulo à doctis insigniuntur, deligerem, ordine tamen ista aliquo, quæq; pueris in pia institutione inculcari omnia aut pleraq; possent. Quocirca neq; Epigrammata autoris omnia, neq; integra semper aßcripsimus; quin etiam hinc inde ex carmine epithalamio, aut epitaphio, aut paraphrasi aliqua ipsius prolixiori, ea solummodo decerpsimus, quæ nostro huic instituto, hoc est, puerorum institutioni seruire poterant: nonnulla etiam ex Poëtis nostri seculi candidioribus & Philippi discipulis aut amicis, maximè Iohanne Stigelio, depromsimus: Veniam facti nostri & ab his, & ab ipsius sanctißimis manibus exorantes. Iam & in bonam spem veniebam, neque studijs tuis alienum hoc prorsus accidere posse, neque patri tuo ægrè futurum, qui Philippum & coluit viuum, quem & mortuum vt oderit induci non potest, licet aliorum astuta crudelitate, aliorum friuola credulitate, ad hoc iam multi impellantur: si

fasciculum istum ex rosario Philippico contextum, tibi quàm ornatissimum, industriorum hominum opera editum curarem.

Non sunt autem hi, Otto amicissime, hominis otio & voluptate diffluentis lusus aut argutæ nugæ, & comtulæ veneres: sed inter studia acerrima, labores docendi scribendiq́ue assiduos, negotia difficillima, profectiones, certamina, è pectore Deum religiosè colentis expressa suspiria, πάθη *ardentissima, & tantum non illitæ cartis lacrymæ. Rursus autem & hic sunt mentis piæ sub mole negociorum respirantis, seseq́ue colligentis* ἤθη *lenissima, & in Deo suauissimè acquiescentis* παῤῥησίαι καὶ ἐπινίκια*: dum terras & mortalia omnia quasi è sublimi despiciens, cœlo penè se infert, inq́ue sinu & complexu Filij Dei certissima fiducia se collocat, vt quod de Stephano Philippus sæpe in ore habuit, in corde semper ipse habuisse videatur:*

Ibat ouans animis, & spe sua damna leuabat.

Cæterùm vena Philippi in carmine fundendo (si modò de tanto viro iudicium nobis sumere liceat: quod hac tamen fortassis in parte licebit) talis est, qualis ipsi mens fuit, nimirum pura, simplex, aperta, facilis, vndequaq́ue pietatem spirans, in qua arrogantiæ, scurrilitatis, turbidorum affectuũ, nigri salis mica nulla. Scire tamen potes etiam me tacente, non ipsum hoc vnum egisse, neque professione aut studio Poëtam fuisse: sed obiter tantùm & veluti in transcursu poematia scriptitasse. Tamen quod de Virgilio doctissimo, doctissimus pronũciauit Iulius Scaliger: Quò quisq; doctior est, eò maiorẽ in Virgilij scriptis deprehendet eruditionẽ: *id nos non immutatũ, sed auctum potius, si de Philippo dixerimus, non errabimus:* Quò quisq; est doctior, magisq; pius: eò maiorem in Philippi

scri-

scriptis deprehendet eruditionem simul & pietatem. *Quando itaq; doctrina & pietas in hoc viro par fuerit: cùm cogitationes illas suas sanctißimas, in numeros coniecisset, non possunt non suauiter piam mentem afficere. Animaduertis quàm ego vellem, si meam iuuentus vocem auditura esset, Philippico nomini amorem & voluntates omnium conciliare: neq; tantùm vt micas istas & τεμάχη arripiat: sed vt omnis etiam doctrinæ liberalioris initia, maximè verò religionis nostræ fundamenta, ex ipsius scriptis sibi degustanda hauriendaq; esse cogitet. Verùm apud te, tuiq; similes, non multum in isto argumento laborandum mihi esse, sat scio.*

Pascas interea hîc eadem opera animum & oculos: cumq; istis insuper coniunges ingeniosißimorum nostræ ætatis hominum libellos Epigrammatum, Iconum, παρῳδιῶν, γνωμῶν, *Apophthegmatum, Emblematum rerum variarum, Alciati, Sambuci, Bezæ, P. Costalij, B. Anuli, Achillis Bochij, Cl. Paradini, Had. Iunij, Conradi Albini, Nic. Reusneri, aliorumq; vt cùm à seuerioribus studiis animum remittere voles, aut inter proficiscendum, meditandi fallendíque temporis pium & vtile argumentum arripere: ea tibi sint studio, quæ vltrò oculis & animo, doctrinam aliquam aut virtutis elogium & stimulos ingerant. Conceßisti iam in GERMANIAE superioris ACADEMIAS eruditißimis hominibus liberalißimisque studijs & exemplis affluentes. Socios habes & æmulos studiorum complures è nobilitate Danica lectißimos iuuenes. A vobis certamen suscipi virtutis, doctrinæ, & eloquentiæ, quæ sapientiæ est exornatrix, quàm vobis ipsis honorificum, quàm parentibus iucundum, quàm familijs vestris decorum, quam patriæ denique iuuandæ & illustrandæ accommodum fuerit &*

fructuosum? Feliciter vale mi optime optatissimeq́ Otto, paternæq́ & auitæ integritatis & virtutis memor, patri gaudium maximum, fraterculo Holgero viuacis & mirifici ingenij puero, simulq́ patruelibus tuis Ottoni Christophoro & Friderico, Holgeri filijs, optimæ indolis & spei adolescentulis, vt exemplum illustre virtutis & diligentiæ ponas, vide. Deum æternum oro, vt patrem tuum in hac viridi senecta, non vestræ tantum familiæ, sed & totius patriæ commodo, quàm diutissimè incolumem conseruet. Ripis Cimbricæ Chersonesi, Anno Christi M. D. LXXXII. die 20. Augusti, quo ipso die ante annos 23. solenni coronationis ritu inauguratus fuit Rex Daniæ Fridericus II. cui vt porrò æternus Deus, qui regna transfert & constituit, vitam & regnum in multos annos proroget, omnibus precibus nobis rogandus est.

Tui studiosiss.

M. PETRVS HEGELVNDVS
Lector Theologus apud Ripenses.

IN IN-

IN INSIGNIA FAMILIÆ
ROSENKRANTZIORVM PERVETV-
ſtæ & nobiliſſimæ.

Suprà extant PENNAE radijs interlitæ & auro,
Albaq; purpureis ſparſa corolla ROSIS.
Ponè coronato ſubſultim fronte LEONES,
Stant teſſellatis obuij in alueolis:

Iuſticiæ & paci, eſt fas, arma tenere miniſtra:
Pectora proq; aris ponere, proq; focis.
Gloria militiæ tamen eſt, vel ſumma, togatæ:
Conſilijs patriam qui iuuat, ille iuuat.
Aurea pax ALIS plaudit: ſtat diuite CORNV
Copia: fert blandas præmia Muſa ROSAS.
Deniq; tum bona ſunt Marti & commercia Muſis,
Si ſint antè domi CONSILIA, ARMA foris.

P. H.

IN INSIGNIA FAMILIAE
LANGIORVM,
ſigna militaria & Roſas.

Roboris inuicti dedit hoc inſigne Gradiuus,
Plurima victrici fixa TROPHAEA manu.
Ingenio, Charites, virtuti, oriq; diſerto
Ternæ ipſæ in triquetro tres tribuere ROSAS.
Vt ſapere & facere hæc conando, tot hoſtica SIGNA
Stirps gerat, & rutilas, Langia, iure ROSAS.

P. H.

CAPITA LIBELLI epigrammatum.

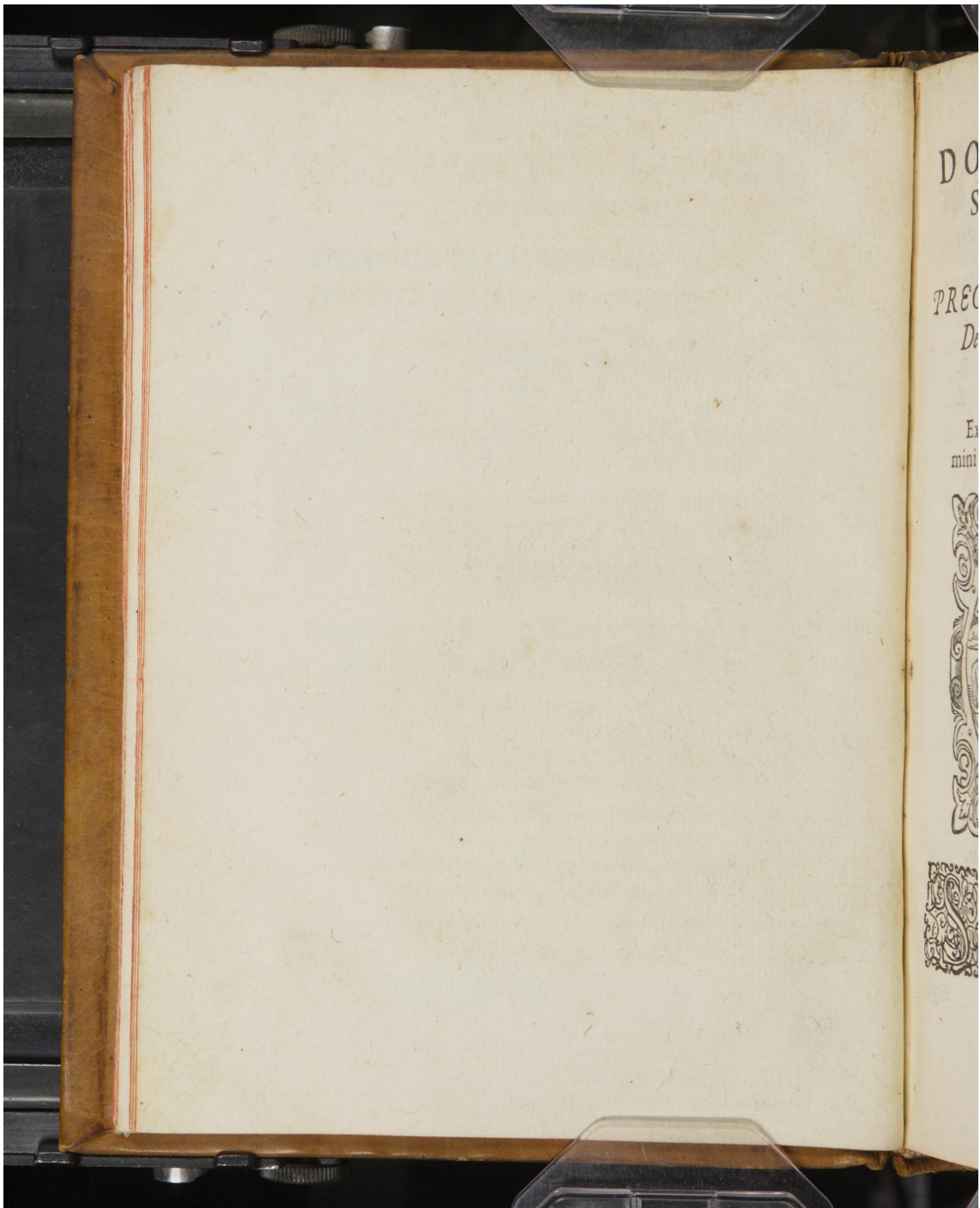
DOXOLOGICA, ſeu preces & hymni. 1

HISTORICA, ἐγκωμιαστικὰ καὶ θρηνητικά. 41

DIDACTICA
- Quę ad Eccleſiam propriè attinent. 85
- Politica, & quæ ad Magiſtratum ac leges 105
- Oeconomica καὶ γαμικά. 116
- Parænetica, & de ſtudijs rectè formandis. 126
  - de Aſtris. 137
- Ethica præcepta, ſeu Σωφρονιστικά, & regulæ vitæ. 141
- Gnomica miſcellanea. 149

FORMVLAE CONFITENDI ET PRECANDI ex Philippo & Camerario. 155

DOXO-

DOXOLOGICA, SEV PRECES ET HYMNI.

PRECATIONES AD FILIVM Dei, pro vera Dei agnitione & dono Spiritus sancti.

Ex historia creationis: Gen. I. Spiritus Domini FOVEBAT aquas.

SPiritus vt Domini nascentia corpora fouit, "
Cùm manus artificis conderet ipsa Dei: "
Sic foueat cœtus, qui Christi oracula discunt, "
Accendatq́; igni pectora nostra suo. "

ALIA.

VT SPIRITVS SANCTVS SIT efficax in nobis voce Euangelij, & motus tales accendat, qualis ipse est, id est, legi diuinæ congruentes.

Ex promissione Dei: Zach. 12. Effundam super domum Dauid Spiritum GRATIÆ & PRECVM.

,, *Effundam FLATVM, dicis, Dauidis in agmen,*
,, *Christe, EVANGELII qui solet esse comes.*
Gratia magna Dei docili vt notißima fiat,
Vtq; prece accedat non dubitante Deum.
Mentibus & petijsse iubes hoc munus anhelis,
Teq; auidis iuras hoc dare velle bonum.

Ergo

Ergo voce tua confisi Christe precamur,
AVRA Euangelij sit comes ista tui.
Luceat in nobis, & iustæ pectora nostra
Aßimilet legi, quæ data voce Dei est.
Te verè æternumq; Patrem vt cognoscere poßint,
Et motus habeant, quos tua verba docent.
Hæc nos FLAMMA tibi iungat, summoq; parenti: "
Ipse sit in nobis iam noua vita Deus. "

ALIA.

Propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis. Psal. 45.

O Vncte æterni læto Spiramine Patris;
Nate Dei socios vngito Christe tuos.

ALIA.

Quantò magis Pater vester cœlestis dabit Spiritum sanctum ijs, qui ab eo petierint? Luc. 11.

Vox tua Gnate Dei est, accendere velle parentem
AEternum, Flatu pectora nostra tuo:
Promissumq; iubes munus votisq; fideq;
Poscat vt hic cœtus, qui tua iussa colit.
Hac igitur freti, Christe optime, voce rogamus,
Ignis vt inflammet pectora nostra tuus. "
"

ALIA.

VT GVBERNET IPSE MENtes & studia docentium & discentium:

Scripta à Philippo, paucis diebus ante mortem, nec absoluta.

AEterno genitore nate CHRISTE,
Orator Patris ex sinu verendi
Vocem Euangelij ferens suauem:
Qua credentibus exhibes potenter
Vitam, iusticiamq́ sempiternam:
Et qui sanguine nos tuo redemtos,
Exaudis, reputas, facisq́ iustos,
Ostendisq́ pijs tuum parentem:
Nostras CHRISTE precor doceto mentes,
Ac in pectora gratiæ arrhabonem
Nostra effundito SPIRITVM, mouentem
Casta incendia, & inuocationem:
Fac pars agminis vt tui per omne
AEuum simus, alacriterq́ laudes

AEterni Patris & tuas ſonemus,
Claro contuitu DEI fruentes.

PRO CONSERVATIONE Eccleſiæ & puritatis doctrinæ cœleſtis, precatiuncula.

Ex hiſtoria trium adoleſcentum, ſociorum Danielis, quos Nabogdonoſor in Caminum ardentẽ ligatos coniecit: quòd Statuam auream à ſe propoſitam adorare nollent. Sed Filius Dei in medijs flammis apparens, mirabiliter hos ab incendio tutos illæſosq; conſeruauit: Rege ſtupente, & ad veri Dei venerationem conuerſo. Dan. 3.

TE maneat ſemper ſeruante Eccleſia Chriſte,
Inſertosq; ipſi nos tua dextra tegat:

» *Tres velut in flamma testes Babylonide seruas,*
» *Rex vbi præsentem te videt esse Deum.*

ALIA.

Ex verbis Discipulorum duorum euntium Emaus. Lucæ 24.

» *Vespera iam venit nobiscum Christe maneto,*
» *Extingui Lucem nec patiare tuam.*

ALIA.

Pro incremento Fidei, facilè labascentis.

Credo Domine: opem fer incredulitati meæ. Mar. 9. Qualis & perhibetur fuisse precatio vltima Casparis Crucigeri senioris: Inuoco te fili Dei, fide quamlibet languida, fide tamen.

» *Sed tamen hæc fidei modica est scintillula, fiat*
» *Auxilio petimus fortior illa tuo.*
» *Ac veluti lucis radios Sol spergit in orbem;*
» *Tu Sol iusticiæ nos rege luce tua.*
» *Et non extingui patiare in pectore nostro,*
» *Noticiamq́ tui, noticiamq́ Patris.*
» *Hospitiumq́ tuæ doctrinæ protege Christe,*
» *Emanuelq́ tuo semper adesto gregi.*

IOH. IO. MAIOR.

» *Parua fides quoque grata Deo est, dum conscia verbi*
» *Sanguine dependet, Maxime Christe, tuo.*

PRO

PRO REMISSIONE peccatorum.

Expiabis me Hyſſopo, & ſuper niuem dealbabor. Pſal. 51.

EN mea coccineum referunt delicta ruborem:
Horrida ſum crudo maſſa cruore madens.
Ablue me folijs Hyſſopi aſpergine viua,
Tunc ego candidior vel niue totus ero.

IOH. STIG.

ALIA.

Exemplo matris Cananeæ. Mat. 15.

Quantus erat dolor in Cananæa matre puellæ, “
Cuius mens furijs exagitata fuit: “
In tanto nunc eſt Eccleſia mœſta dolore, “
Doctorum furias cùm videt atque ducum. “
Sed tu Gnate Dei gemitus audito precantum, “
Nulla venit nobis, te niſi dante, ſalus. “
Tu procul à nobis ſæuos depelle furores, “
Et ſanes verbo pectora noſtra tuo. “
Quamuis ira tui nos vrget iuſta parentis, “
Atque ſumus turpes nos rea turba, canes: “
Attamen vt timidè ſub menſa captat herili, “
Eſuriens modicas parua catella dapes: “
Sic cùm dira fames noſtros abſumſerit artus, “
A menſa petimus pabula Chriſte tua. “
Gnate Dei generis noſtri maſſam induis, vt nos “
Viuifica infirmos hæc tua maſſa gerat. “

IOH.

IOH. STIG.

Exemplum fidei probat in Cananëide Christus:
I nunc, & dubitans quære placere Deo.

ALIA.

VT DILECTIO DEI IN nobis permaneat.

Ex ardentissima oratione filij Dei ad æternum patrem ante agonem: Sit dilectio tua in eis, qua me diligis, & ego in eis. Ioh. 17.

,, *NEc tu gnate Dei maius meliúsve rogare*
,, *AEternum poteras, optime Christe patrem:*
,, *Quàm quali στοργῇ semper te diligit ipse,*
,, *Diligat & simili nos vt amore pater.*
,, *Nec tribui nobis hoc poßit munere maius,*
Quid nati posset maius amore dari?
Non apud AEternum facis irrita vota parentem,
Affirmat iurans hoc Pater ipse tibi.
Erga nos etiam es patrij tu pignus amoris,
Iussus pro nobis debita λύτρα dare.
Nos igitur quanquam sumus ægra & sordida massa,
Credimus ista tamen munera summa dari.
Confisiq́ tua prece Christe, pericula nostra
A summo petimus cuncta parente regi.
,, *Tuq́ regas seruesq́ infirmos numine, qui vis*
,, *In nostris viuens mentibus esse λόγος.*

ALIA

ALIA.
VT VNVM SIMVS IN CHRISTO. Ioh. 17.

In tristi sudans quod poscit agone cruorem
Æterno Christus de genitore satus,
Semper concordes, vnumq; vt simus in ipso:
Cum Christo nostra hoc vota animiq; petant.

ALIA.
AD TRINITATEM,
Ex M. Lutheri carmine Germanico:
Erhalt vns HERR bey deinem Wort.

Serua DEVS Verbum tuum,
Et frange vires hostium,
Qui Iesum Filium suo
Turbare conantur throno.

Ostende nunc potentiam
O Christe Rex regum tuam;
Defende paruulum gregem,
Qui te fatetur principem.
Viuificator spiritus
Concordiam da cordibus,
Ades periclitantibus,
Cum morte conflictantibus.

IOH. STIG.

ALIA.

Adsere nos, verbumq́ tuum Deus optime serua,
Et rabiem Turcæ, Pontificumq́ preme.
Qui tecum æquali regnantem fœdere Christum,
Conantur patrio præcipitare throno.
Da pacem, defende tuos: tibi semper vt omnis
Posteritas laudet hic & vbiq́ canat.

IOH. STIG.

PRO HOSPITIIS ECCLEsiæ & Scholarum.

FLecte precor nobis iratum Christe parentem,
Qui vis pro nobis supplicis esse loco.
Et quam sparsisti prolatam è mente parentis
Deleri vocem ne patiare tuam.
" *Doctrinæq́ tuæ studium, paruamq́ Sareptam*
" *Doctrinæ hospitium protege quæso tuæ.*
" *Et placidam clemens nobis concedito pacem,*
" *Tuq́ ducum mentes tu populiq́ regas.*

ALIA.

ALIA.

At tu summe Deus surgas terramq́ gubernes,
Absq; tuo Regnum numine stare nequit.

ALIA.

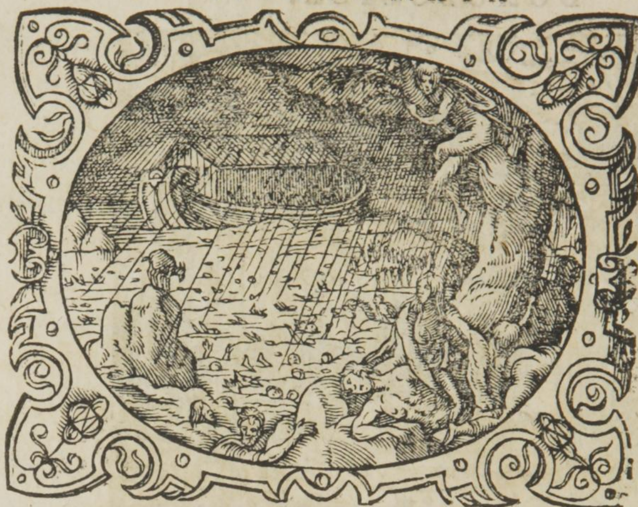
Conserua Regni formamq́; statumq́; decorum,
Præfice concordes ipse piosq́; Duces.

PRO GVBERNATIONE ET *incolumitate nauiculæ Christi, quæ est Ecclesia ipsius.*

GREG. NAZIANZ.

Ζητῶ Νῶε κιβωτὸν, ὅπως μόρον αἰνὸν ἀλύξω.

OCeani rapidis vt ventis vnda cietur:
Semper habent varias sic quoq; regna vices.

Vltima sed motus grauiores sentiet ætas,
Impia Turcorum quæ modò regna videt.
Christe tua hos inter fluctus quassabitur Argo,
Attamen hanc rabies mergere nulla potest.
Nos prolata tuo qui dogmata discimus ore,
In cymba serues optime Christe, tua.

ALIA.

Oppressit reducem, quam rexit, Iäsona nauis,
Qua tulit auricomi velleris acer opes.
Non te Christe tamen, quam tu regis, opprimet Argo,
Sed victor seruas hanc etiam incolumem.
Nos ergo in portum deducas, atque gubernes,
Deleri nautas nec patiare tuos.

ALIA.

Ex historia Domini in nauigio dormientis. Matth. 8.

Nate Dei fluctus pelagi compesce furentes,
Irruit in cymbam multa procella tuam.

Te qua-

Te quaſi ſopito iam mergi penè videtur:
Sed vigila, & paruum magne tuere gregem.
Vt tibi pertexat gratis præconia verbis,
Et tua perpetua nomina laude canat.
Aura tonet, ſonet vnda, minis fremat orbis & orcus: „
Tu tamen inſertos nos tibi Chriſte teges, „

IOH. IOACH. M.

MEDITATIO ADMIRANDI beneficij, Incarnationis Filij Dei, domini et Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti.

NIl ſum, nulla miſer noui ſolatia, maſſam „
Humanam niſi quòd tu quoque Chriſte geris. „
Tu me ſuſtenta fragilem, tu Chriſte guberna, „
Fac vt ſim maſſæ ſurculus ipſe tuæ. „
Hoc mirum fœdus ſemper mens cogitet, vno „
Hoc eſt, ne dubites, fœdere parta ſalus. „

PARAPHRASIS IOH. STIG.

Sum miſer, & non vlla dolens ſolatia noui,
Sumq́ adeò culpæ nil niſi maſſa meæ.
At tu ſolus habes, mihi quæ ſolatia præſtes,
Qui datus es maſſæ portio Chriſte, meæ.
Mors tua Chriſte mihi vita eſt, victoria regnum: „
Labe mea morior, ſanguine viuo tuo. „
Tu mihi rex pariter, pariter mihi Chriſte Sacerdos,
Pro me namque volens munus vtrumque geris.
Deſtruis omnipotens veteris ſcelus omne Draconis,
A quo omnis noſtri manat origo mali.

Iratumq́; tua placas pietate parentem,
Qua tuus in nobis crimina delet amor.
Ergo animam seruato meam, quam morte redemtam
Et vita gaudes germen habere tua.
" *Viuo tibi, moriarq́; tibi, tibi deniq; viuam,*
" *Te quia iustifica, Christe, prehendo fide.*

ALIA.

" *Iunxisti vt massam tibi nostram Christe Redemtor:*
" *AEterno sic nos fœdere iunge tibi.*

ALIA.

" *Cùm nostram indueris mirando fœdere massam;*
" *Gnate Dei semper nos tua membra regas.*

ALIA.

Ex verbis Dauidis: 1. Paralip. 17. Aspexisti me in forma hominis, qui es in excelsis IEHOVA DEVS.

In forma quòd nos HOMINIS placidissime Christe
Aspicis, & tamen es conditor ipse DEVS:
Et nostram formam miseratus crimina deles,
Et vitæ æternæ gaudia vera dabis:
Hæc grati canimus tua dona, simulq́; precamur,
Tu nos vt doceas, luce regasq́; tua.

SILOH.

DE APPELLATIONE SILOH, quam Iacob tribuit nascituro olim Christo: Epigrammata duo longè dulcissima.

Iacob

Iacob Patriarcha morti vicinus, ordine Filijs benedicit, & futura prædicit: Disertè verò Regnum penes tribum IVDAM futurum affirmat, donec venerit SILOH, id est, is qui mittendus est, seu χόριον αὐτῆς, id est, fœtus seu filius eius, s. virginis matris. Gen. 49.

GNate Dei effigies æterni viua parentis,
AEterna Verbum mente satumq; patris:
Indutus nostra qui carne in virginis aluo,
Humanum accedis, maxime Christe, genus.
Te pius Isacides compellat nomine SILOH,
Quòd teneræ es fœtus virginis, ipse tener.
Ac velut inuoluens fœtum membrana recentem
Dum rude sub matris pectore turget onus,
Mollis, & ad motus non est durabilis vllos,
Pendet & à cotylis squalida tota nouis:

Sic in-

I. Sic infirma fuit caro tunc tua maxime Christe,
In cruce pro nobis cùm lacerata fuit.
Indueras etenim mirando fœdere carnem,
Huic nostræ similem supplicijq́ reum.
II. Sed verè fragilis nos ipsi & sordida pellis,
„ Materna chorion labe reumq́ sumus.
„ Attamen hoc viuet chorion quando induis ipse,
„ Voce tua sanans atq́ cruore lauans.
Sic autem nobis diuina hæc munera dantur,
Cùm discunt vocem pectora nostra Dei.
Ac cœtus igitur discentum Christe tueris,
Vt chorion verè sit schola casta tuum.
Ah tua tuta precor seruetur fascia SILOH,
Ne queat hanc vllus dilacerare furor.

ALTERVM.

Magni consilij qui dicitur Angelus esse,
AEterno natus de genitore λόγος:
Edidit Isacidæ læta hæc oracula voce,
Cùm fuit exilij duxq́ comesq́ seni:
Non prius amittet sceptrum Iudæa propago,
Quàm veniet SILOH missus ab arce poli.
Perpetuæ reddet vobis qui gaudia vitæ,
Crimina cùm proprio vestra cruore luet.
Cur tamen est dictus Seruator nomine SILOH?
I. Quòd de virgineo nomine fœtus erit.
Et fragili similis chorio, pelliq́ cruentæ,
In cruce cum tabo vulnera facta fluunt.
Talis at est factus pro nobis fascia Christus,
Qnanquam iusticiæ fons sine labe manet.

Nos homines autem verè tam sordida massa, 11.
Nos lacerum chorion, putre reumq́; sumus. "
Sed tu gnate Dei nostras etiam indue pelles, "
Et vitam miseris insere fasciolis. "
Nec tamen hanc reddis, nisi qui tua dogmata discunt:
Tantum hanc ad vitam vis Deus esse viam.
Ergo precor studia hæc tu semper dirige Christe,
Æterni Siloh vera propago Patris.

EGO SVM QVI SVM,

Exodi 3.

TVm Mose ardebat scitari, & nomina tanti
Quærere ductoris, populisq́; exacta referre,
Omine ab hoc firmans animum, & sic ore precatur:
O quem te memorem, qualíve ab origine ducam
Sancte Deûm, nam te non spernant sidera regem,
Nec tibi vota neget terrarum maximus orbis,

Fare age quis venias: Quærenti talibus ille
" Respondit dictis: ego SVM quem cernis, EROQVE.
SVM patris æterni proles, antiqua dierum,
AEqualis patri consors in numine & æuo,
Viuo equidem, vitamq́ æterna in secula duco,
Principium & finis: Sed castæ virginis olim
Semen ERO, nomenq́ meum de nomine facti
Dicetur Siloh, venerandum in secula nomen.
" Nunc IEHOVA vocor; sed cum labentibus annis
" Natus ero, nomen ducam saluator Iesus,
" Cùm nomen venient Isch & Iehoua sub vnum.
Ille ego sum, vestris qui patribus ora resolui
Fatidico sermone Deus, fataliaq́ arua
Pollicitus, seris habitanda nepotibus arua,
Quos ego morte obita viuos nunc æthere in alto
Asseruo, & quondam manifesto in corpore sistam.

IOH. IOACH. M.

PRECATIO VAGIENtis Ecclesiæ.

AEterni de mente patris SAPIENTIA nata,
In qua mundi operum fulsit idea noui:
Et quæ distinxit pulcerrima corpora rerum,
Et iussit formas singula habere suas:
Hæc eadem in paruis vagit sapientia cunis,
Naturæ nostræ membra tenella gerens.
Sic quanquam infundit se nostra in pectora, nobis
Nondum se totam cernere posse dedit.
Vt tamen in nobis sint tantæ exordia lucis,
Tanquam vagitus dogmata prima sonat.

Nox

Non quanquam infirmos ſpernis, ſi debita credant
Te λύτρα pro nobis, Chriſte, dediſſe patri.
Ah precor infirmis adſis vt mentibus, atq;
Doctrinæ foueas ſemina ſparſa tuæ.
Dum tua ſe totam pandet ſapientia nobis,
Atq; patrem clara luce videre dabit.
Quando mortali ſoluentur carcere mentes,
Et duce te, cœli culmina celſa petent.
Chriſte tuo exulibus patriam tu ſanguine reddis, "
Nulla venit nobis, te niſi dante, ſalus. "

PRECATIO IN PERICVLIS extremis & humana ope inextricabilibus.

Cùm bello à ferociſſima natione Moabitarum & Ammonitarũ premeretur Iudæa: iamque certa immineret vaſtitas: pius rex Ioſaphat ab armis ad preces totum ſe conuertit. Et hac quidem ille fiducia, hoſtibus, ex mutua laniena, interitum: ſibi totiq; populo miraculoſam liberationẽ & ſpolia opima impetrauit. 2. Paral. 20. Eſt autem hæc particula precationis Ioſaphat:

CVM NESCIMVS QVID AGENDVM SIT, OCVLI NOSTRI AD TE DEVS ATTOLLVNTVR.

IN tenebris noſtræ & denſa caligine mentis, "
Cùm nihil eſt toto pectore conſilij: "
Turbati erigimus Deus, ad te lumina cordis, "
Noſtra tuamq; fides ſolius orat opem. "

" *Tu rege consilijs actus, Pater optime, nostros,*
" *Nostrum opus vt laudi seruiat omne tuæ.*

IOACH. CAMER.

ALITER.

" *Dum mens nostra graui caligine mersa laborat,*
" *Nec bene quod deceat, pectora cæca vident:*
" *Ad te oculos fixos, fida cum mente leuamus,*
" *Tu gemitus audi votaq; nostra Deus.*
" *Tu rege conatus, & robora mentibus adde,*
" *Vt tibi, quod faciunt, omne probetur opus.*

IOH. STIG.

ALIA.

Ex psalmo 115. Tuus ego sum: saluum me fac.

Nos tua cura sumus, rerum pater optime, atq;
Nos custode vno, fidimus atq; duce.

Cæte-

Cætera deficiunt nobis solatia: Quare
Nos tua defendat dextera, quæso, pater.

ALIA.

Non nati casu, non casu viuimus ipsi:
Condidit, & factos seruat alitq; Deus.

ALIA.

Συμβουλήν τ' ἀγαθὴν, καὶ ἀφορμὴν, εὐτυχίαν τε
Συμβουλῶ τὰ ἐμοὶ δὸς πατρὸς ἀϊδίου.

CONSILIVM sapiens: OCCASIO commoda: felix
EXITVS: vnius sunt tria dona Dei.

IN MORBIS ET CALAMItatibus consolatio & precatio, exemplo Lazari. Lucæ 16.

AEGer & vlceribus squalens in corpore toto,
Hic iaceo, & pereunt tabida membra fame.

" Diuitis ante fores iacuit ceu Lazarus olim,
" Cui fastidito nemo ferebat opem.
" Vt tamen à cunctis spretus, tua cura, tuoq;
" Exceptus gremio Lazarus ille fuit:
" Sic æterne Deus, tua me clementia seruet,
" Et miserum dextræ protegat vmbra tua.

ALIA PRECATIO.

IN PROFECTIONIBVS ET negocijs difficilibus: exemplo Iacobi.

Genesis 32.

CVm redit Assyrijs Isaaci gnatus ab oris,
Vxores secum filiolosq; trahens:
Nec tantùm ignotas gentes, & barbara corda,
Verùm etiam socerum, fratris & arma timet:

Hunc

Hunc λόγε gnate Dei, tua dextera texit, opemq́;
Luctanti, vt claudus vinceret ipse, tulit:
Sic iter ingressos nos ad certamina saeua,
Plena futura odij, plena futura doli,
Protege gnate Dei nos, consilioq́; guberna:
Hostilis rabies ne nocuisse queat.

PRO COTIDIANIS DEI IN nos beneficijs, gratiarum actio.

Ex confessione Iacobi, Gen. 32. Minor sum Domine cunctis miserationibus tuis & veritate tua, quam expleuisti seruo tuo: in baculo meo transiui Iordanem istum, & nunc cum duabus turmis regredior.

SVm minor, indignusq́; tuis, Pater optime, tantis "
Muneribus, praebet quae tua dextra mihi. "

Qui

" Qui veniam toties lapso mitissime præstas,
" Insuper & cumulas me bonitate tua.
" Fac horum semper memor vt tibi grata rependam
" Obsequia, & prosint hæc tua dona alijs.

PAVL. EBERVS.

PRO GVBERNATIONE totius vitæ, precatio.

ALme Deus, miseræ defensor maxime vitæ,
Qui nutu fulcis nostraq́ nosq́ tuo:
Quoscunq imponis, da nos perferre labores,
Donec in hoc mundi viuimus exilio:
Et quæcunq grauant pressos, auerte pericla,
Sanctaq́ sollicito pectora solue metu.
" Non humana regit fragilem sapientia vitam:
" Nempe sumus Domini quidquid, amore, sumus.
Da surgant clari post nubila tristia soles,
Tuta sit auxilio vita caduca tuo.
In primis fac nos à fœdo crimine puros,
Viuereq́ in cordis simplicitate pij.
Lapsos ore tuo nos instrue, dirige verbo;
Ne ruat in vetitum nescia vita scelus.
Admoniti, simus faciles agnoscere culpam,
Et sceleri versa ponere mente modum.

GEORG. FABR.

PRECATIO ANTE CIBVM.

HIS epulis donisq́ tuis benedicito Christe,
Vt foueant iussu corpora fessa tuo.

Non

Non alit in fragili panis modò corpore vitam: "
Sermo tuus vitæ tempora longa facit. "

ALIA.

Quæ nunc sumemus membris alimenta caducis,
Hæc Deus imperio sint benedicta tuo.

HERM. BVSCHIVS.

GRATIARVM ACTIO à sumto cibo.

Postquam epulis exemta fames, mensæq; remotæ,
Dicemus grates nos tibi summe pater.
Non hæc humanas vires alimenta iuuabunt,
Diuina si non hæ foueantur ope.
Namq; tuo viuunt agitata à Numine cuncta,
Adflatu spirant cunctaq; valentq; tuo.
Nunc etiam gratis animis alimenta ministra,
Atq; immortali pectora pasce cibo.

Et quia cura sumus tua nos, Pater optime, serua,
Et studia & vitæ tempora cuncta rege.
Cumq; epulas dederis, rerum pater optime, nobis;
Adde epulis vires pro bonitate tua.

ALIA.

Quod sumus vtilibus dapibus, potuq; refecti,
Laus tibi pro donis sit, Deus alme, tuis.

HERM. BVSCHIVS.

ALIA.

Qui largo corpus potuq; ciboq; refecit,
Pascat & æterno corpora nostra cibo.

IOH. GIGAS.

DE VENIS METALLIcis, gratiarum actio.

Sulphur & ὑδράργυρος, seu argentum viuum, prima semina metallorum.

Quin

Quin etiam grates pro tanto hoc munere dico,
Quod certum eſt artis tantum opus eſſe tuæ.
Intima quòd venas ſparſiſti in viſcera terræ,
Vſibus vt noſtris apta metalla ferant.
Lactea vbi fumis hydrargyra mixta coquuntur,
Sulphureis fibræ ſemina prima nouæ.
Dantq; alias formas cœleſtia lumina maſſis,
Et vagus in terris hoc iuuat ignis, opus.
Sed ſatis effari queat hæc miracula nemo:
Hoc certum eſt, naſci cuncta fouente Deo.
Vis etiam noſtro quæri hæc tua dona labore,
Legitimos vſus & tua dicta docent.

PRECES PRO SVCCESSV ET *fructu ſtudiorum.*

Mellificæ vt nos ſimus apes, fac optime Chriſte,
Alueolos verè & nos facito eſſe tuos.

PRECES INGREDIENTIS *templum.*

Chriſte meo lætum Paradiſum in pectore planta,
Sic modò triſtis ager, mox Paradiſus ero.

IOH. STIG.

O Λόγε, templa Dei fac vt viuentia ſimus,
Æternæ vitæ læticiamq; dato.
Da ſoboli noſtræ pacem, moresq; guberna,
Et ſint qui vera te pietate, colant.

PRECES PVERI EX LVDO *reuertentis.*

Quàm multa audiui menti ſeruanda tenellæ,
De moribus, de literis?

Quamq́; meos cupidè vidi aduertiſſe ſodales,
Monita docentis omnia.
At tu cunctorum largitor Chriſte bonorum,
Senſus iacentes excita:
Vt bona percipiant, & ſicut cera, ſequantur
Fingentis artificis manum.
Fac nihil à ſtudijs vnquam diuellat honeſtis,
Non frigus, æſtus, non fames.
" Quantulacunq; pij perdurem portio cœtus,
" Tuæq́; membrum Eccleſiæ.
GEORG. FABR.

PRECES VESPERTINÆ cubitum euntis.

PRo nobis vigiles te, maxime Chriſte rogamus,
Sopitos ſenſus dum tenet alta quies.

Sit

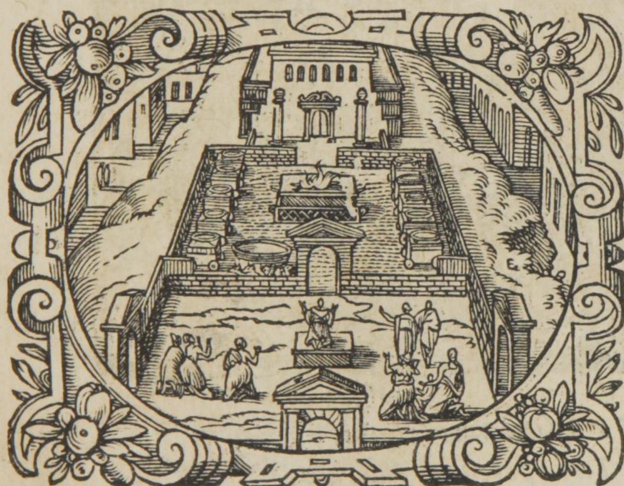
Sit tuus ad dextram bonus angelus, atq; ſiniſtram,
Cœleſti miſeros qui tueantur ope.
Triſtia terrificæ qui pellat ſomnia noctis,
Et quicquid trepido corda timore mouet.
Vt cùm depulerit tenebras aurora, diurnum
Auſpicijs lætis aggrediamur opus.

GEOR. FAB.

Εὐλογία ἱερατική.

PRECATIO EX BENEdictione. Num. 6.

I. Benedicat tibi Dominus, & cuſtodiat te.
II. Oſtendat Dominus faciem ſuam tibi, &
III. miſereatur tui. Conuertat Dominus
vultum ſuum ad te, & det tibi pacem.

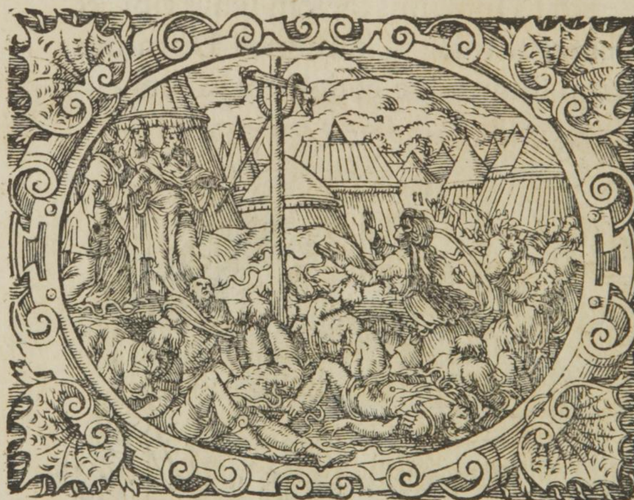

OPtime Chriſte tuæ quæſo benedicito turbæ, I.
Ac inter vitæ ſæua pericla tege. „

" Te dabis ut cernat verè esse patremq́ Deumq́,
" Certa venit nobis, si miserere, salus.
" Placatumq́ animum, vultusq́ ostende paternos,
" Prosperaq́ eueniant cuncta fauore tuo.

PRECATIO DOMINICA, iambico dimetro expressa A IOHANNE STIGELIO.

Ex Mart. Lutheri Germanica paraphrasi.

DEVS sator mortalium,
Terræ potens & siderum,
Qui mitis in nos asperos,
Grauisq́ culpæ conscios,

Gaudes

Gaudes patris vocabulo,
Nutuq́ʒ seruas omnia.
Fac innotescat omnibus,
Nomen tuum mortalibus,
Verbi tui suauißima
Sic instruat nos gratia,
Vt te colamus vnicum,
Sicut iubes per Filium.
Accende mentes lumine,
Tuiq́ʒ regni imagine,
Vt incoënt hîc aurea
Vitæ perennis secula,
Regno tuo nocentium
Infringe vires hostium.
Fac nostra semper vt tuis
Mens acquiescat legibus,
Consentiat cum cœlica
Terrena pax concordia,
Iussum ministret mens opus,
Curæ tibi sit exitus.
Dum congregatim viuimus,
Largire nobis quæsumus,
Externa vitæ commoda,
Quibus vigent commercia:
Agnoscat ista caritas,
Agatq́ʒ verè gratias.
Ignosce noxam sontibus
Culpæq́ʒ vim dolentibus,
Delicta si nos hostibus
Non asperè remittimus,

Da pæ-

Da pœnitere mens queat,
Vt te iuuantem ſentiat.
Nunquam ſinas nos obrui
Draconis aſtu perditi,
Captos ſed hoſtis artibus,
Tuis tuere viribus,
Fac militemus ſtrenuè,
Et compotes victoriæ.
Nos adſeras ab omnibus
Calamitatum caſibus,
Ducemq́ mentem corporis
Ex mole duri carceris,
Cùm poſtulabunt tempora
Hinc transferas ad ſidera.
AMEN.

GRATIARVM ACTIO *pro miniſterio Angelorum.*

Sapphicon.

Dicimus grates tibi ſumme rerum
Conditor, Gnato tua quòd miniſtros
Flammeos finxit manus, angelorum
Agmina pura.
Qui tuæ lucis radiȷs vibrantes
Te vident lætis oculis, tuasq́
Hauriunt voces, ſapientiæq́
Fonte fruuntur.
Hos nec ignauum ſinis eſſe vulgus,
Nec per ingentes volitare fruſtra

Aetheris tractus, temerè nec inter
Ludere ventos.
Sed iubes Christo comites adesse,
Et pios cœtus hominum tueri,
Qui tuas leges venerantur, atq;
Discere curant.
Impijs ardens odijs & ira
Nam tuis castris Draco semper infert
Bella, qui primus scelus atq; mortem
Intulit orbi.
Hic domos, vrbes, tua templa, gentes,
Et tuæ legis monumenta tota,
Et bonos mores abolere tentat
Funditus omnes.
Interim sed nos tegit Angelorum,
Quem ducem Christum sequitur, caterua.
Atq; grassantis reprimit cruenta
Arma Draconis.

Angeli LOTHON Sodomæ tuentur,
Inter infestos ELISAEVS hostes
Angelis cinctus, nihil extimescit
Bellica signa.
Tutus est inter medios Leones
Angelis septus DANIEL Propheta:
Sic tegit semper Deus his ministris
Omnia nostra.
Hoc tuum munus celebramus vnà,
Et tibi noster chorus, Angeliq́;
Gratias dicunt simul accinentes
Conditor alme.
Et tuo templo vigiles vt addas
Angelos semper, populoq́; Gnati
Qui tuum verbum colit, obsecramus
Pectore toto.

ALIA.

DE S. IOHANNE BAPTI-sta, primo doctore noui testamenti.

AEterno gratias Patri
Omnes canant Ecclesiæ:
Quòd nuncium verbi sui
Iohannem nobis miserit.
Hic mores exui malos
Iußit, metuq́; Iudicis
Mox adfuturi terruit
Superbas mentes omnium.

Rur-

Rursusq; perculsos metu
In spem vitæ certam vocat,
Et monstrat agnum digito,
Qui placat vnicus Deum.
Hæc ille firmo pectore
Docet, Christumq; prædicat
Venire, ceu solem nouum
Prodire aurora nunciat.
Nec Pharisæi spiritum
Fregerunt ingentem viri,
HELIAS alter hic fuit,
Hypocritas dum arguit.
Te summe rogamus pater,
Vt corda nostra suscites,
Vt verè poßint credere
Iohannis testimonio.

ALIA.

DE CONGRESSV MARIÆ matris Domini et Elizabethæ: prima Synodo noui testamenti.

AEterne gratias tibi
Dicamus omnes conditor,
Quòd inter hostes plurimos
Ecclesiam seruas tamen.
Vt inter arma gentium,
Herodis & satellites,
Interq́ue tetros dogmatum
Furores, & deliria:
Seruas Mariam virginem,
Domumq́ue castæ Elisabeth,
Quæ prædicant munus tuum.
Datumq́ue Christum nunciant:
Non Pontifex, non Principes,
Etsi sciunt oracula
Vatum, venisse nouerant.
Salutis autorem nouæ.
Sed dulcis hæc Elisabeth
Et virginis congreßio
Arcana promit cæteris
Verè Deum colentibus.
Aluoq́ue fœtus conditus
Longo sacerdotum agmini
Agnoscit ignotum ducem,
Adorat & gestu suo.

Hæc

Hæc prima synodus fuit, "
Testata de Christo Duce, "
Postquam statuto tempore
Verbum Patris factum est Caro.

Accensa testimonijs
In corde nostro talibus
Colat fides, & inuocet
Christum Mariæ filium.

Opemq́ spe firma petat,
Missumq́ credat à Patre,
Vt inuocantes adiuuet,
Malisq́ cunctis liberet.

Amen.

QVERELA ANIMARVM PIArum ad Deum, de Tyrannis qui interficiunt pios propter Euangelij professionem.

O Pater alme Deus, terræq; poliq; creator,
Ista manum cuius machina vasta tremit.
Omnia qui cernis, veriq; es amator & æqui,
Fallere quem non est vllius arte doli:
Vnicus innocuis, si iustus es arbiter, vmbris,
Solus & insontis sanguinis vltor ades:
Si tua pacifici cruor intemeratus Abeli,
Voce fatigauit sidera clara poli,
Ecquid adhuc iustam lentus non surgis in iram?
Et potes hæc contra te fera tela pati?
Ecce rebellantes audacter vt omne Tyranni
Iusq; tuo Christo fasq; piumq; negant.
Respicis insontes animas, tristemq; cruorem;
Illis pro verbo quem damus ecce tuo?
Respicis, & patulis gemitus hos auribus hauris,
Quos tibi semineces reddimus ore pio?
„ Vtq; truces raro tristi sine cæde Tyranni,
„ Et sicca ad Stygias morte feruntur aquas:
„ Sic quoq; nunc meritas pendent cum sanguine pœnas,
„ Quos iuuat iniusta tingere cæde manus.

CHRI-

CHRISTO TRIVMPHATORI.

Ergo tuus meus est, meus est hic Christe triumphus,
Perpetuò quoniam te iuuat esse meum.
Deuicto refero tecum spolia ampla Dracone:
Iusta tibi pulsa morte trophæa loco.
Cotidiè attrita fac tecum morte resurgam,
Ex humeris pendens sarcina grata tuis.

IOH. STIG.

Bonum est nos hic esse.

DE GVSTV VITÆ ET GLORIæ cælestis, quam Filius Dei in transformatione sua præbuit Discipulis, Matth. 17.

Paruus

Paruus hic æternæ vitæ & cælestis honoris
Gustulus, attonitos angusto in pectore sensus
Quàm subitò absorpsit? quid cùm se in luce videndam
Lucis inaccessæ Maiestas offeret? ô quàm
Christe manere bonum fuerit tecum, in te, & apud te:
Quando ipse electis vis omnia in omnibus esse.

P. H.

Desiderium Vitæ æternæ.

Absumus à te,
Viuimus ex te,
Fidimus in te,
Tendimus ad te
(Non nisi per te)
Optime CHRISTE.

P. H.

HI

HISTORICA.

ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΘΡΗ-ΝΗΤΙΚΑ.

IMAGO ECCLESIAE: ſeu, Moſes ſtans in cauerna rupis, ac videns poſteriora DEI prætereuntis. Exodi 33.

NON hæc pigro hominum concreta ex puluere moles,
Inſuper & vitijs contaminata ſuis,
Suſtinuiſſe poteſt diuini incendia vultus,
Cùm ſordes noſtras Iudicis ira videt.
Ergo iubet Moſen ſublimi inſiſtere rupi,
Illius & latebris ſe tenuiſſe cauis.
Hac ego præteriens, inquit, dabo terga videnda,
Sic, & vt interea te mea dextra tegat.
Nos quoq; in immota docuit conſiſtere rupe, "
Amplecti Gnatum dum iubet ipſe ſuum. "

„ *Et latebræ nobis ſubeundæ, Eccleſia ſola eſt,*
„ *In qua Euangelij dogmata pura ſonant.*

MOSES FERIENS PETRAM.

Exemplum Fidei vacillantis, ſed tamen eluctantis. Exodi 17.

IAmq́; animas exhalabant, ſiccata labellis,
Dum matrum infantes vbera fortè trahunt:
Expirantq́; ſimul matres, triſtiq́; ſepulcri
Munere maternus fungitur ipſe ſinus.
Ergo iubet Moſen percuſſa educere rupe,
Pro populo vndarum flumina larga ſuo.
Obſequitur Moſes, noua ſed confuſio mentem
Turbat, & aggreſſo diriguêre manus.
Et cuius nunquam pectus trepidauerat antè,
Si quando fuerant iuſſa obeunda Dei:

Iam

Iam veluti nauis scopulis illisa fatiscit,
Sic rupem aspiciens excidit iste sibi.
Et ferit, & dubitat: sed mox se colligit ipse,
Et vigor in pectus, qui fuit antè, redit.
Ergo ardens iterum rupem Sineida pulsat,
Et baculo cogit cedere saxa suo.
Quodq́; riget latè loca vasta effundere flumen,
Vnde sibi dulces hauriat agmen aquas.
Hoc Deus exemplo monstrat se pascere egentes,
Quos ad militiam deligit ipse suam.

MOSES ORANS.

Detestatio negligentiæ & intermissæ inuocationis diuini auxilij.

Ex capite Exodi 18.

Acer Idumæus, loca per deserta vagantes
Arcere Ebræos finibus ausus erat.
Conseruitq; manus, sed Moses arma suorum
Adiuuat, & precibus prælia magna ciet.
Et vincit quoties palmas ad sidera tendit,
Quemq; vocat, coram sentit adesse Deum.
Brachia sed quoties iterum lassata remittit,
Cogitur Ebræi cedere turba Ducis.
Ergo die toto dum fusus pellitur hostis,
Erectas palmas vt tenuisse queat,
Subijcitur cubitis orantis saxea moles,
Sollicitoq; suis corde petentis opem.
» Sic quoties curamq; precesq; remisimus ipsi,
» Ocia securis insidiosa nocent.
» Illecebræ vacuas subeunt dulcedine mentes,
» Et facilè in vitium pectora prona trahunt.
Exacuant igitur tot nostra pericula curas,
Propositæ nobis exitijq; viæ.
Nec quisquam putet his se emergere posse procellis,
Auxilium præsens nî Deus ipse ferat.
Conditor æternus vera est tibi voce rogandus,
Hunc tamen vt places ara petenda tibi est.
» Nulla est grata Deo, nisi Christus filius, ara,
» Qui luit officio crimina nostra suo.
» Huic impone manus, huic toto incumbito corde,
» Ad patrem nostras perferet ille preces.

IN AB-

IN ABSOLONEM.

Abſolon filius Dauidis, mango animo & corpore ſpecioſiſsimo iuuenis: cupiditate regni accenſus, patri grandæuo, quem regno exuere vellet, inſidias & odia ſtruere, ſibi gratiam prenſando & pollicitando colligere, denique ſeditionibus plebem agitare, non fuit veritus. Tandem acie tota, de ſumma rerum dimicaturus, præliũ in ſilua dẽſiſſima, loco impedito, cõmiſit: vbi exercitu diſſipato, & cæſis 20. millibus ciuiũ ſeditioſorum, ipſe in fugam conuerſus: incitato impetu in ramũ quercus incurrit. Ex quo cæſarie nexu arctiſſimo mirabiliter intricata: & mulo, quo vehebatur, elapſo, ſublimis pepẽdit. Inſuper à Ioabo trib. lanceis cõfoſſus, ignominioſè & regno, qđ affectauit, & vita exutus eſt: Deo in ipſo exẽplũ ſtatuente, q̃tũ peccatũ ſit, in parentes impietate, in magiſtratũ ſeditionib. cõſurgere. 2. Re. 18.

Dege-

" DEgener immerito rapuisti sceptra parenti,
" O Iuuenis patriæ pestis acerba tuæ.
" Digna tuis factis sed pœna secuta, vagantem
" Frondibus arboreis implicuêre comæ.
" Hasta Ioab maduit forti vibrata lacerto,
" Sanguine, transfixo pectore tincta tuo.
" Has scelerum pœnas pulso dedit ille parente:
" I nunc, & patrijs insidiare bonis.

MORS SIMSONIS.

Iudicum 16.

NEC mora, trans statuas protendit vtrosq; lacertos
Obnixus, tollitq; loco, quassatq; trementes,
Sustollensq; oculos cælo, sic voce precatur:
Supremum hunc, Deus alme, mihi concede laborem,
Nunc moriamur, ait, sed non moriamur inulti,
Ipse ego conuellam quassati culmina tecti.

His

His me, (quando aliud melius nihil ipse reliqui)
Aggrediar telis vel in ipsa morte tueri,
Morte mea vincam, quos vincere nescio Marte. "
Dixit, opemq́; Dei non vana in vota vocauit.
Nam pariter statuas magna vi strenuus ambas
Impulit in latus, & domus alta repentè ruinam
Cum sonitu dedit, & procerum super agmina læta
Incubuit, cœlumq́; horrendo puluere texit.
Dat tellus gemitum, concussaq́; viscere in imo est.
At iuuenem egregium functum iam luce, supremis
Muneribus decorant, & saxum carmine signant.

EPITAPHIVM.

Crine potens Simson, patria requiesco sub vrna; "
Mors mea deuicit, quos Mars non sustulit, hostes. "

IO. IOACH.

IN SAVLEM.

1. Regum 31.

Iessi-

IEßidæ toties meditatus funera Saulus,
Supplicium proprio perditus enſe dedit.

ALIVD.

Tota Deo inuiſi perijt domus impia Saulis,
Ießigenæ ſalua poſteritate domus.

IOH. STIG.

IN PHARAONEM.

Exodi 14.

CVm Pharao inſtructis gentem Iſraëlitida turmis
Per medias vrgens inſequeretur aquas,
Æquora diuinæ diſiecit ſpiritus iræ,
Area per medias ſæua patebat aquas.
Parte ab vtraq; alti ſtabant, ceu mœnia, fluctus,
Quos ita miranda fixerat arte Deus.
Gens dilecta Deo nudas tranſibat arenas,
Fugit & hoſtiles per vada tuta manus.

At ſi-

At simul et vires & cœci pectoris iram
Dum putat in medijs pondus habere vadis,
In medijs perijt Pharao temerarius vndis,
Ante homines pariter turpis, & ante Deum. "
Discite mortales, Numen cœleste vereri: "
Nulla est in summum vis diuturna Deum. "

IOH. STIG.

ALIVD.

IN PHARAONES,

Qui Ecclesiam filij Dei, hospitijs & nidulis suis deturbant,

QVI lateres dupl[illegible]s, qui infantes flumine mergis,
Nil agis, & laterem sæue Tyranne lauas.
O toties mentite Deo, iam sæpius omnem
Naturæ violas hospitijq; fidem:

Per terras, per saxa pios rabiosus adurges,
Iamq; per æquor eques, res noua, persequeris.
Cede Deo: cedunt imbellibus æquora turmis,
AEquora mox fremitus obruitura tuos.
Innunquam rediture: ab aquis rectà ibis in ignes
AEternos, Stygij balnea opima ducis.
Regibus hospitium patet hoc commune, negârunt
Qui Christi in terris hospitium gregibus.

PE. HEG.

IN IVLIANVM APOSTATAM, Ecclesiæ Christi persecutorem.

Vidi ego, ceu lauri germen, florere malignum:
Præteriens paruo tempore, quæro: fuit.
An non à magno qui nomen habebat Iulo
Floruit, & læsit viq; dolisq; pios?
Floruit, & causa tandem deuictus & armis
Dum iacet, & sparsus vulnere sanguis abit:

Vicisti

Vicisti Galilæe refert: simul iuit ad Orcum
Vmbra gemens, pœnas, & sine fine luit.
Ille domum bello rediturus, funera vouit:
Sed perit, & bello non redit ille domum.

IO. IOACH.

ALIVD.

IN TYRANNOS.

Impius occubuit gelidis Maxentius, vndis:
Putribus Herodes lendibus esca fuit. "
Persica Iuliadem blasphemum sica peremit, "
Constricto pœnas Commodus ore dedit. "

IOH. STIG. "

SAREPTA.

Ad Sareptam oppidum, prope Sidonem, fuêre olim fodinæ metallicæ: vnde & nomen loco datum.

EXul vbi viduæ pietate exceptus Elias
Sidonia quondam non procul vrbe, fuit.
Hic à conflatis antiqua Sarepta metallis;
Artem & opus monstrat nomine clara suo.
Disce Sareptanæ viduæ pia facta fidemq́;:
Hæc aliqua vt referas parte, precare Deum.

IN RITVM,
τῆς χειροθεσίας,
SEV IMPOSITIONIS MANVVM, QVO consecrabantur olim victimæ, & nunc in Ecclesia Sacerdotes, quando publica ordinatione commendatur eis ministerium Euangelij.

MOS vetus, & prima deductus origine mundi,
Traditus & sancta relligione Patrum:

Sacri-

Sacrifici manibus pecudis contingere frontem,
Hostia quæ pura est iam facienda Deo.
Norma Sacerdotem similis cur dedicat ipsum,
Imposita cur sit sanctus & ipse manu?
Testatur ritus puram esse, Deoq; dicatam
Ante aras pecudem quæ ferienda cadet.
Sic inculpatum mos hic iubet esse ministrum, I.
Qui iam doctoris munus obire volet.
Non aliquo sit mens polluta errore profano,
Vitaq; ad exemplum crimine tota vacet.
Addictusq; Deo diuina oracula tradat,
Officij metas nôrit & ille sui.
Lege datos fasces alij permittat habendos,
Nec rector trepidi gestiat esse fori.
Non vulgi frenos populari deditus auræ,
Nec morum laxet vincula grata Deo,
Nolit ad affectus Regum cæcosq; furores
Flectere ceu turpis iuraq; fasq; Gnatho.
Quiq; manum imponit rectoris nomine summi,
Semper vt huic curet subditus esse iubet.
Doctrinam moresq; regant cœlestia dicta,
Et noua non ausit condere iura sibi.
Heu quantam rerum molem, quæ pondera doctor, "
Infirmis humeris ille gerenda subit? "
Seu cupidas regum mentes frenare studebit,
Seu populum ad mores vult reuocare bonos:
Numina seu conficta dolo detrudet ab aris,
Impia Pontificum diminuetq; lucra:
Seu fictam Monachis personam detrahet, atque
Adseret æterni dogmata vera Dei:

Quas feret ærumnas furijs agitantibus hostes,
Tollere qui è medio tale Catharma volent?
II. *Sic etiam doctor sincerus victima fiet,*
Assiduéq; litat sanguine & ipse suo.
Ecce tenes causas, cur ritus dedicat idem,
Et pecudem, & mysten qui pia sacra facit.
Ista sacerdotis Christi verissima imago est,
Muneris huic detur gloria prima sacri.
I. *Hic sine labe fuit, claráq; in luce parentem*
Et videt, & vero semper honore colit.
Huic Deus ipse manum imposuit, iussitq; docere
Arcana æterno dogmata promta sinu.
II. *Hunc pressère manus & iussa seuera parentis,*
Supplicio vt lueret crimina nostra suo.
Hunc, licet inferior comitatur cætera turba,
Officij titulum cui dedit ipse sui.
Vult Euangelij custodes semper haberi,
Militiæ socios semper & esse suæ.
Cùm mater vocat hos Ecclesia nomine Christi,
Mandat & imposita munera sacra manu.
Admoniti discant istius imagine ritus,
Hic ordo quantum polliceatur opus.
Vt pecus ante aras quondam sacrata cadebat,
" *Tosta Deo vt fierent viscera suauis odor:*
" *Victima sic etiam Christo fit quisq; sacerdos,*
" *Laudibus vt fragrent terra polusq; Dei.*
" *Talis ABEL tenerum purè mactauerat agnum,*
Agnus at exitio mox datus ipse fuit.

IN ESAIAM.

CONsilio patrias ESAIAS rexit habenas,
Et trepidis portus ciuibus ille fuit.
Depulit Assyrium Solymis à mœnibus hostem,
Victori ponens clara trophæa Deo.
Iamq́; senex centum vitæ confecerat annos,
Cùm serra scissus victima & ipse fuit.
Nemo potest memorare omnes; spectabimus omnes,
Cùm Deus induerit corpore quenq́; nouo.

IN IEREMIAM.

Ieremias vates squallenti carcere clausus,
Cuncta viro sancto perpetienda tulit.
MICH. BARTH.

IN IOH. BAPTISTAM, Heroicum doctorem noui Testamenti.

TAlia sed quædam prodest exempla tenere,
Non Baptista igitur prætereundus erit.
Hic EVANGELIVM monstrato tradidit agno,
Placatum nobis qui facit esse Deum.
Et Pharisæorum taxans deliria, RITVS
Fucosos vetuit pro pietate sequi.
Iustificamq; FIDEM docuit Iordanis ad vndam,
Et rupes gnatum iam sonuere Dei.
Sordibus humanis LEX obscurata iacebat,
Huic etiam lucem reddidit ille suam.
Congrua descripsit CIVILIS munera VITAE,
IVRAq; militibus, iudicibusq; dedit.

Atq;

Atq; fidem iußit lucere in rebus agendis,
Notior vt fieret gloria vera Dei.
CONIVGII sancit legem, damnatq; Thyesten,
Vxorem fratris qui rapere ausus erat.
Quare Baptistam crudelis adultera perdit,
Qui moriens veluti victima cæsa iacet.

IN EVNDEM.

QVo non mortali fuerat de semine maior
Natus, præcursor maxime CHRISTE tuus,
Amittit vitam, scorto saltante, Ioannes,
Innocuum sæuo ceditur ense caput.

CONR. ALBINVS.

Esse Tyrannorum bellaria, fata piorum; "
Baptistæ caput, hoc te docet in patina. "

IOACH. BEVST.

IN STEPHANVM.

Noticia Christi Stephanus, non sanguine Tauri
Restitui vitæ dona perennis, ait.
Concio Pontifices ingrata accendit auaros,
In caput vt iacerent aspera saxa, viri.

IN PAVLVM.

SEx Paulus, lustris terraq́; mariq́; vagatur,
Ac Euangelium spargit vbique Dei.
Et negat extingui mentem diuinitus ortam,
Corporis è vinclis quando soluta fugit.
Proponensq́; malis pœnas, & præmia iustis,
Arbitrio vero distribuenda Dei.
Insticiam monstrat, quam Christi propter honorem,
AEternus nobis dat pater atq; probat.
Interea pugnæ, pugnisq́; pericula iuncta
Tàm longo exercent tempore, mille virûm.

Dum

Dum tandem ferienda dedit ſua colla Neroni,
Et iacuit tanquam vile cadauer humi.

DE HENRICO SVDPHANIENSI, MARTYRE, A DITHMARSIIS, IMpulſu Epiſcopi Bremenſis frigore & plagis miſerè enecto, tandemq́ꝫ combuſto Meldorffæ, Anno M. D. XXIIII. quo ipſo penè in loco, vbi Henrico per niues & glaciem raptato, crudeliter inſultârant, rebellionis & inſolentiæ diuturnæ pœnas dederunt, victi, cæſi, legitimoq́ꝫ Magiſtratui, ſublata ὀχλοκρατείᾳ, ſubiecti, ab inclyto Rege Daniæ, FRIDERICO II. eiuſq́ꝫ patruis Iohanne & Adolpho, Holſatiæ Ducibus, Anno M.D.LIX. quibus ex æquo hodie parent. Hiſtoria integra de Henrico Sudphanienſi, tum ab alijs, tum ab ipſo D. Luthero expoſita eſt, in VI. Tomo Germanicorum operum.

NOſtra etiam vidit quanquam infelicior ætas,
Qui vitæ Chriſtum præpoſuere, ſuæ.
Hîc vbi diuiſo Batauorum eſt inſula Rheno,
Suduaniam in ripa dure Sicamber habes.
Hæc tulit Henricum ciuem, quem vidimus ipſi,
Florentem ſtudijs, ingenijq́ꝫ bonis.
Hic toto Chriſti ſpirabat pectore amorem.
Cui ſtuduit vera reddere vota, fide.
Eximiaq́ꝫ ſuos mores pietate regebat,
Virtutum exemplum poſſet vt inde capi.
Quicquid id eſt, quod de natura Græcia ſcripſit,
Artibus excultus nôrat & ille, bonis.

Quas teneat metas dum totum perficit annum,
Aureus obliquo Phœbus in orbe means.
Longius à terra cùm summo tardus in axe
Voluitur, arentes cur premit æstus agros?
Cur quoties imo velocior ibit in axe,
Et propior terræ frigida bruma venit.
Hæc ita contemplans autorem agnoscere iußit,
Et pura grates dicere mente Deo.
Hæc, ait, ostendunt nobis illustria signa,
AEterna mundum non sine mente regi.
Altera sed potior fuit illi cura tenere,
Extant quæ nobis tradita voce Dei.
Hoc Doctore iterum Bremensi inclaruit vrbi,
Vnius Christi munere parta salus.
At quia diuinos statuis detraxit honores,
Exitium Monachi qualibet arte struunt,
His furijs mitra ornatus dedit arma Tyrannus,
Qui tandem oppressum non procul vrbe necat.
Heu cur tam subitò orbata est Ecclesia tali
Lumine, quo posthac debuit illa frui?
O dilecte mihi ante alios Henrice, laboris
Nunc partem nostri te tolerare velim,
Talia præconum quamuis sunt fata piorum,
Membra iacent sæuis & lacerata modis:
Non periêre tamen, sed habent commercia læti
Cum Christo, viuis agminibusq́ patrum.

CON-

CONCIO LEPORVM AD leones, seu præmia rectè docentium.

CVm, veluti lepores dare iura leonibus audent, "
Hi sacra qui populum verba fidemq́ue docent, "
Conanturq́ue truces sine vi frenare Tyrannos: "
Contemti pœnas pro pietate ferunt. "

Non pœna, sed causa facit martyrem. "

Martyrium doctrina facit non pœna: reatum "
Demere non iudex, sed bona causa potest.

I. S. F. M.

CRVOR SANCTORVM SEMEN ECCLESIAE.

Tertulliani dictum.

Hæc est ingenui natura arcana cruoris:
Impia quo sancti martyres arma lauant:

Plenius hoc Chriſti felices irrigat hortos:
Quo velut effuſo largius imbre fluit.
Inde pijs animis Chriſtumq́; animoſa profeſſis,
Meſſe venit ſurgens vberiore ſeges.
» *Dum mactare pios gaudet furioſa Tyrannis,*
» *Sæua pios etiam, carnificina facit.*

DE MONARCHIIS,
EX DANIELE.

Duæ ſunt in Daniele imagines Monarchiarum ſeu ſummorũ imperiorum: vna in viſione STATVÆ, quam vidit Rex Nabogdonoſor, ac oblitus eſt: in memoriam verò ipſi reuocauit & expoſuit Daniel: Altera in viſione quatuor BESTIARVM, quas vidit Daniel, expoſuit ei angelus.

Regi quidem ſecundum quietem oblata fuit ſpecies ſtatuæ magnæ, ſplendidæ & terribilis, cui

Caput eſſet AVREVM:
Pectus & brachia ARGENTEA:
Venter & Lumbi ÆNEI:

Tibiæ FERREÆ: Pedes verò & digiti pedum partim ferrei, partim lutei. Tandemq́; prouolutus à monte lapis, totum ſtatuæ corpus obtriuit, ita vt ne puluis reliquus eſſet. Ipſe LAPIS in montem immenſæ molis, quæ terram vniuerſam compleret, excreuit. DAN. 2.

Poſteà

Poſteà etiam Daniel per ſomnium videre ſibi L
viſus fuit quatuor immanes Beſtias: primam V
LEÆNÆ ſimilem: alteram VRSO, tertiam PAR- P
DO: quartam Animali cuipiã terribili & ignoto. A

DAN. VII.

COL-

COLLATIO

	IMAGINVM	CVM	MONARCHIIS.	A.M.
I.	Caput aureum, item Leæna.	ſignificabat Monarchiam.	Chaldæorum & Aſſyriorum, quam incoabat Nimrodus, & deinceps Ninus.	1907
II.	Pectus argenteum, vel Vrſus.		Medorum & Perſarum, quam incoauit Cyrus.	3406
III.	Venter æneus, vel Pardus.		Græcorum, quam Alexand. Magnus.	3630
IIII.	Tibiæ ferreæ, item animal truculentũ.		Romanorũ, quam incoauit Iulius Cęſar, vel Auguſtus.	3923

V. LAPIS abſciſſus ex monte (id eſt, populo Iudaico) ſine manu (id eſt, citra virum patrem, & præter humana conſilia) conterẽs & complens omnia, eſt filius Dei, æternus Monarcha: cuius ſolius Regnum eſt æternum & infinitum: Ad quod reliqua regna omnia, collata, nõ ſunt regna, ſed Pulueris inſtar erunt, volucri quem concita gyro, Aura leuis torquet celeri ludibria vento.

EPIGRAMMA.

» *Aſpicis vt iaceant diſiecti membra* COLOSSI,
» *Quem Rex Chaldæa vidit in arce ſenex.*
» *Stat tantum pars ima pedum ferroq́ latoq́*
» *Mixta, ſtatim rimis corruitura ſuis.*

Dele-

Deleuere vrbes Turci, populosq; potentes,
Nec gens imperium sæuior vlla tenet.
Sunt igitur Turci magnæ pars ferrea plantæ,
Et stant infirmum cætera regna lutum.
Sed lapis absq; manu celso de monte reuulsus,
Mox aderit iudex Filius ipse Dei.
Totius & plantæ delens ferrumq; lutumq;,
Regna dabit populo non peritura suo.
Ergo Dei gnato se dedant pectora nostra,
Ipsius & discant iura verenda sequi.
O λόγε gnate Dei nostris in mentibus adsis,
Et flatu accendas pectora nostra tuo.

IOH. STIG.

Aspice decidua vix stantem mole Gigantem: «
Quàm titubat fragili morbidus ille pede. «
Scilicet occiduo declinant omnia mundo: «
Actaq; ad extremum fabula spectat opus. «

IN ALEXANDRVM MAGNVM.

Alexander Magnus aſſimilatur PARDO alato, propter ſpeciem & pulcritudinem, propter celeritatem & fortitudinem: denique propter appetentiam vini & luxum: quæ res ipſi exitio fuit.

ASpice Pellæum Pardum, quo pulcrior alter
Non fuit in pulcro quem vicerat orbe, nec vnquam
Res similes geßit quisquam breuioribus annis.
Confectos ætate senes, belliq; labore,

Consilijs vicit cunctos in flore iuuentæ.
Ergo illi nocuêre nihil nec tela, nec hostes,
Sed fœda ebrietas & desidiosa voluptas.
" Qui sapis: inuictaq́, decus seruare laboras
" Virtutis, semper fuge desidis ocia vitæ,
" Ac memor esto, DEVM, cùm sit castißimus idem,
" Plectere pollutos & tandem extollere castos.

THEBÆ BOEOTICAE.

" Cadmeas olim fratrum discordia Thebas
" Exitio & regni dira cupido dedit.

THEBAE AEGYPTIACAE.

" At luxu perijt Thebe altera, proxima Nilo,
" Pernicies morum qui grauis esse solet.

DE HE-

DE HELICE ET BVRA *ciuitatibus submersis, Ouid. Metamorph. XV.*

Si quæras Helicen & Buran Achaidas vrbes: "
Inuenies sub aquis, & adhuc ostendere nautæ "
Inclinata solent cum mœnibus oppida mersis. "

PRODIGIVM. STATVA VOMENS CRVOREM.

Sibaris vrbs Italiæ, opibus, voluptatibus & luxu diffluens, priusquam bello à Crotoniatis deleretur, visa in foro fuit Iunonis statua cruorem vomere.

Cum Sibaris peritura fuit, sunt omina visa:
Præcedunt pœnas nuncia signa graues.

In medio conspecta foro, bilem atque cruorem
Terribili specie lurida Iuno vomit.

DE PALVDIBVS ET SCATEBRIS IN SElandia Danorum, aqua instar cruoris rubente, stagnantibus, Anno M. D. LXX.

NICOL. HEMMINGIVS.

Sanguinis oppressi, fusi, pœnas violati,
Iam iam impendentes indicat vnda rubens.

Ετεόστιχον.

Hei stagnante scatent, cernisne cruore paludes
Dania? securæ næ tibi pœna scatet.

P. H.

LIMITES GERMANIAE.

RHENVS ab occasu, VIADRI sed flumen ab ortu,
Clauserunt fines Teutona terra, tuos.
Aëriæque ALPES immotum limen ad Austrum,
BALTICVS ad BOREAM terminat Oceanus.

Ῥῆνος ἀπὸ ζεφύρου, βιάδροιο δὲ ῥεῖθρον ἀπ᾽ ἠοῦς,
γερμάνων κρατερῶν γαῖαν ὁρίζει ὅλην.
ἐσχατιαὶ δ᾽ ἄλπεις νιφόεσσαι πρὸς νότον εἰσιν,
ἐς βορέαν πύματος βαλτικὸς ὠκεανός.

DE CAROLI V. IMPERAtoris prudenti contatione in controuersia religionis.

IPse tamen Cæsar contatur tardus ad iram,
Nec subitò in ciues tristia bella mouet.

Atque

Atq; in difficili causa quod principe dignum est,
Iudicium sapiens præcipitare cauet.

CAROLI IN VICTORIIS moderatio & clementia.

Hic vetat in patriæ grassari viscera ciues:
Hic aris parci mandat, legesq; vereri:
Hic prohibet superûm Mystas attingere ferro.

IN EVNDEM.

Vna gerit bellum, tribuit manus altera pacem. "

ἄδηλον.

Carole, mortales dubitant homo sisne, Deusne:
Sunt tua sceptra hominis: sunt tua facta Dei.

ἐτεόστιχον.

Versus continens numerum anni, quo captus est FRANCISCVS Rex Galliæ ad Ticinum.

Regia succumbunt pugnacis lilia Galli.

GE. SAB.

DE FRIDERICO SAPIENTE, Duce Saxoniæ, Electore.

VRbs vetus est gentis Mysorum, nomine Torga,
Hic sita vbi flauis labitur Albis aquis:
FRIDRICVS Sapiens princeps hac natus in vrbe est,
Promeruit patriæ qui pater esse suæ.
Consilio qualis Nestor fuit inter Achiuos:
Teutonicis Ducibus Nestor & ipse fuit.
Et cùm doctrinæ lucem renouare Lutheri
Cœpisset scriptis Filius ipse Dei:
Istius pietas tutam & moderatio sedem
Concessit studijs, docte Luthere, tuis.

DE EODEM.

Bella alij ferro, sed tu ratione gerebas,
Et sine vi victi sæpe dedêre manus.

DE IOHANNE FRIDERICO Constante: Duce Saxoniæ, Electore.

MAiorem huic peperit fidei constantia laudem,
Quàm poterat victrix dextera ferre Ducis.
„ Vt Daniel captus, patriæ plus profuit exul,
„ Quàm si gessisset bella cruenta domi.
At nunc ornatus patriæ cœlestis honore,
Colloquio fruitur, maximè Christe, tuo.

DE

DE EODEM.

Erepti fasces & inanis gloria mundi,
Sed placuisse vni præfero posse Deo.

IN ICONA EIVSDEM.

Cernis in aduersa facie tam vulnus honestum,
Quod Dux Saxoniæ captus & exul habet.
Hoc pius accepit recti sibi conscius heros,
Pro lege & patria, fortia bella gerens.

PAVL. EBER.

ALIVS.

Victus eras acie: fidei constantia tandem "
Victorem ante homines fecit, & ante Deum. "

IN IMAGINEM FORTISsimi herois MAVRICII, Ducis Saxoniæ: Electoris.

OMnia sunt hominum tenui pendentia filo, "
Et subito casu quæ valuêre ruunt. "
Vt perit in primo PELIDES flore iuuentæ;
PYRRHVS & hoc ipso de genitore satus:
Ac ASIAE DOMITOR, Macedûm de stirpe creatus:
Et qui Burgundas CAROLVS auxit opes:
Sic iam MAVRICIVM nimium properantia fata
Saxoniæ terris eripuêre Ducem.
Qui Gallos Turcosq; feros virtute repressit,
Militiæ præstans artibus atq; togæ.
Hic modò cum patriam iustis defenderet armis,
Fudissetq; hostes, auxiliante Deo:

Fraude

Fraude globus missus victorem vulnerat, inde
Post pugnam, vitæ non mora longa fuit.
Commendans animam sed Christo, exordia vitæ
Hausit cælestis, non dubitante fide.
» Est fragilis natura hominum, sed reddere vitæ
» Gaudia vult Christus non moritura pijs.

INDICATIO ANNI MORTIS MAVRICII, videlicet M. D. LIII.

Teutonicas furor vt turbabat sæuiter oras,
Mauricius Princeps victor & ictus obit.
IOAC. CAMER.

Epitaphium D. MARTINI LVTHERI.

Πόλλ' ἀγαθὰ ποιῶν, πόλλ' εὐσεβέα τε διδάσκων
Λυτῆρος, τύμβῳ σῶμα δέδωκε ἑόν.
Qui Christum docuit purè, & bona plurima fecit,
Lutheri hac vrna molliter ossa cubant.

Epitaphium IOANNIS ECCII SOPHIstæ & parasiti Pontificij.

πολλὰ φαγὼν, καὶ πολλὰ πιὼν, καὶ πολλὰ κακ' εἰπὼν:
ἐν τῷ ταφῷ Ἔκιος γαστέρ' ἔθηκε ἑλὼ.
Multa vorans, & multa bibens, mala plurima dicens
Eccius, hac posuit putre cadauer humo.

MAR-

MARTINO LVTHERO ANtichristi domitori, trophæum.

Roma orbem domuit, Romam sibi Papa subegit:
Viribus illa suis, fraudibus iste suis.
Quanto isto maior Lutherus, maior & illa:
Istum illamq; vno qui domuit calamo?
I nunc, Alciden memorato Græcia mendax.
Lutheri ad calamum ferrea claua nihil.

THE. BEZA.

Lutherus decimum confregit strage Leonem:
De claua noli quærere, penna fuit.

IOH. IOACH.

Ετεόστιχον obitus LVTHERI.

Fortis, at extremæ verax ætatis Helias,
Celsa pius cœli tecta Luthere, subis.

IOH. STIG.

PHILIPPO MELANCHTHONI singulari tum doctrinæ, tum humanitatis omnis Exemplo.

ET tu igitur tandem tumuli ſub mole repoſtus
Dîe ô Philippe nunc iaces:
Et quam inuidiſti viuus tibi tute quietem,
Cunctis quietem dum paras,
Ipſa tibi cura & ſancti peperêre labores:
Carum ô bonis cunctis caput.
At tu funde roſas, funde iſti lilia tellus,
Vt lilia inter & roſas,
Quo nil candidius fuit, & nil ſuauius vnquam,
Recubet Melanchthon molliter:
Et grauis vt huic ſis caueas, iuueniſve ſenexve,
Qui nemini vixit grauis.

THE. BEZA.

Epita-

Epitaphium

Reuerendi & clarißimi viri PHILIPPI MELANTHONIS.

Vitam fortunasq́ suas studiumq́ laboris,
Quiq́ operæ sanctam consiliiq́ fidem
Impendit diuina tuis, Ecclesia, rebus.
Teq́ pius varia iuuit & auxit ope:
Hac in parte sibi post mortem structa Melanchthon
Communi in luctu, busta Philippus habet.
Qui templi foribus magni vicina Lutheri
E regione solum quod tegit, ossa videt.
Bretta hunc vitales natum produxit in oras,
Bretta Palatini limes amœnus agri.
Vnde propinqua petens adyt bonitate suorum
Diuerso Aonidum templa sacrata loco.
Ludus enim puerum accepit Phorcenidos vrbis,
Eytelpergiaci mox schola gymnasii.
Doctrinæ hinc fecit iuuenem, alma Tubinga, Magistrum,
Eximium laudis geßit vbi ille decus.
Inde triumphator Monachorum CAPNIO *iußit*
Albidos hunc ripam visere Saxonici.
Tunc noua Dux Fridericus vbi collegia Musis
Romani fundans ensifer imperij,
Vndiq́ conductis præstanti laude parabat
Artis & ingenij reddere clara viris.
Hic & coniugium gentis sortitus honestæ,
Factus & est sexus mox vtriusque pater.
Et socio ipso annis viginti octoq́ Lutheri,
VVittenbergiacæ res fuit ampla Scholæ.

Quam septem bis adhuc prouexit deinde gubernans,
Fluctiuagam vt vastum per mare nauta ratem.
Heu tempestates quas hic perpessus, & ad quam
Sæuos hæc scopulos acta carina fuit?
Quantum externi odij, quantum inuidiæq; suorum,
Ingratorum hominum quæ maledicta tulit?
Ipse tamen quamuis reflantibus vndiq; ventis,
Directum est, retinens vera, secutus iter.
Fortia nec clamor latrantis pectora turbæ,
Nec vulgus strepitu mouit inane suo:
„ Summa petit liuor: nemo hunc superare nisi ipse
Posset, si studijs otia suppeterent.
Ista sub obliquo nôrunt quoq; sole locati,
Quiq; sub opposito forsitan axe iacent.
Scripta sed illius memorabilia inter & acta
Plurima, quæ solidæ nomina laudis habent.
Vnum opus eximium est: Fidei confeßio sanctæ
Ante tuos Cæsar Carole, lecta pedes.
Extat enim illius aßiduo hæc descripta labore
Vera reconcinnans dogmata sparsa prius.
Languida quæ Christi iamdudum Ecclesia nitens,
Rursum oculos audet tollere læta suos.
„ Concurrant inimici omnes licet vndiq;, hic vnus
„ Confutare potest improba dicta, liber.
Ac tua nunc terris floret bona fama Philippe,
Viuit & æternum spiritus ante Deum.
Corpus at exanimum tumulo hoc requiescit humatum,
Condecorant gratæ quem monumenta scholæ:
Quod tandem expletis, senio curisq; grauatum
Sexaginta annis, exuis atq; tribus.
Sic

Sic morbo, ut paucis nisi, debilitante, diebus
Muneris officium feceris omne tui.
Atq; olim ætherias venies reuocatus in auras
Integer, & mortis liber abinde metu.
Sancte vir & salue, pater optime. Nos tua semper
Te soboles merita relligione colet.
Doctrinæ nobis veræ tu doctor & autor,
Hæc tua claræ ætas munera laudis habet.
Salue iterum atq; iterum. Tua nos immota manebit
Semper apud memores gloria, fama, decus.

IOACH. CAMERARIVS
Papeberg. Am. S.S.F.

ALIVD.

HIC iacet Europæ decus & pia fama MELANTHON: "
Corpore qui paruus, maximus arte fuit. "
Cuius ob egregias virtutes, claraq; scripta,
Et pietas, & pax hac regione stetit.
Bretta viri patria est, clarum virtute parentem
Ampla Palatini fouerat aula Ducis.
Sed puer in ludum missus Phorcenidos vrbis,
Indolis egregiæ prouida signa dedit.
Mox patris in patriam tendens, vt disceret artes
Ingenuas, Nicri culta Licæa petit.
Et duo transegit cum lustra & quatuor annos,
Nactus ibi primum cepit in arte gradum.
Hinc iuuenem fecit titulo gaudere Magistri
Aonij nutrix clara Tubinga chori.
Tunc noua fundabat conductis atria Musis
Albidos ad flauas Dux Fridericus, aquas:

Insignemq́ virum Capnionem ad cœpta vocabat,
Augustæ imperij conueniente Statu.
Capnio laude vehens cognati dona Philippi,
Hunc iubet Albiacæ munus obire Scholæ.
Hic tunc Argolico docuit sermone iuuentam.
Barbaries illo pulsa docente fuit.
Et Sophiæ tristes fontes, velut alter Elisa
Farre dato, gratos vsibus esse dedit.
Nota viri virtus, nota est doctrina per orbem,
Proq́ pia exhaustus relligione labor.
Hic fidei summam veræ, mandante LVTHERO
Obtulit Augusta Cæsar in vrbe tibi.
Membraq́ doctrinæ, corpus digeßit in vnum
Sparsa prius neruis quæ iacuere suis.
Ac hostes fidei scriptis & voce refutans,
Multa foris subijt, multa pericla domi.
Et quàm Romani latè patet orbita regni,
Impleuit meritis templa Scholasq́ suis.
Donec ab ardenti consumtus viscera febri,
In Christo placida morte solutus obit.
Et nunc ille quidem defunctus mole laborum,
Conspectu fruitur, colloquioq́ Dei.
Sacrificis vbi iunctus auis, astante Luthero
Doctoris Christi pendet ab ore sacro.
Fors & vota facit quo sacra Ecclesia Christi
Vnanimi doceat cœlica iussa fide.
Mox tamen hæc surgent cœlesti rore rigata,
Quæ nunc ossa solo marcida febre iacent:
Cùm velut herba virens, florebunt ossa piorum
Et fidei capient præmia digna suæ.

At te

At te posteritas colet ob tua dona Melanthon,
  O vir ingenio non habiture parem.

IOH. IOACH. M.

ALIVD eiusdem.

Maximus hic meritis, sed paruus membra Philippus
  Pone iacet tumulum, magne Luthere, tuum.
Cui pia relligio se totam debet & Artes,
  Et pax & regni publica commoditas.
Testis erit vitæ, studijq; actiq; laboris,
  Quicquid Romano viuit in imperio.
Cumq; odia à multis fuerit perpessus alumnis,
  Nunc cœlo precium dulce laboris habet.
Ossa tenet tumulus, sed viuit fama: iacere
  Tot dotes vno non potuêre loco.

ALIVD IOHAN. STIGELII.

Qualis vbi amisit largum vicinia fontem,
  Luget in erepto publica damna bono.
Et gemitu arentes quærit scrutata per hortos,
  Nec reperit dulcem, qua recreatur, aquam:
Talis & Aonidum sequitur quæ castra Iuuentus,
  Orba bonis luget, docte Philippe, tuis,
Et paria in reliquis nescit reperire lacunis,
  Ingenii liquit quas bona vena tui.
Hoc videt à tergo facibus lugubris & armis
  Barbaries Musis triste minata iugum,
Dexter opem doctis nisi tu Deus, artibus adfers,
  Barbaries studijs auferet omne decus.

ALIVD eiusdem.

Fons latet hoc tumulo, quid quæris amice viator,
Fons dogmatum piorum & Eloquentiæ,
Si quis ab hoc riuuum proprios deduxit in hortos,
Non aureas huic præferat Pyramides.
Illius obstructas doleo Germania venas,
Parem futura non habebunt sæcula.

ALIVD
In imagines coniunctas LVTHERI
& PHILIPPI.

" *Diuisæ his operæ, sed mens fuit vnica: pauit*
" *Ore Lutherus oues, flore Melanthon apes.*

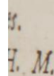
IOH. IOACH. M.

EXILIA ET MIGRATIONES MVSARVM.

OMnia vasta facit sæuis Bellona ruinis,
Præcipuè studijs est inimica pijs.
Hospitium sapiens dedit olim GRAECIA Musis,
Nunc est Barbarico Græcia præda Duci.
ITALIAM petiêre fuga: sed fraudibus illa
Pontificumq; armis perdita tota iacet.
Hinc igitur dubijs fortunæ casibus actæ
Intrârunt fines TEVTONIS ora tuos.
Hic habuere aliquam sed paruo tempore sedem,
Nam furit in nostra Mars quoq; dirus humo.
Ergo per extremam Germani littoris oram,
Hospitium miseræ supplice voce petunt.

PHIL. MEL.

HOSPI-

HOSPITIA ET HALCYONIA ECCLESIÆ CHRISTI IN REGNO DANIAE.

EX EPITAPHIO REVERENDI VIRI D. D. IOhannis Bugenhagij Pomerani, quem & isto carmine Philippus mortuum, & luculenta oratione, vitæ ipsius curriculum exponente, decorauit: in qua & hæc eius de Bugenhagio est commemoratio honorifica:

VT olim nominabantur Euangelistæ, qui in pluribus locis docebant, & Ecclesias constituebant: talis fuit & ipse (Bugenhagius) Euangelista, vocatus Lubecam, Brunsuigam, Hamburgam, in Pomeraniam, & in regnũ Danicum, incorruptam Euangelii doctrinam ibi docuit, deleuit idola & errores Papisticos: & Deo iuuante Ecclesias piè constituit, quæ quidem annos circiter triginta hactenus eandem Euangelii vocem pio consensu retinent.

nent. Et paulò antè: Cumq; ad magnas opes, & Episcopi splendorem in Daniam, & in Pomeraniam, & quidem ab optimo REGE, & ab optimo Principe vocaretur: nunquam voluit hunc tenuem nidulum relinquere.

EPITAPHIVM.

Coniugis vt senio confecti corpus aquatum
 Ipsa suis humeris Halcyo grata gerit:
Sic bene promeritum Doctorem Ecclesia curet,
 Et leuet ætatis pondera dura seni.
Sic tua canities Doctor Pomerane, fidesq;
 Sincera est cunctis iam veneranda pijs.
Qui procul externis sparsisti fidus in oris
 Pura Euangelij semina voce tua.
Ac ceu Baptistes agnum monstrare solebat.
 AEterno Christum de genitore satum:
Tu quoq; iustifica docuisti agnoscere Christum.
 AEterniq; patris sumere dona fide.
Fictiliumq; alias formas tua lingua Deorum
 Euertit, Papæ quas voluere coli.
Et velut in scopulis celsos locat Halcyo, nidos
 Hiberni circum quos fremit vnda maris:
Sic medio in pelago, felix iam DANIA, nidos
 Extruxit Christo te fabricante, pios.
Te Deus hos inter texit iuuitq; labores,
 Nunc vita functus viuis in arce poli.

Obijt VVitebergæ, Anno
M. D. LVIII.

PRO FRIDERICO REGE
Daniæ, eius nominis secundo,
VOTVM.

Diue parens patriæ, belloq; togaq; secunde,
Maiorum nulli, merito & pietate secunde:
Per te vt porrò habeat placidos Ecclesia nidos,
Terrarum extremo hoc saltem, Oceaniq; recessu:
Ipse parens hominum tibi vitam & vota secundet.

P. H.

AD EVNDEM.

Quod Rex de Regum Friderice es sanguine cretus,
Laus ea summa tua est, non tua sola tamen:
Sunt etenim Reges alij, & de Regibus orti,
Imperio, censu, stemmate, sorte pares:
Sed tu Ecclesiolæ CHRISTI nutritor & hospes,
Quod pius & Rex es, solus es hoc hodie.

A. S. Velleius.

SOPHIÆ REGINÆ
Daniæ.

Qui non, te socia, suaue huic sit viuere, cuius
Pectus habet σοφίαν, lectus habet Σοφίαν.
Pignora queis lectum replent, sapientia pectus,
Sancta pace vigent relligio & regio.
Quàm bene conspirant Pax & Sapientia, fulcris
His regnum, his steterit regia salua domus.

P. H.

CHRISTIANO IIII.
ELECTO REGI DANIAE,
D. FRID. Filio.

Expectate puer voto patriæ atq; parentum,
Quem pax & Σοφίη pignus amoris habent:
Paci & τῇ Σοφίῃ, Christoq; adolesce, parentum
Spem, diuiq; implens omine nomen Aui.
P. H.

FRIDERICO & SOPHIÆ,
VOTVM.

Queis tam rara beat, cunasq; & corda supellex,
Hæc Christus, illas Christianulus puer:
Præbete, ô, cunas Christo, sisq; ipsius ô Rex
Nutricius, Regina, nutrix cœtui.
P. H.

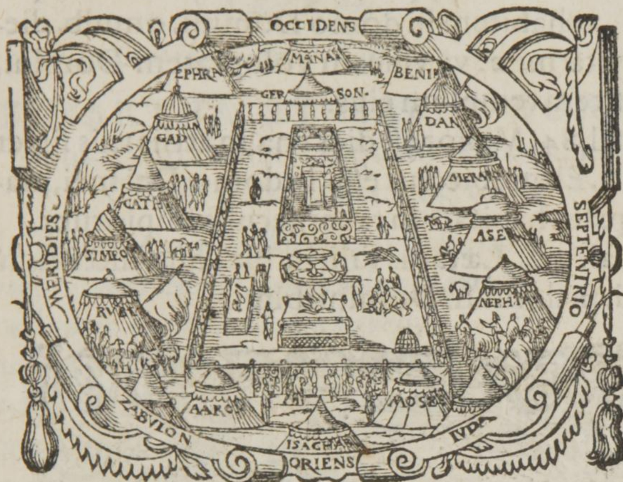
DIDA-

DIDACTICA.

DE ECCLESIA.

ECCLESIA MATER ET PATRIA filiorum Dei. Ex Psalmo 83.

NOn secus ac timidæ nidis gaudere volucres,
Quos sibi quæq; sua condidit arte, solent:
In quibus & poßunt hostes contemnere tutæ,
Et pullos dulci mater amore fouet:
Sic nobis templum nidus gratißimus esse,
Et certum debet perfugium esse piis.
Felix hac semper quicunq; habitabit in arce,
Audiat vt laudes & canat ipse Dei.
Vera piis patria est Ecclesia sola putanda,
Quæ patriæ debes officia, ista petit.

Crudelis quicunq; ipsam lacerare parabit,
Impiaq; aduersus ceperit arma Deum.

SVMMVM IN TERRIS DECVS ET BEA-titudo, ciuem esse veræ Ecclesiæ,

συμπολίτην τῶν ἁγίων, καὶ οἰκεῖον τοῦ θεοῦ.

Psal. 27. Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt habitem in domo Domini, omnib. diebus vitæ meæ: vt videam voluptatem Domini, & visitem templum eius.

Psal. 84. Melior est dies vna in atrijs tuis super millia. Elegi abiectus esse in domo Dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis impiorum.

Psal. 122. Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.

Has ego delicias ardentibus expeto votis,
In templo semper degere posse Dei.

Et quam-

Et quamuis ibi erunt mihi multa adeunda pericla,
(Namq; odiis vrget mundus vbiq; pios)
Attamen anteferam regnis opibusq; malorum,
Huius militiæ signa decusq; piæ.

VNVM EST NECESSARIVM.

Μάρθα μὲν ἐν πολλοῖς κάμνῃς, ἑνὸς ἐστι δ' ἀνάγκη.

DE MARTHA ET MARIA SORORIBUS, epigramma, tanquam verborum Christi paraphrasis. Luc. 10.

Quid differta instas adeò, Martha hospita, curis
Tam grauibus leuiter, tam leuibus grauiter?
Respira à nugis, exemplo edocta sororis,
Quæ residet nostros discipula ante pedes.
Crede, hæc elegit potiores sedula partes,
Quas neq; vis, neq; mors eripere ipsa potest.
Namq; meo pendens dicentis ab ore, recepit
Planè ipsum in cordis me penetrale sui.
Hæc sapit, & domini scit quæ sint grata palato:
Has amo lauticias, hanc volo mundiciem.
Lucida ceu radiat gemma, auri in massula: ita hospes
Quorum ego corde habito, vita ibi luxq; habitat.
Felix, hospitij quem tali dignor honore:
Scriniolo in cordis me qui habet, omnia habet.
Disce hoc, Martha, bonum solum esse, vnumq; necesse:
Cætera sunt nugæ, damna, πάρεργα, nihil.

PE. HEG.

ECCLESIA NON REGITVR HVmanis consilijs.

Viribus humanis non est Ecclesia tuta,
Regum præsidijs orphana mœsta caret.

ECCLESIA IN TERRIS CVM CHRISTO suo exulat.

Exul erat Christus, comites nos exulis huius
Esse decet: cuius nos quoq; cura sumus.

CHRISTVS REDVCTOR EXVLIS est Ecclesiæ.

Christe tuo exulibus patriam tu sanguine reddis,
Nulla venit nobis, te nisi dante, salus.

ITEM,

Missus in exilium est cœli possessor & orbis,
Exulibus patriam reddat vt ille suam.

IOAC. BEVST.

ETIAM INTER CONFVSIONES MVLTIplices generis humani & ruinas Imperiorum, durabit Ecclesia filij Dei.

Vt tamen in medijs laceratur naufragus vndis,
Qui superest, tabulas colligit ipse sibi:
Sic aliquem eripiet cœtum de fluctibus istis,
AEterno Christus de Genitore satus.

Psal. 46. Non timebimus, etiamsi turbabitur terra, & ruant montes in medium maris.

Omnis

OMnis vt extremam trahat eluxata ruinam "
Machina, quæ vasti sustinet orbis opus: "
Sæuiat insano commotus turbine pontus, "
Et scopulos tumidi sorbeat vnda freti: "
Sancta Dei æternùm tamen vrbs immota manebit, "
Stabit & ad fontes semper amœna suos. "
IOH. STIG.

ALIVD.

Interea bellis lacerantur regna, suasq́; "
In pœnas fato mundus vbiq; ruit. "
Ac velut aggestis Titanas montibus ausos
Ad sublimem Arcton scandere fama refert:
Conatosq́; astris extinctos, omnia rursus
In vetus & cæcum vertere mixta chaos:
Turcica sic rabies passim sese impia iactat,
Aduersus Gnatum bella mouere Dei.
Deniq; cùm varijs quatiatur motibus orbis,
Exercent Christi multa pericla gregem.
Sed tamen hos inter terrores magna verendi
Dextra pios cœtus protegit ipsa Dei.

PRAESEPE CHRISTI.

Vt placuit præsepe DEO: non alta columnis
Regia, non auro clara micante domus:
Quæ sua nascenti præbens cunabula Christo,
Exciperet summo gaudia plena bono:
Sic & adhuc aliquod semper præsepe tuetur:
Præbeat hospitij quod tibi Christe locum.
IOH. STIG.

MIRIFICVS AMOR DEI erga Ecclesiam.

Ex dulcissimis Dei verbis Esaiæ: Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te, muri tui cor am oculis meis semper.

" *NVm poterit mulier curam deponere nati?*
" *Vt sobolem mater negligat ipsa suam.*
" *Pone quòd eueniat, genitricis vt exuat omnem*
" *Affectum mulier, sæuior illa feris:*
" *Ipse tui nunquam tamen obliuiscar in æuum,*
" *Inq́ue mea, tua sunt nomina scripta, manu.*

PAVL. EBERVS.

ALI-

ALITER.

Ore Sion querulo sic est formosa loquuta,
Cùm quærente Deum mœsta pauore foret:
Ergo reliquisti me tot mala dura ferentem,
Et memor afflictæ non es, ut antè, Deus?
Huic Deus: An poterit curam deponere prolis, “
Vlla parens partum non miserata suum? “
Si tam dura tamen, tamq́ implacabilis ulla est, “
Vt poßit sobolis non meminisse suæ. “
Ipse tui nunquam mutabo oblitus amorem, “
Tu dilecta mihi filia semper eris. “
Ecce manu descripta mea, tua mœnia seruo,
Vt firma incolumem te statione tegam.
Ecce oculis te gesto meis: mihi cuncta videnti,
Proxima ceu nunc es, proxima semper eris.
IOH. STIG.

Antè ruant cœli, Deus & sese oderit ipse, “
Quàm sibi fidentem deseruisse velit. “
IOH. STIG.

FILIVS DEI SOL IVSTICIÆ, & viuificator Ecclesiæ.

Spargit ut in toto lucem sol unicus orbe, “
Viuificoq́ unus cuncta calore fouet: “
Vnicus æterni sic natus mente parentis, “
Accendit radijs pectora nostra suis. “

ΛΟΓΟΣ *FILIVS DEI SEMper affuit singulari modo Patribus.*

» *Colloquia at Patres quando dulcißima miscent,*
» *Sæpe vident medios inter adesse* Λόγον.

ITEM.

Quàm benè viuebant antiquo tempore Patres,
Quorum compositus mensis conuiuia duxit
Filius ipse Dei nostræ sub imagine carnis:
Hospes vt in Mambre, mensis consedit Abrahæ.

IOH. IOACH.

Nemo nouit Patrem, nisi Filius, & cui Filius volet reuelare. Matth. 11.

» *Nemo Patrem nouit nisi filius, & quibus, huius*
» *Semina noticiæ filius ipse dedit.*

Philip-

Philippe, qui videt me, videt Patrem.
Iohan 14.

Nemo Deum vidit Patrem, ne quære Philippe, "
Per Christum, Patrem cernere posse datur. "
IOAC. BEVST.

DE FIDE IVSTIFICANTE.

Credidit Abraham Deo, & reputatum est ei ad iustitiam. Gen. 15.

VICTOR MASSILIENSIS vetus poëta.

CRedidit, & nudæ fidei consensio sola "
Plenam ad iustitiæ & meriti reputata coronam est. "

PHIL. MEL.

Iustitia hæc demum est, vni confidere Christo. "

EOB. HES.

Ex regula Pauli Rom.14. Quicquid non est ex fide, peccatum est.

" *Absq; fide quæcunq; facis, facis omnia frustrà.*

IOH. STIG.

" *Sola Deo acceptos nos facit esse fides.*

Fide & spe tanquam alis subuehuntur in cœlum preces.

" *Vt tua pertingat penetretq; precatio cœlum,*
" *Ardenti fiat speq; fideq; frequens.*

EFFICAX CONSOLATIO ex verbo Dei.

Nisi Lex tua meditatio mea fuisset, tum periissem in afflictione mea. Psal.119.

PEnè ego crudeli modò eram hosti præda futurus,
Vitaq; in æternam noctem abitura fuit.

Ni tua

Ni tua vox animam fugientem sola teneret,
Quæ te adfirmat opem ferre solere pijs.
Hæc me tela inter fiducia texit & enses,
Addidit & vires hæc medicina nouas.

PATIENTIA.

Disce silere Deo, castoq́ obedire timore: "
Nec iussas dubia mente remitte preces.

IOH. STIG.

Fortis in infirmis Deus est, perq́ infima vincit: "
Præmia qui tribuit tarda, sed ampla pijs. "

GEOR. FAB.

DE MVNERE DOCENTIUM Ecclesiam.

TRES PARTES OFFICII Prophetarum:

Repurgare doctrinam Legis; & de vero cultu Dei.

Administrare aliqua politica negotia & consilia.

Præcipuè verò illustrare promissionem de Aduentu & beneficijs Messiæ.

O utinam vatum præconia dicere possem,
Accendit quorum pectora pura Deus.
Doctrinæ vt lucem renouarent atque docerent, I.
Quis summo patri sit tribuendus honor.

Hi po-

II. Hi populum in rebus dubijs rexêre, leuantes
Consilio gentis multa pericla suæ.
III Venturum æterni natum cecinêre parentis,
Crimina vt ablueret nostra cruore suo.
Hunc propter recipi docuerunt vota precesq́;,
Hoc duce iusserunt Numen adire patris.
Censuraq́; sua frenârunt sæpè Tyrannos,
Et populi mores continuêre sui.

OFFICIA SACERDOtum Leuiticorum:

DOCERE,
ORARE,
SACRIFICARE.

ἱρεύς

ἱρεὺς τὴν διδαχὴν εὐαγγελίοιο φυλάσσων “
ἱλάσκῃ θυσίῃ ταῖσδε ἀραῖσι θεόν. “

DE SICLO.

Is valebat Atticorum *τετράδραχμον*: noſtrum verò dimidiatum Ioachimicum. **Ein halben Thaler/ oder ein Loth.**

IVſta Sacerdotum deſignat munera Siclus,
Cuius in Ebræis vrbibus vſus erat,
In quo floreſcens inſculpta eſt virga Aaronis, I.
Quæ monet, vt DOCEANT dogmata pura Dei.
Parte calix alia eſt impletus thure Sabæo, II.
Hic offerre PRECES, vt noua thura, iubet.

Rurſus de SICLO, ad Georgium principem Anhaltinum.

IVſta Sacerdotum demonſtrat munera Siclus,
Cuius in Ebræis vrbibus vſus erat.

I. Vt ſint DOCTRINAE cuſtodes virga Aharonis
Vtq́; regant mores cum pietate, monet.
II. Significantq́; PRECES calicis fragrantia thura,
Præcipuum munus ſunt pia vota Deo.

Filius æterno genitori hos præſtat honores,
Emmanuel caſta vigine natus homo.
Hic eſt doctrinæ cuſtos, quam ſparſit in orbe;
Hic Aharonei florida virga chori eſt:
Hîc & pro nobis offert gemitusq́; precesq́;,
Fiat vt offenſi mitior ira patris.

Adiungit ſibi nos ſocios, tamen iſte Sacerdos,
Agminis & partem nos facit eſſe ſui.
Cuſtodes igitur fidos nos eſſe neceſſe eſt
Doctrinæ, gnatus quam dedit ipſe Dei.
Huius & addamus votis ſuſpiria noſtra,
Quæ ſimul ad patrem perferet ipſe ſuum.

CVR ANGELOS VOLVIT DEVS PRIMO omnium Paſtoribus annunciare Euangelium de nato Saluatore. Lucæ II.

Quare ad paſtores primùm vox nuncia venit,
Angelicus ſumma quam tulit arce chorus?
Nempe vt præcipuè paſtores carminis huius
Gentibus autores eſſe ducesq́; velint.
Vt ſummo patri veri reddantur honores,
Et toto fiat notus in orbe Deus.
Ac latè in mundo ſpargantur munera Chriſti,
Quæ ſunt placati pignora certa patris.
Et curent vt ſit pacata Eccleſia Chriſti,
Concordiq́; regant ore fideq́; gregem.

Sit pro-

Sit procul à Christi discordia sæua ministris,
Namq; Deus poterit, non nisi pace, coli.
Nulla lues ouibus tantùm, non vlla venena, "
Quantùm pastorum dissidia ipsa nocent. "

DOCTORES LINGVAM SVAM DEO COMmodant, suntq; tantùm organa vocis diuinæ, & veluti fistulæ voce aliena inflatæ.

Quanquam autem ad dextram cœlesti in sede parentis "
Ipse dat hæc semper maxima dona pijs: "
Doctores tamen adiungit sociosq; laborum, "
Organa quos vocis præcipit esse suæ. "
Ex Paulo, 1. Cor. 15.
Non labor in domino vester inanis erit. "

PRIMITIÆ ET DECIMÆ contribuendæ in vsus ministrorum Ecclesiæ & pauperum.

Partem aliquam tamen & promas in pauperis vsus,
Certa Sacerdotum pars quoq; messis erit.

DETESTATIO SOPHISTI-
cæ peruersitatis.

" Non aliam sensit grauiorem Ecclesia pestem,
" Nec res vlla magis perniciosa fuit:
" Quàm structæ insidiæ verbis confusaq; dicta,
" Turpiter & fuco dogmata mixta nouo.

PERIODVS VITÆ HV-manæ, labor & dolor.

Dies peregrinationis meæ pauci
& mali. Gen. 47.

QVàm breue, quàm nihil est, quodcunq; hîc degitur æui,
In miserijs, erroribus, suspirijs.
Nugamur pueri: labor excipit omnis adultos:
Curæ viros: morbi senem & deliria.

Tota

Tota (vbi contigeris metam) quid deniq; vita est,
Quid nisi fuga, exilium & peregrinatio?
Spes vana: & magno magnas conamine nugas,
Dum malè, nihil, vel aliud hîc agimus, sequi?
Vtq; dies multos, & multos vixeris annos:
Annum aut diem vixisse vix videbere.
Hoc neq; NVNC reliquum est: tam sunt obnoxia nostra hac
Obliuioni & vanitatibus, omnia.
Interea, affligat quod mentem & corpus, abunde est,
(Meremur istud) quod iuuet, rarum & parum est.
Toto ergò ad patriæ limen lumenq; beatæ,
Lassus malis stupensq;, anhelo pectore:
Corporis vt simul & peccati immunis, ouantem
Reddam animulam, ah, tuis IEHOVA amplexibus.

PET. HEGEL.

Quàm nihil nisi vanitas, omnis homo securus. Psal. 39.

Omnis homo similis languenti graminis herbæ, "
Vna dies nasci quam videt, vna mori. "

IOH. STIG.

Vita fuga est: abeuntq; dies, & carpitur ætas, "
Vt temerè linguæ verba loquacis eunt. "
Cumq; satur vitæ est, & aniles attigit annos; "
Vel MALE, vel, TEMERE, vel, NIHIL egit homo. "

IOH. STIG.

IDEM ex Græco.

Nudus in hanc terram matris sum lapsus ab aluo:
Quo terra excedam tempore nudus ero.
Quid grauibus curis, studijs quid inanibus angor?
Dum loquor, à tergo mors quoq; nuda venit.

VERA CONSOLATIO IN obitu piorum hominum.

,, NOn hominum casu voluuntur tempora vitæ,
,, Arbiter est certò qui regit ista Deus.
,, Nec mentes hominum deleri morte putandum est,
,, Quas adflat membris cœlitùs ipse Deus.
,, Ergò Deo vitam repetenti cedere iustum est,
,, Spesq́, nouæ vitæ nunc tua damna leuet.
,, O quàm læta, dies hoc quæ me carcere soluet,
,, Vt poßim in clara luce videre Deum.

MORS NIHIL EST IVstis, victæ nisi mortis imago.

VT nunc triste mori est, sic dulce resurgere quondam: "
Vita mihi Christus, mors mihi dulce lucrum. "
In terris labor est, requies sed suauis in vrna, "
In summo venient gaudia summa die. "

IOH. IOACH.

ΕΥ̓ΘΑΝΑΣΊΑ.

Nunquam Christe tuos bone deseris: idq́ꝫ tuum omne est, "
Hunc bene qui vixit, non malè posse mori. "
Seu citò, seu tardè est ád te, ô Saluator eundum, "
Vna via est: Nanqꝫ es tu via, vita tuis. "

PET. HEGEL.

Quid cupidi vitæ seros inhiamus in annos? "
Est vitæ virtus maxima posse mori. "

IOH. STIG.

MORS

MORS CHRISTI EST portus & vita piorum.

MOrs tua, mors Christi, fraus terræ, gloria cœli,
Et dolor inferni, sunt meditanda tibi.
» Viue diu, sed viue Deo: nam viuere mundo
» Mortis opus, viua est viuere vita Deo.
» Quicquid erit tandem, mea spes est vnica Christus,
» Huic viuo, huic moriar, cætera curo nihil.
» Quid valet hic mundus? quid gloria? quidve triumphus?
» Post miserum funus, puluis & vmbra sumus.

IOH. STIG.

IDEM.

» Ah quantum est didicisse mori: Sic transige vitam
» O homo, vt in Christi viuere morte queas.

Viue

P. MELISSVS.

Viue memor lethi, quisquis cœlestia curas: ‟
Sic lethi victor gaudia læta feres. ‟

TESSERA MILITIAE
Christianæ.

VIVO equidem ærumnas inter lapsusq́ frequentes,
Viuo tamen: vita hæc quantula, quàm misera est?
VINCAM, etiam moriens, Serpentis spicula victi:
Christe tuo aspersus sanguine victor ero.
VIVAM, & totus humo nouus efflorebo: mihiq́
Tunc erit æternùm viuere vita Deo.

PET. HEGEL.

POLITICA,
ET QVÆ AD MAGISTRAtum legesq́ attinent.

PSALMI CXXVII. METAPHRASIS, Nisi Dominus ædificauerit domum.

Felix ſapientia Dei donum.

QVòd ſtruis, & cœlo certas educere molem,
Fruſtrà erit, hoc condat nî Deus autor, opus.
Quòd vigilas, vrbemq́ tuo vis marte tueri,
Falleris, excubias nî Deus intus agat.
Et quanquam gratos ſomnos abruperis antè,
Quàm reuehit clarum, Lucifer ipſe diem.
Longa dies quamuis triſti conſumta labore eſt,
Ac operæ partem nox quoq; ſera trahat:
Nil tamen aſſiduæ proſunt curæq́ laborq́,
Si non aſpirent numina ſumma tibi.
Seruat alitq́ pios rerum pater optimus, inde
Commoda ſunt vitæ cuncta petenda tibi.
" *Non domus ipſa ſibi, non vrbs creat ipſa patronos,*
" *Felices ciues datq́ facitq́ Deus.*

Impe-

Impetus eſt qualis volucri, rapidaq́; ſagittæ,
Figitur in iuſſo quæ procul acta loco:
Sic quocunq; rapit diuinus ſpiritus illos,
Virtuti cogunt cedere cuncta ſuæ.
Non fortuna viros, non virtus deſerit vnquam,
Nec ruitura ſuæ mœnia ſunt patriæ.

FINIS SOCIETATIS humanæ.

Pòſt vbi ſenſerunt ſe ſemina ducere cœlo,
Atq; aliquem, mundum qui regat, eſſe Deum.
Tunc primùm amplexi, iuncti conſortia cœtus,
Tegmina vicinis compoſuêre caſis.
Vtq; alios alij de relligione docerent:
Contiguas, pietas iuſsit habere, domos.
Hinc vrbes ſtructæ, quarum eſt ante omnia munus,
Aſſeruiſſe Deo, quam iubet eſſe, fidem.

IOH. STIG.

NON NOBIS SOLVM NATI ſumus, ſed ortus noſtri partem patria, partem parentes vendicant, partem amici. M. C.

Nemo ſuos propriè ſibi tantùm vendicet ortus,
Quilibet in publicum naſcitur officium.
Vir bonus eſt commune bonum: ceu fonte perenni,
Illius è ſtudio commoda mille fluunt.

IOH. STIG.

VIR BONVS PVBLI-
cum bonum.

» *Vir bonus eſt hortus patriæ qui largus in omnes,*
» *Quæ bona ſuppeditet publica, ſemper habet.*
IOH. STIG.

IDEM.

» *Et commune bonum eſt, & res eſt publica princeps:*
» *Et patriæ hunc, meritis, conuenit eſſe patrem.*

DEVS MVTAT TEMPORA ET AETA-
tes, transfert regna atque conſtituit.

DAN. II.

Dat vires adimitq́ Deus, regniq́ coronam
Diuidit, & transfert: alios ad ſidera tollit,
Illos mergit humi deiectos culmine regni.
IOH. IOACH.

Inima-

In imaginem
IVSTINIANI IMPERATORIS.

Dextra tenet GLADIVM, seruat manus altera LIBRAM,
Signa decent Reges scilicet, illa bonos:
Illa quidem intentat sceleratis ciuibus arma,
Et terret stricto dextra mucrone malos:
Expendit iusto prius hæc examine causas,
Quàm, nudata sinat colla ferire rei.

IOH. STIG.

Principis est virtus maxima, NOSSE DEVM: "
Principis est virtus proxima, NOSSE SVOS. "

THOMAS MORVS.

Princeps pius nunquam carebit liberis,
Totius est regni pater.
Princeps abundat ergo felicissimus
Tot liberis, quot ciuibus.

IDEM.

" *Totum est vnus homo regnum, idq́ cohæret amore:*
" *Rex caput est, populus cætera membra facit.*
Rex quot habet ciues (dolet ergo perdere quenquam)
Tot numerat partes corporis ipse sui.
Exponit populus sese pro Rege, putatq́
Quilibet hunc proprij corporis esse caput.

BELLEROPHON ACCIPIT A PALLAde aureum frenum regendo Pegaso.

Ex auro frenos dat Pallas Bellerophonti,
Seruet vt in bellis cum ratione modum.

SVSCIPIENDA BELLA, VT in pace sine iniuria viuatur.

HECTOR apud Homerum iliad. 15. adhortatur Troianos, vt pro patria dimicent.

PRO patria, magnum decus eſt profundere vitam: ‹‹
Nam reliqui ciues noſtra virtute teguntur,
Et ſaluæ intereà matres, natiq́ manebunt,
Qui ſunt ætatis venturæ ſemina, & vrbis.
Templa manent legesq́ bonæ, pietasq́ pudorq́,
Et tunc quiſq́ ſuis rebus, fundisq́ fruetur.

EXHORTATIO AD FORTITVDInem, ex veteri poemate TYRTÆI.

In prima pugnantem acie, cecidiſſe decorum eſt, ‹‹
Seruantem patriæ mœnia cara ſuæ. ‹‹
Nam miſerum eſt, patriâ amiſſâ, laribusq́ vagari
Mendicum, & timida voce rogare cibos.
Cum natisq́ errare ſuis & coniuge mœſta,
Et cum matre pia, cumq́ parente ſene.
Curat nemo vagos, & lædere nemo veretur,
Non exul curæ ducitur eſſe Deo.
Intrepidi pugnate viri & profundite vitam,
Quam patriæ debet reddere quiſq́ ſuæ.
Ergò tuo conſiſte loco pede firmus vtroq́,
Compreſſos dentes & labra morſa tenens. &c.

Βατραχομυομαχία.

Bella perniciosiſsima ſæpe de cauſa ſuſcipiuntur leuiſsima.

Mus breuis, & ſaliens in gurgite Rana paluſtri,
Dum nulla cauſa prælia ſtulta cient:
Fulmineo pugnas Iouis ira fragore diremit,
Et tandem fugiens agmen vtrunq́ perit.

Sic mo-

» *Sic modo dira ſerunt ex bellis bella Tyranni,*
» *Nec res, ſed cœcos armat vtrinq; furor.*
Peſtiferiq; magis Thebana Sphinge Sophiſtæ,
Verba venenato friuola felle linunt.
» *Aſpicit hæc vindex oculis Deus omnia iuſtis,*
» *Nec graue cùm ſparget fulmen, inermis erit.*
Gnate Dei bonitate tua mala tanta leuato,
Et ſerues cœtus Chriſte, regasq; pios.

Publica vniuerſorum damna, fiunt damna ſingulorum priuata.

EX SOLONE.

» οὕτως δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἴκαδ᾽ ἑκάστῳ.

» *Sic partem fert quiſq; ſuam, cùm publica clades*
» *Incidit, & prohibet ianua nulla malum.*
» *Non latebræ quenquam fugientem abſcondere poſſunt,*
» *In thalamos penetrant publica damna tuos.*

Scili-

Scilicet in vulgus manant exempla regentum.

ὅτ' ἂν πρῶτα κύβους βάλλῃ ποτὲ μάργος ὁ ἄββας,
παίζειν οἴονται οἱ μοναχοὶ νόμιμον.

Fortè cubos primùm posuit cùm futilis Abbas:
Tunc sese Monachi ludere iure putant.

LEX.

Lex diuina tibi vitæ sit regula semper, „
Sitq́; tibi potior, quàm tua vita, Deus. „

ALIVD.

Diuino præcepta, puer, si prodita ab ore,
Et facies casto pectore iussa Dei:
Ipse pater vitæ cursum moderabitur omnem,
Nec fortuna tibi sæua nocere potest.

LEGES.

Leges, libertas & pax sunt optima dona. „

Πειθαρχία & reuerentia Legum.

» *Est virtus leges & morum vincla vereri,*
» *Si tamen & legum regula Christus erit.*

Leges sunt vincula pacis.

Deniq; vita hominum tranquilla & honesta manebit,
Seruandi leges dum pia cura manet.

EX SOPHOCLE.

ὅπου δ' ὑβρίζειν, δρᾷν θ' ἃ βούλεται πάρα:
ταύτην νόμιζε τὴν πόλιν χρόνῳ ποτὲ
ἐξ οὐρίων δραμοῦσαν εἰς βύθον πεσεῖν.

» *Vbi petulanter facere quod libet, licet,*
» *Legumq; vox & ira Vindicis Dei*
» *Ridentur, ac inane nomen est pudor:*
» *Magno ruet ventis secundis impetu*
» *Mox in profundum mersa tota ciuitas.*

LEX TALIONIS.

Aristoteles citat lib. 5. Ethicorum ex veteri poeta Rhadamanto.

» εἴκε πάθοι τὰ κ' ἔρεξε, δίκη ἰθεῖα γένοιτο.
» *Iusta malis hæc admisso pro crimine pœna est:*
» *Si quæ fecerunt, eadem patiantur & ipsi.*

VEL,

» *Si patitur quæ quis fecit, iustißima pœna est.*

QVOD NON CAPIT CHRISTVS, rapit fiscus.

Exprimit humentes, quas iam madefecerat antè,
Spongiolas cupidi Principis arcta manus.

Proue-

Prouehit ad summum fures, quos deinde coërcet,
Vertat vt in fiscum, quæ malè parta, suum.

ANDR. ALCIAT.

IN VITAM AVLICAM,
IO. POSTHIVS AD P. Melissum.

QVI trahere infelix specioso in carcere vitam,
Cunctaq; dura pati vult sponte: moretur in aula.
Qui seruis seruire, moram qui ferre recusat,
Seq; irridendum præbere: recedat ab aula,
Spemq; metumq; inter dubius qui viuere non vult,
Omnia qui nescit simulare: recedat ab aula.
Qui verè esse pius, qui sobrius esse laborat, "
Quiq; valere diu: nocituram deserat aulam. "
Aula locus, fortuna suos vbi lubrica lusus "
Ludit, & exaltat nunc hos, nunc deÿcit illos.

Aula mare eſt, quo non aliud furioſius vllum,
Non, quo naufragium, contingat crebrius vllum.
" *Aula fera eſt capitum multorum bellua, ſeruos*
Peſſundans plerumq; ſuos: ô terq; quaterq;
Infelix, fatua quicunq; ſeneſcit in aula.
At contrà felix ô terq;, Meliſſe, quaterq;
Ambiguam ſapiens Iuuenis qui liqueris aulam.

Innocentia optimum aduerſus inuidentiam remedium.

Sic decet inuidiam vulgi ſuperare furentis,
" *Nulla ſibi rectè conſcius arma timet.*
" *Paſcere liuor iners odio, ſaturare furore,*
" *Mors tua, recta Deum facta colentis erunt.*

IOH. STIG.

OECONOMICA
ΚΑῚ ΓΑΜΙΚΆ.

CONCORDIA.

Metaphraſis Pſal. 133. Ecce quam bonum.

" *EXiguis addit vires concordia rebus,*
" *Et cumulat modicas atq; tuetur opes.*
Vtq; ſenis celſo manantia vertice Aharonis
Infirmos artus balſama larga rigant.
Siue ſatis vt vita redit, dum Sirius agros
Torret, ſi gelido rore madeſcit humus:
" *Sic vbi ſunt æquo ſociatæ fœdere mentes,*
" *Fidaq; communis pectora iunxit amor:*

Virtu-

Virtutem Deus aspirat, placidoq; fauore "
Prouehit, & vitæ cuncta pericla regit. "

Idem Psalmus venustissimè à Georgio Buchanano redditus.

Nil caritate mutua fratrum, nihil
Iucundius Concordia.
Non aura suauis balsami, quum funditur
Ahronis in sacrum caput.
Et imbre læto proluens barbam & sinus,
Limbum pererrat aureum:
Non ros, tenella gemmulis argenteis
Pingens Sionis gramina.
Aut verna dulci inebrians vligine
Hermonis intonsi iuga.
Fraterna quam pax incolit domum, iuuat
Dominus benigna ad dextera,

Et opibus auget: filiorum & filios
Multis propagat sæculis.

CASTITAS.

Vult inuocari mentibus castis Deus.

» Πνεῦμα ἐὼν θεὸς ἀΐδιος καθαρόντε καὶ ἁγνόν,
» τῶν ἁγνῶν δέχεται ἱερὰ μοῦνα φρενῶν.
Ἁγνείαν καὶ ἔταξε νόμοις σεμνοῖσι γάμοιο,
τιμήσεις θεὸν οὖν ἐν γάμῳ εὐσεβέως.
» *Casta Deus mens est: casta vult mente vocari,*
» *Et castas iußit pondus habere preces.*

GEOR. FAB.

Sed praui nullis vinclis retinentur amores:
» *Nullus amor, quibus est non Deus vnus amor.*

DE CASTITATE, ex Naumachio.

Haud aliquid melius vitam commendat & ornat,

Virgi-

Virgineam casto quàm ferre in corpore mentem,
Et gaudere animi sensu meditantis honestum.

IOH. STIG.

DE AMORE.

Nil amor est aliud, si nescis, quàm sine vita "
Viuere, nil aliud quàm sine morte mori. "

P. MELISSVS.

NIC. HEMMING.

Ores, casta legas, ieiunes, otia vites, "
Si seruare voles corpora casta Deo. "

DE PVDICITIA.

PHIL. MELAN.

In primo tomo Scriptorum publicè propositorum VVitebergæ.

Marcellinus cùm laudat Iuliani Imperatoris pudicitiam, scribit eum crebrò recitasse versiculos Bachylidæ Lyrici, qui ait: Vt in picto corpore summum decus est facies pulcrè expressa: ita in hominum moribus pulcerrimum decus esse, pudicitiam. Ac profectò ita est, quamuis pulcra statua, sine aptis lineamētis faciei, truncus est deformis: ita in homine sine pudicitia, etiamsi quæ sunt alia bona, tamen sunt deformia & spreta, quia naturæ mediocres oderunt & abominantur impudicitiam. Versiculi sunt sic redditi:

VT cùm de statua facies formosa remota est, "
Non decus in reliquo corpore truncus habet: "

Sic re-

» *Sic reliqui mores spreti & sine honore iacebunt,*
» *Nî sint ornati laude pudicitiæ.*

MEDIOCRITAS ET SANcta αὐταρκεία.

» *Felix cui dederit mediocria commoda vitæ,*
» *Noticiamq́ue sui, Filius ipse Dei.*

IOH. STIG. AD VICT. STRIG.

» *Nos iuuet esse Deo, quod iubet esse Deus.*

G. BVCHANANVS Psal. 37.

» *Præstat supellex sobria,*
» *Recteq́ue parta recula,*
» *Quàm rapta per vim diuitum*
» *Fastidiosa copia.*

Vitam quæ faciunt beatiorem.

» οἱ νοσποτεῖν μετρίως, κύρης τ᾽ ἀπολαύσ᾽ ἐραλεινῆς,
» ἥδιστος βίοτος σὺν φόβῳ ἐστὶ θεοῦ.

Dulce merum, dulcis Coniunx, mens conſcia recti: "
Quid tribus his iunctis, dulcius eſſe poteſt? "

IOH. STIG.

Noſſe Deum, & ſocia traducere coniuge vitam,
Et ſobolem caſti dona videre thori:
Maius & vberius decus eſt, quàm parta tenere
Regna, decus ſummo non habitura die.

DE CONIVGIO.

Myſterium hoc magnum eſt,

EPHES. V.

Quinq; προσκείμενα Coniugij, ad Chriſtum & Eccleſiam transferenda, vt ſunt: Amor, Fides, Societas bonorum & ærumnarum, Generatio & Defenſio.

PEctus vt in ſponſo flammarum incendia ſentit,
Qui vero ſponſæ flagrat amore ſuæ:

Naturæ sociam vero sic diligit igne,
Filius æterno de Genitore satus.
Induit humano quam fœdere, quo sibi nostrum
Fraterno pariter iunxit amore, genus.
Iura thori Deus Exemplum cùm fœderis huius
Esse velit, castè præcipit ipsa coli.

E GRAECO:

Hæc est os ex ossibus meis.

Aspexit iuuenem formosa puella superbum,
Ipsius in vultu lumina fixa tenens.
Hic ait, in terram potius tu deÿce ocellos,
Non oculos habeat casta puella vagos.
Imò, ait hæc, magis in terra tu limina figas,
Ex terra primum nam tua facta caro est.
Nostri principium fuit ortus costa virilis:
Hanc quæro, & iungi me velit illa sibi.

IOH. STIG.

" *Non oculis tantùm ducenda, sed auribus vxor:*
" *Iudicio famæ quæ placet, illa placet.*

IDEM.

Quid moror? humanæ non est opis: abdita res est
" *Coniugÿ ratio, fato connubia fiunt.*

IOAC. BEVST.

" *Sponse voca Christum, non est sine munere Christus:*
" *Ille merum tardè, dat tamen ille merum.*

ΣΤΟΡΓΗ.

Coniugis in labris quoties dulcißima figis
Basia, purpureis filioliq; genis:

Istius

Istius ipse Deus transfudit semina amoris,
Non temerè in sensus castaq́ corda patrum.
Ergo preces etiam probat inter suauia mixta,
Coniugibusq́ pijs has iubet esse ratas.

Gratulatio ad coniuges.

Coniugium vestrum sit felix numine Christi,
Inq́ Deo sit mens vna, sit vnus amor.

IOH. STIG.

Vnum suauiolum, quod castus figit honestæ
Consorti coniux, censorem pluris habetur
Ante Deum, templis quàm cultus mille figuræ
Propositæ, humanæ quas fingit opimò mentis.

LIA, IACOBI VXOR EXEMplum patientis fœminæ.

Lippa Lia & fœcunda, suæ est inuisa sorori
Officium nihilo sed minus ipsa facit.

MICH. BARTH.

IVDITHA VIDVA, mulier Heroica.

Seruatrix patriæ ex Holofernis cæde triumphat,
Concedens nulli laude Iuditha viro.

MICH. B.

IN MILITIAM PARTVRIENtium, seu Collatio Prœliantium & parientium.

Stando mori pulcrum est, ipsoq́ occumbere in actu:
Siue ita miles obit, siue ita mater obit.

In mortem ille ruit lucri ſpe illectus: ob ipſam
Pignoris illa animam, pignerat vltrò animam.
Is, licet armatus, vitam malè prodigit: illa
Inuicta in viua, mortua, prole manet.
Corpus at hic coruis: animam, proh, deuouet Orco:
Cura Deo, matrum, eſt corporis atq; animæ.
Iſte alios ſecum perdit: ſed mater alumnam
In laudes ſobolem datq; dicatq; Dei.
Si grauida emoritur fragili cum palmite vitis:
Palmes erit Chriſti in corpore, vterq; ſui.
P. H. R.

Singulas etiam familias, ſingulas oportere eſſe Eccleſiolas.

" *Templa Deus nidos, nidos vult eſſe laresq;*
" *Cum caſta natos coniuge cuiq; ſuos.*

ITEM.

" *Vis Eccleſiolam, quamlibet eſſe domum.*
IOH. STIG.
" *Coniugium humanæ eſt diuina Academia vitæ.*
G. NAZAN.
" φίλτρῳ μὲν συνέδησε ΦΥΣΙΣ τοκέασε γονῦσλε.
PHILIP.
" φίλτρῳ μὲν συνέδησε ΘΕΟΣ τοκέασε γονῦσε.

In crapulam & ebrietatem.

At terimus fruges, ceu bucula deuorat herbas:
Et bibimus, largas taurus vt haurit aquas,
Et quaſi vita homini ſit deuitanda, ſtudemus
Ipſam animam ſumtis illaqueare cibis.
IOH. STIG.

ALIVD.

Olim hominum generi rigidus vitam abstulit ensis,
Nunc breuior cyathis mortis aperta via est.
Nunc miseri vitris vitreum deperdimus æuum,
Si similis fragili vita putanda vitro.

NIC. RVDING.

ALIVD.

Teuto ferox olim ferro pugnauit & armis:
Vitrea nunc bibulo prælia Marte gerit.

PAVL. MELISSVS.

IN LVXVM ET PROfusiones.

Mutauit veteres ignaua superbia mores,
Atq; animos segnes prodiga vita facit.
Fœmina iam totum pendentem è pectore censum,
Atq; omnem dotem fronte puella gerit.

IOH. STIG.

IN ROSAS PICTAS, quæ supra mensas in cœnaculis vulgò extendi affigique solent.

Casta & amica loqui, tetricas deponere curas,
Absentum famæ parcere, amare bonos.
Ferre malos, sed non efferre tacenda, monet te
Purpurea hæc patulo vertice, amice, Rosa.

PET. HEGEL.

PARAENETICA, ET DE STVDIIS RECTE formandis commonefactiones.

INVITATIO PVERORVM ad Scholas.

Carmen quo ſolent Pueruli ad ſtudium literarum in Scholam reuocari, die Gregorij, circa æquinoctium vernum.

„ *VOS ad ſe pueri primis inuitat ab annis,*
„ *Atq; ſua Chriſtus voce venire iubet.*
Præmiaq; oſtendit vobis venientibus ampla,
Sic vos ô pueri curat amatq; Deus.
Vos igitur læti properate occurrere Chriſto,
Prima ſit hæc Chriſtum noſcere cura ducem.
Sed tamen vt Dominum poßis agnoſcere Chriſtum,
Ingenuas artes diſcito parue puer.
Hoc illi gratum officium eſt, hoc gaudet honore;
Infantum fieri notior ore cupit.
Quare nobiſcum ſtudium ad commune venite,
Ad Chriſtum monſtrat nam Schola noſtra viam.

Sinite puerulos venire ad me, & ne prohibeatis eos: talium enim eſt regnum Dei. Mat. 19. Mar. 10. Luc. 18.

Ipſe iubes ad te pueros, ô Chriſte, venire,
Atq; hos perpetua morte perire negas.

Ex pſalmo 19.

„ *Et Deus infantum celebrari gaudet ab ore.*

Seu:

Seu:

Vult fieri infantum notior ore Deus.

EPIGRAMMA IOHANNIS STIGELII dulcissimum.

Suauiter infantes dum tollit ad oscula Christus,
Mitis & amplexu pignora parua fouet.
In genus humanum diuinum ostendit amorem,
Qui Patris è prono corde volentis abit.
Tu quoque mortalis, cui contigit esse parentem,
Dum figis soboli basia blanda tuæ.
Crede Deo, cuius maior te amplectitur ardor,
Quàm tuus in sobolem maximus esse potest.
Et caue ne stolidè tantum auerseris amorem,
Quem qui ferre potest, omnia solus habet.

Ingenium sine doctrina esse speculum impolitum: ἀπόφθεγμα Alberti Dureri.

Vt nulla è speculis rudibus resplendet imago, "
Ni sint artificis ritè polita manu: "
Ingenij sic vsus erit non vllus acuti, "
Doctrinæ si non erudiatur ope. "

RECTA INSTITVTIO REQVIRIT ASSIDUITATEM DISCENDI & IMITANDI.

In ludum quidam natum ducitque, iubetque,
Vt vitæ melius discere tentet iter.
Et primis pater ingenium puerile sub annis,
Et rude dum pectus recta docere parat:
Qua puero fore ducat opus re, fortè magistrum
Quærit: at ille, opus est MENTE, ait, atque STYLO. "

TRES

TRES CAVSAE IGNORANTIAE.

» *Sunt quos ingenium LEVE, sunt quos blanda VOLVPTAS,*
» *Sunt & quos faciunt corda SVPERBA, rudes.*
AND. ALC.

CORN. GALLVS.

» *Quod NATVRA negat, reddere CVRA potest.*
At,
» *Quod cultura negat, reddere nemo potest.*

Impetus Poeticos, ſicut alios motus Heroicos, ſingulare Dei donum eſſe.

» *Humanas ſuperans vires Heroica virtus,*
» *Tales qui motus dat, monet eſſe Deum.*
Sic etiam vbertas fundentis carmina venæ,
Eſſe Deum oſtendit, motus & ille Dei est.
Ergo agnoſce Deum, & iuſto venereris honore,
Cùm docti vatis ſcripta ſonora legis.

POETAE LEGENDI, ET ASSIDVA imitatione exprimendi.

Cura ſit à teneris, vatum cognoſcere ſcripta,
Eloquij fontes hos ſciat eſſe puer.
Horum pectoribus motus Deus indidit acres,
Sublimemq́; dedit Muſa canora ſonum.
Verùm non ſatis est legiſſe poëmata tantùm,
Accedat ſtudijs altera cura tuis:
Vt doctis digitis exempla ediſcere certes,
Cogere & in numeros verba ſoluta nouos,
Hic labor ingenij vires acuitq́; fouetq́;,
Hinc venit elogij copia, forma, nitor.

Hoc

Hoc ſi langueſcet ſtudium, ſi ignara iuuentus,
Non perferre volet tædia longa ſtyli
Hei mihi quæ clades reliquas iterum obruet artes?
Barbaries tenebras inuehet atra nouas.

Artium bonarum inter ſe, veluti herbarum in medicinis, ſocietas & mixtio.

Nam velut arcanis ſociatæ viribus herbæ,
Pharmaca ceu iuncto fœdere mixta ferunt:
Sic ſtudijs promtæ quaſi conſpirantibus artes,
Humanis gaudent conſuluiſſe bonis.
IOH. STIG.

Studia nonnunquam remittenda, intermittenda nunquam.

Tempeſtiua iuuant operoſas ocia Muſas. "
AVSONIVS.
Sunt etiam Muſis ſua ludicra mixta Camœnis, "
Et ceſſare licet: grato SCHOLA nomine dicta eſt,
Iuſta laboriferis tribuantur vt otia Muſis.

ELOGIVM TERENTII.
Comica debetur meritò tibi palma Terenti,
Tanta etiam paruis gratia rebus ineſt.

IN P. OVID. NASONEM.
Naſo dabis veniam, talem te miror amoq́;:
Ingenium nugis proſtituiſſe queror.
IOH. STIG.

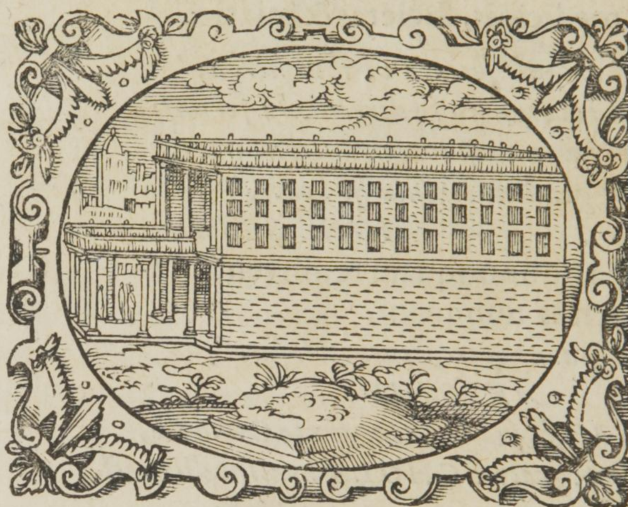
DIALECTICA MAGNO ADIVMENTO eſt doctrinæ Eccleſiæ explicandæ.

In tenui quamuis noſter labor eſſe feretur,
Quòd pueris Logices prima elementa damus.

Plus tamen his operis Ecclesia sacra iuuatur,
Quàm si de Pario marmore templa struas.

ELOGIVM DIALECTICES.

IOH. STIG.

FAma fidem fecit, Minoidos atria Cretæ
Irremeabilibus plena fuisse dolis.
Sæpè quis ambages intrans fraudesq́ viarum,
Nequaquam fallax inde relegit iter.
Solus at AEgides comitantia fila secutus,
Dicitur ambiguas isse, redisse vias.
" *Sic nisi te reliquas Dialectica ducat in artes,*
" *Semper in ambiguum te trahet error, iter.*
Hæc oculis hominum nebulas abstergit, & illos
Seiuncta à falsis cernere vera docet.
Hæc caput Aonias cupienti efferre per artes
In dubijs præbet fila sequenda vijs.

Dum potes & licitum eſt, hæc arripe fila iuuentus,
Præbeat ad Muſas hæc Ariadna viam.
Quod ſi verè tuæ neglexeris indolis illam,
Nulla tibi Autumni tempore meſſis erit.

PRÆMEDITATE LOQVENDVM.

Aduerſus extemporales Rhetores, ſeu ſubitam dicendi confidentiam.

Hermogenes voluit laudari, dicere multa
Quòd ſubitò poſſet non meditata prius.
Atticus orator ſed contrà turpe putabat
Dicere apud ciues non meditata prius.
Sculpta, inquit, potius recitarem, non modò ſcripta; "
Cauſa moram ferret ſi peragenda reo. "
Ac vtinam ſapiens placeat cõtatio multis, "
Fundant ad Gnatum votaq; caſta Dei.

ARITHMETICA.

Omnia ſunt numeri, numeroſis motibus omnis "
Hic igitur mundus, mundus & alter homo. "

HISTORIÆ EVOLVENDÆ.

VT nôris quando ſeſe patefecerit ipſe,
Spectari iuſsit ſecula cuncta Deus.

HISTORIAE SVPPEDITANT EXEMpla Iuſtitiæ diuinæ.

ὡς κατὰ μὲν πέπρωτ᾽ ἀδίκοις, τιμὰ δὲ δικαίοις,
ἡ δὲ βιοῖο γραφὴ δείξεται ἱστορία. *id eſt:*

Quòd Deus iniustos punit, iustos quòd honore
Afficit: hoc nobis indicat historia.

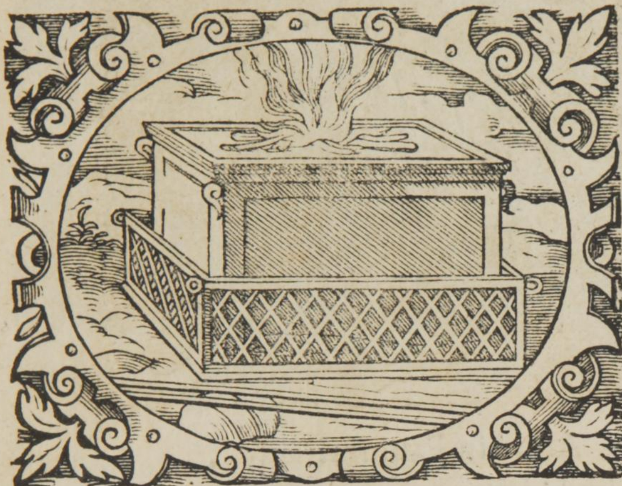
A magnis etiam fortissimisq; viris lectionem poetarum & historiarum semper frequentatam fuisse.

Terribiles inter lituos sonitusq; tubarum,
Rex Macedûm legit carmen, Homere, tuum:
Fessaq; nocturna cùm membra quiete leuaret,
Dicitur hoc stratis supposuisse suis.
Scipio, qui victa meruit Carthagine nomen,
Fregit & Ausonia Punica sceptra manu:
Sedulus in medio belli discrimine legit,
Quod Xenophon Cyri nomine scripsit, opus.

G. SAB.

Ante

Ante omnia studiosè discenda & meditanda doctrina cœlestis.

οὐ θυσίαις ὁ θεὸς μᾶλλον δὴ τέρπεται ἄλλαις, “
ἢ διδαχῆς μελέτῃ εἰλικρινοῦς τε λόγου. “

Vult adsertores laudum nos esse suarum:
Idq́; magis poscit, quàm noua thura, Deus.

H. EOB. H.

Quin dociles adhibe dictis præsentibus aures: “
Gratior est ipsi victima nulla Deo. “

DE DIVINA PAVLI Apostoli eloquentia.

οὐδέ κε δαιδαλέος τὸν χριστὸν γράψαι ἀπελλῆς,
ἔνθεος ὡς παῦλος τῷ δ' ἐχάραξε λόγῳ.

Non sic Dedaleus Christum pinxisset Apelles,
Vt sacer hunc Paulus exprimit ore pio.

Aliud in Paulum.

Auguror, & video (longæui cedite patres)
Nescio quid maius prisca Damascus alit.
Qui nunc Tarsiaco prodis de sanguine miles,
" *Saulus es, exiguo tempore Paulus eris.*

IOH. STIG.

PSALMORVM LECTIO FREQVENTANDA.

A*Mphion cantu scopulos traxisse putatur,*
Et potuisse Orpheus flectere voce feras:
Attamen hos longè Dauidis carmina vincunt,
" *Quæ mentem è media ducere morte solent.*

ALIVD

ALIVD IN PSALMOS.

Ad tria genera Psalmos redigit: ita vt
Alij sint Didascalici & Prophetici:
Alij Precatorij, consolatorij & Eucharistici:
Alij Legales & Historici.

Saxa ferunt vatem traxisse Amphiona cantu,
Vt strueret Thebis mœnia prima suis:
Maius opus fieri Dauidis carmine constat,
Qui trahit ad summum pectora nostra Deum.
Nunc seruatoris narrat præconia Christi, I.
Quem canit æterno de genitore satum:
Nunc aptè gemitus & verba precantia tradit, II
Ad summum patrem quæ tua vota vehant:
Nunc iustas vitæ leges, pœnasq́ malorum, III
Et promissa canit præmia magna pijs.
Hæc igitur Cythara est ad tempora quælibet apta,
In manibusq́ tibi semper habenda, pijs.

In di-

In dictum Philippi Melanth.
LECTIO & INVOCATIO sunt vberrimi commentarij in Psalmos.
IOH. STIG.

» *Nulla sacros melius docet enarratio psalmos,*
» *Quàm repetens solidas LECTIO crebra, preces.*
» *Sæpe lege, & PRECIBVS feruentibus erige pectus:*
» *Vt tibi quæ nescis suggerat ipse Deus.*
» *Quod nequeunt longis dare commentaria verbis,*
» *Hoc tibi cum precibus lectio iuncta dabit.*

DE BIBLIIS A LVTHERO IN GERmanicam linguam translatis.

In linguam nostram studuit transfundere fontes,
Et tantum lucis lectio nulla tenet.

IN LOCOS THEOLOGICOS PHILIPPI MELANTHONIS, præconium eiusdem Stigelij.

Pinguis

PInguis ut aërij, de vertice lapsa Sionis,
Irrigat humentes copia roris, agros:
Altus ut egrediens stagnantia littora, Nilus
Fœtificat largo rura propinqua sinu:
Sic hoc sparsa libro, veræ doctrina salutis,
AEternis implet pectora sancta, bonis.
Explicet inuicti quod sic oracula Christi, "
Nullum hoc in terris sanctius extat, opus. "

IN CONFESSIONEM FIDEI CHRISTIAnæ, exhibitam Carolo V. Augustę, Anno 1530.

Concurrant inimici omnes licet undiq;, hic unus "
Confutare potest improba dicta, liber. "
IOACH. CAMER.

DE ASTRIS.

Astra testantur Deum esse.

Sidera dum ſpectas claro labentia cœlo,
Et ſignas oculis lumina nota tuis.
Verè aliquam mentem rebus quæ cuncta gubernat,
Et quæ noſtra vidit facta praeſſe ſcias.

EOB. AD SCHONERVM.

» Eſſe Deum quicunq; negat, mox ſidera ſpectet:
» Sidera qui ſpectat, iuret is eſſe Deum.

PHIL. MEL.

ἄστρα μὲν αὐτὰ πέλει θείας σημεῖα προνοίας,
μᾶλλον δ᾽ ἢ ἄστρων θεσπεσίη διδαχή.
Aſtra quidem ſunt ipſa Dei certiſſima ſigna,
At doctrina Deum certius eſſe docet.

IN HYPOTHESES ASTRONOMICAS.

Non ferri caſu pulcerrima corpora mundi,
Verùm mente regi conſilioq; Dei:
Teſtatur Phœbus, qui certis legibus annum
Conficit, & notis itq; reditq; vijs.
Et gratis vicibus lucem noctemq; reducit,
Et tempeſtiuè nata calore fouet.
Temperat & radios, quos excipit humida Luna
Diſtinguens annum menſibus ipſa ſuis.
Deniq; cuncta ſuis labuntur ſidera metis,
Naturam proprijs officijsq; iuuant.
Hæc cum ſuſpiciens oculis ac mente notabis,
Autorem agnoſcas & venerere Deum.
Hic nobis hauſtum proprio de pectore mentem
Inſeruit, iuſti noticiamq; dedit.

Ergo etiam ſcelerum pœnas hic exigit vltor,
Virtutumq́; dabit præmia grata pijs.

IOH. STIG.

Ipſe regit motus quos conditor addidit aſtris,
Nec caſu ætherios ſic ſinit ire choros.
Nec vires adimit, quoties errantia cœlo
Aſtra quaſi in ſynodum iuncta coire ſinit.
Sed precibus motus armatos temperat ignes,
Irati precibus frangitur ira Dei. "
Ergo hæc ſigna decet reuereri vt ſigna futuri,
Adducunt tacitè quod ſimul ipſa mali.
Sed ſapere hic nimium, ſupraq́; oſtenſa vagari "
Indicia, hoc vitij eſt non rationis opus. "
Vana ſuperſtitio mores corrumpit & artes, "
Hanc caueas curæ qui cupis eſſe Deo. "
Qui regit, ipſe poteſt mutare & vertere fatum, "
Tu modo qui metuis triſtia, funde preces. "

Aſtra inclinant, non neceſſitatem inducunt.

Quamlibet aſtra regunt homines: regit attamen aſtra "
Noſter, qui non vult Stoicus eſſe, Deus. "

ITEM.

Aſtra regunt homines, ſed Deus aſtra regit. "

C. CRVCIGER.

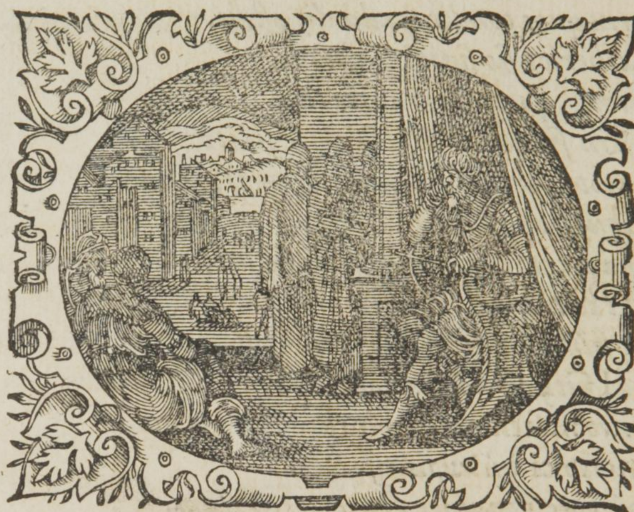
Fata mouere Deus, tollere fata poteſt. "

Item:

Non plus fata tamen, quàm pia vota valent. "

DE COMETIS.

EX GRAECO.

" οὐδεὶς κομήτης ὅστις οὐ κακὸν φέρει.
" *Nulla ætas vidit flagrantem impunè Cometam,*
Non leue venturum nunciat ille malum.

IOH. STIG.

Iam toties nigra tectum ferrugine Solem
Vidimus offensi signa dedisse Dei.
Vidimus & rutilo flammantes crine Cometas
Arguere è cœlo funera, bella, famem.

ΣΩΦΡΩΝΙΣΤΙΚΑ, ſeu

ETHICA PRAECEPTA, SEV REGVLÆ VITÆ, ad honeſtatem & decus inſtruentes.

ORA ET LABORA. Subditus eſto Deo, & ora eum. Pſal. 37.

SVbditus eſto Deo, mandato munere fungens, "
Et ſpera in miſeris & pete, rebus opem. "

EX DICTO IOH. BAPTISTAE.

Non poteſt ſibi homo ſumere quicquam, niſi datum ſit ei à Deo. Ioh. 3.

NVllius eſt felix conatus & utilis unquam, "
Conſilium ſi non detq́; iuuetq́; Deus. "

Tunc iuuat ille autem, cùm mens ſibi conſcia recti,
Mandati officij munera iuſta facit.
Et ſimul auxilium præſenti à numine Chriſti
Poſcit, & expectat non dubitante fide.
Sic procedet opus fauſtum populisq́; tibiq́;,
Nauis & aura tuæ vela ſecunda vehet.

» *Inuictamq́; Dei dextram vis nulla repellet,*
» *Omnia cogentur cedere prona, Deo.*
» *Ipſa etiam, quamuis Adamanti inciſa feruntur,*
» *Cùm petimus, cedunt fata ſeuera Deo.*
» *Nec Deus eſt Numen Parcarum carcere clauſum,*
» *Quale putabatur Stoicus eſſe Deus.*
» *Ipſe poteſt Solis currus inhibere volantes.*
» *Ipſe velut ſcopulos flumina ſtare iubet.*

ITEM:

» *Solares retinet currus & flumina ſiſtit*
» *Verus & hic liber cunctipotensq́; Deus.*

FINIS

FINIS HOMINIS, ADEOQVE TOTIVS humanæ societatis est agnitio & celebratio Dei.

Magnum opus est ad quod nos Mens æterna creauit,
Vt nostro studio notior esse queat.
Ac in nos haustam proprio de pectore mentem
Fudit, & effigiem iussit habere sui.

IOH. STIG.

Vtq; alios alij de religione docerent,
Contiguas pietas iussit habere domos.
Hinc vrbes structæ, quarum est ante omnia munus
Asseruisse DEO, quam iubet esse fidem.

MAGNA HOMINIS DIGNITAS, QVOD sit imago & templum Dei.

Singula consultò certos distinxit ad vsus,
Cùm templum vellet nos Deus esse sibi.
Diuina in CEREBRO radios sapientia spargit,
Cùm verbo mentes luce suaq; regit.
At COR Iusticiæ domus est, sentitq; dolores,
Cùm punit sontes vindicis ira Dei.
Adflatuq; Dei purgatum gaudia sentit,
Et vita fruitur non pereunte Dei.
Formatum ad tantos CORPVS cùm videris vsus,
Factorem agnoscas & venerere Deum.
Ipsius & templum non labes vlla prophanet,
Pollutum abijciat ne grauis ira Dei.

PRIN-

PRINCIPIIS OBSTA.

Vitare peccatum, est vitare occasionem peccati.

Flammæ suborientium cupiditatum protinus restinguendæ pijs precibus & honestis laboribus.

Parua initia lapsuum, magnas ruinas trahunt.

» *Vincere difficile est tentant cùm dulcia sensus,*
» *Nî fugias pœna est sæua luenda tibi:*
» *Sed fuge teq; regi poscas à numine Christi,*
» *Offendent quæ non posse nocere putes.*

Huc Ouidianum istud simile.

Vt penè extinctum cinerem si sulphure tangas,
Viuet & ex minimo maximus ignis erit:
Sic, nisi vitâris quicquid reuocabit amorem,
Flamma redardescit quæ modò nulla fuit.

OCIA

OCIA DANT VITIA.

Non ignaua decent generosas otia mentes, "
Virtutemq́; acer durat alitq́; labor. "

Ex Euripide in Phœnissis.

Si quis malorum gaudeat commercio,
Rogare qualis ipse sit, nihil est opus:
Nam quisq; similis est sodalitij sui, "
Vadens ad aucupia cum visco & illice.

Ex Theocrito.

τέτλιξ μὲν τέτλιγι φίλος, μύρμακι δ᾽ μύρμαξ, "
Formicis gaudet formica, Cicada cicadis. "

De Sedulitate & Iustitia, Germanici
Rythmi matris Philippi.

Wer mehr wil verzehren/
Denn sein Pflug kan ereeren:
Der wird zuletzt verderben/
Vnd villeicht am Galgen sterben.

Quorum hæc est sententia:

Si quis de paruis vult plura absumere rebus,
Quærere quàm vigili sedulitate potest:
Is mendicando victum petat ostia pulsans,
Aut feret huic tristem crux laqueusq́;, necem.

Ex Hesiodo.

τῆς δ᾽ ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν. "
Virtutem voluêre Dij sudore parari, "
Longa via est ac ardua quæ perducit ad illam;
Inq́; aditu primo longè est asperrima, sed cùm
Veneris ad summum facilis iucundaq́; fiet.

IN ALDVM, & PAVLVM ALDI F. ET ALDVM PAVLI F. ALDI N.

Alde, laborum omnium moli insuperabilis Atlas,
Parcarumq; adeò vix superate manu:
Humanis namq; exemtus, rediuiuus in ipso
Primùm idem gnato, moxq; nepote redis.
Aut quasi transscribens Musas hæredibus, vni
Has proprium genti vis decus esse tuæ.

P. HEG.

IN ANCHORAM ALDI, ET CIRCINVM PLANTINI, lusus.

Sacra Aldi fundum valido tenet anchora morsu;
Cui caudam Delphin insinuatq; caput.
Sic Plantine tuus constanter circinus vno
Stat pede, pes circum sedulus alter obit.
Amborum è rigido sunt instrumenta metallo:
Artificem exercet durus vtrumq; labor.
Sed Delphin celer est, & gyrat circinus orbem:
Et vincit CONSTANS omnia dura LABOR.

P. HEG.

Ex Hesiodo.

Optimus qui per se sapit,
Proximus qui per alios,
Infelicissimus qui neq; per se, neq; per alios.

» *Omnia per sese qui præuidet, optimus ille est:*
» *Proximus ille tamen, qui paret recta monenti:*
» *Sed qui non sapit ipse, nec audit recta monentem,*
» *Inuida ei mentem misero natura negauit.*

HIER.

HIER. VVOLFIVS.

Hoc vetus est, ridere boni monitoris amorem:
Dictaq; stulticiæ ponere cuncta loco.
Hoc etiam vetus est, vt qui præsagia rident,
Atroces pœnas corde gemente luant.

Necessaria facienda.
Amicitia cum paribus iungenda.

Feceris haud quicquam, nisi quod fecisse necesse est, „
Quamq; dedit norma est vna sequenda Deus.
Et fugito turbam, nisi cum Respublica poscit
Congressus modicos: futile turba malum est.
Nec tibi curabis multos adiungere amicos,
Rara hæc sunt, candor, gratia iusta, fides.
At si quos poteris, req; officioq; iuuato, „
Sic tamen, adiutos ne meminisse putes. „
Præcipuè verò remis velisq; potentum „
Fucosas fugito cautus amicitias. „

INFELIX FELICITAS.

In inquieta ingenia fortunam sibi
ipsis fabricantia.

Omnia contigerint cùm vitæ commoda multis,
Firma valetudo, coniunx iucunda, laresq;
Et ciuilis honos, & pax dulcissima rerum.
Cur tamen humanæ mentis furiosa cupido
Appetit immensum semper sine fine, modoq;,
AErumnasq; volens fatumq; accersit acerbum?
Causa est vna, Deum quòd rectorem excutit audax.

IOH. IOVIANI PONTANI.

,, *Qui ruit ex alto, præceps ruit: ima ruina*
,, *Nulla est: è summo qui cadit, ille cadit.*

Ex oratione Lycurgi.

,, *Iratus ad pœnam Deus si quos trahit,*
,, *Auferre mentem talibus primùm solet,*
Caliginemq́; offundit: vt ruant suas
Furenter in clades, sibi quas noxij
Accersierunt vltrò consilijs malis.

Iustus vt palma florebit.

Ocia non animis secura pecunia confert,
Nec vitæ tutus, credite, portus erit.
Denique nemo suo, vallum sibi, Marte parare
Contra fortunæ iura vicesq́; potest.
,, *Felix ille, Deo quisquis duce fidit, & huius*
,, *Ambiguum vitæ lege gubernat iter.*
Hunc pater in dubijs rebus tegit optimus, atq;
Defensum in gremio gestat vbiq; suo.
Vtq; nihil lædunt hyemis mala frigora Palmam,
Illaq; perpetui veris honore viret:
Sic etiam iste malis nescit succumbere victus,
Durat, & in media viuere morte solet.

Imago CHRISTOPHORI, est imago Christiani hominis.

Ista piæ mentis formam tibi monstrat imago,
Quæ Christum vera cum pietate colit.
Nam velut in medijs incedit FLVCTIBVS Heros,
Qui non magnum humero sed graue gestat onus:

Sic & multa pios diſcrimina oportet adire,
Qui verbum portant, Maxime Chriſte, tuum.
Omnia deſtituunt iuſtos ſolatia, nemo
Auxilium triſti tempore ferre ſolet.
Tu quoq; deſeruiſſe tuos, ô Chriſte, videris,
Sunt etiam qui te poſſe iuuare negent.
Hoc eſt cur PVERI ſis pictus imagine, namque
Conuenit infirmis iſta figura magis.
Tu quoq; lapſantes interdum deprimis ipſe,
Iraſci quoties te ſibi velle putant.
Suſtentat tamen, & præbet ſolatia verbum.
Ergo ARBOR greſſus arida facta regit.
Hæc tamen in florem rurſus ſeſe induet arbor,
Reddet enim iuſtis præmia digna Deus.
Ille SENEX lumen qui præfert, doctor habendus
Errantem vt monitis ritè gubernet, erit.

GNOMICA
MISCELLANEA.

SENTENTIÆ GRAVISSIMæ de iuſtitia Dei punientis delicta: carmine expreſſæ.

Pſal. 124. Non permanebit ſceptrum impij.
Sap. 6. Potentes potenter tormenta patientur.

HERODOTVS.

τῶν μεγάλων ἀδικημάτων, μεγάλαι
εἰσιν καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν.

Lento gradu ad vindictam sui, diuina procedit ira, tarditatemq; supplicij grauitate compensat.

» *Non habet impietas successus, credite, longos:*
» *Et mala promeritos tristia fata manent.*

ALIVD.

» *Et quamuis secura diu sunt otia prauis:*
» *Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.*

ALIVD.

» *Et semper culpam pœnæ comitantur atroces;*
» *Et si sera, tamen præmia laudis erunt.*
» *Non vrbs, non regio, non ætas vlla seueri*
» *Iudicij exemplis, non domus vlla caret.*

ALIVD.

» *Ne dubita, semper delicta atrocia pœnæ*
» *Et subitas clades post mala facta sequi.*

ITEM:

» *Iusta Dei vanas non habet ira minas.*

Versi-

Versiculus ex statua redditus Pausaniæ duci Spartano, pœnam ipsi denuncians, cùm in vrbe Byzantio, factus iam superbus & crudelis, filiam primarij ciuis, quam rapuerat, noctu in subita consternatione interficeret. Miserè autem & is vitam clausit: cùm, reuocatus ex Byzantio, eò quòd Persicis rebus studeret, iamq; Ephori eum prehensuri & in carcerem ducturi essent, fugisset in templum Mineruæ: vbi inclusus, fame perijt, & quidem matre Alcithea, quando iam muro fores obstruerentur, primũ lapidem locante.

ϛεῖχε δίκης ἆσσον, μάλα τοι κακὸν ἀνδράσιν ὕβρις.
Pœna luenda tibi est, adfert iniuria damnum.

ALIVD.

Punitur magnis cæca libido malis.

TIBVLLVS.

Ah miser, & si quis primò periuria cælat:
Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.

IOH. STIG.

Ah miseros omnes, quicunq; ad crimina proni
Vlla putant iustum facta latere Deum.

IDEM.

Magna graues semper comitantur crimina pœnæ:
Et mala qui fecit, peius habere solet.

Sæpe bonis malè fit: sæpe malisq; bene.

Sis miser & nulli miserabilis, omnia quisquis,
A Dijs pro meritis cuiq; venire putas.

ITEM.

ITEM.

Et plerumq; malis fortuna indulget amica,
Non fauet illa diu, ſed fauet illa tamen.

Eiuſdem ferè ſententiæ eſt illud Ouidij diſtinguentis inter EVENTVS & EXITVM.

Exitus acta probat: careat ſucceßibus opto,
Quiſquis ab euentu facta notanda putat.

IN INGRATOS & PERFIDOS.

Cuculus à curruca ſeu Hypolaide enutritus eandem demum deuorat.

Nidus humi iacet inter ſaxa Hypolaidos, in quem
Ignauus Coccyx oua fouenda gerit.
Cumq; diu pauit cuculum officioſa voracem,
Nec tamen ingluuiem iam ſaturare poteſt:
Tum ſibi ſeruatæ ſoluens mala præmia vitæ
» *Nutricem cuculus deuorat ore ſuam.*

ALIVD.

» *Ingrato cuculus nutricem deuorat ore,*
» *Et miſeræ pietas officioſa nocet.*
» *Heu mihi quàm ſcelus hoc imitantur ſæpe volucres,*
» *Pectora queîs Cygno candidiora putes.*

ALIVD.

» *Omnia ſunt ingrata, nihil feciſſe benignè eſt,*
» *Debita pro meritis gratia nulla redit.*

ALIVD.

» *Sunt homines, humeris quos ſi quis geſtet ad vrbem*
» *Auſoniam, domiti quæ caput orbis erat.*
» *Nec tamen ad portam placidè deponat eoſdem,*
» *Gratia præteriti nulla laboris erit.*

EX HE-

EX HESIODO.

Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακȣ̃ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ.
Vnius ob culpam ſæpe vrbs dabit integra pœnas. vel:
Sæpe luunt peccata viri totæ vnius vrbes. "

CLEMENTIA & PLACABILITAS.

ἰλιάδ. ι.
—— φιλοφροσύνη γὰρ ἀμείνων.
—placido nil pectore maius.

CVPIDO, ſeu Κηριοκλέπτης Theocriti.

Pungit apis puerum veneris, dum dulcia mella "
Furatur: ſic ſunt dulcia mixta malis. "

DE CALVMNIA è Germanico.

Acriter attactu pungunt tribuliq́; vepresq́; "
At grauius morſu perfida lingua nocet. "
Malo ego per ſpinas tribuloſve incedere nudus, "
Vſtas quàm falſo crimine ferre notas. "

P. MELISSVS.

DETESTATIO CALVMNIAE.

Quæ mala, quas cieat dentata Calumnia fraudes,
Non oculus, lingua aut vna notare poteſt.
Quin totam hanc linguas, oculos, tinctosq́; veneno
Dentes, quin mera vel finge venena; parum eſt.
Et ſtulto obloquia, vt mellita obſonia, hiatu
Captamus? meritò hîc quæ facimus, patimur.
Ergo Chriſti ipſis, homicida calumnia, membris
Multa dedit (pudet heu) vulnera, multa dabit.

PE. HEG.

MELISSVS.

» *Forte merum, fortis mulier, rex fortis: at ipsa*
» *His veritas est fortior.*

INVICTA VERITATIS VIS,

Ex Euripide in Phœnissis.

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ.

» *Nam veritatis est simplex oratio,*
» *Interpretemq́ non desiderat vafrum,*
» *Sed ipsa per se viribus valet suis,*
» *Mala causa callidis opus habet pharmacis.*

Pythagoricum.

πάντα τὰ τῶν φίλων κοινὰ.

» *Omnia habent inter se communia amici.*

Animus donantis respiciendus.

» *Sit modo donantis mens candida, sæpe redire*
» *Munere pro paruo gratia magna solet.*

Ex Plutarcho.

περὶ εὐθυμίας.

ἡδὺ μὲν εἴ τι φέρης, ὀλίγον δ᾽ ἄχος ἤν δ᾽ ἀποείπης,

» *Gratum est si dederis, nec succensebo neganti.*

IN LIBEROS DEGENERES,

ex Homero ὀδυσ. β.

παῦροι γάρ τοι παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλονται:
οἱ πλέονες κακίους, παῦροι δὲ τε πατρὸς ἀρείους.

» *Rara tamen soboles æquat virtute parentes,*
Plurima degenerat maiorum moribus, atq;
Vix vlli cumulant laudesq́; decusq́; parentum.

Ex Menandro.

Non est voluptas vlla suauior patri,

Quàm temperantem & integrum prudentiâ
De se videre procreatum filium.

PATIENTIA.

Qui sapit, ille animum fortunæ præparet omni; „
Præuisumq́ue potest arte leuare malum. „

Sperabis omnia optimè, & quæ accident,
qualiacunq; erunt sapienter feras.
M. C. lib. 4. Epist. Fam. 13.

Optima sperentur, metuantur pessima: sed quæ „
Sors tulerit, placido pectore quisq; ferat. „
IOACH. CAMER.

MEDITATIO LEGIS *DIVINAE, SEV FORMVLA CONFITENDI PECCATA GENERALIS iuxta ordinem præceptorum Decalogi, coram ministro Ecclesiæ.*

Tradita à Philippo in Locis
Theologicis.

DE PRIMO PRAE-CEPTO.

DEBEREM *equidem rectè cogitare de Deo, & firma fide statuere, hunc vnum esse Deum creatorem omnium rerum, & futurum iudicem omnium hominum, qui se patefecit dato Verbo suo, & misso Filio. Deberem vero timore ei obedire, & metuere iram eius & iudicium, vera fide eum in-*

uocare propter Filium, & diligere eum, & ſentire aliquem grati pectoris motum erga Deum. DEBEREM *affici magnitudine miſericordiæ, quòd ſe nobis patefecit, quòd verè diligit genus humanum, verè vult nos ſaluos fieri: Deberem Filij beneficijs moueri, quòd pro nobis paſſus eſt, quòd dedit Euangelium, quòd promittit Spiritum ſanctum gubernatorem & vitam æternam.* SED *hæc omnia leuius mouent animum meum, quàm debebat fieri: non ſatis timeo, ſæpè dubito, & quadam perpetua dubitatione, frigidius peto bona à Deo, frgidius inuoco, confido interim rebus præſentibus, & quæro præſidia vitæ, neglecto ordine quem Deus præcipit. Sæpe etiam falſa inuocatione errans offendi Deum, inuocaui homines mortuos, putaui magis ad hanc ſtatuam inuocandum eſſe Deum aut Sanctum, quàm alibi. Sæpe nunc quoque aberro, ne cogitem de vero Deo, qui ſe patefecit per Filium, ne cogitem de Filio, & de promißione. Deniq; non ardeo inuocatione, vt oportet.*

DE SE-

DE SECVNDO PRAE-
CEPTO.

DEBEREM *Euangelium diligenter discere, celebrare sermone, & ornare exemplis: agnosco autem meam negligentiam in hac re. Imò sæpe prætexo priuatæ cupiditati Euangelium. Sæpe meis exemplis & scandalis præbeo occasionem aliјs maledicendi Euangelio, aut alieno aliquos: Interdum erraui in aliquo dogmate, & eo errore deformaui doctrinam cœlestem.*

DE TERTIO PRAE-
CEPTO.

SÆPE *negligo publicas conciones & ceremonias in die festo, non impeditus aliјs causis, & meo exemplo alios abduco: Non ago gratias Deo pro instituto ministerio, pro conseruatione Ecclesiæ, pro conseruatione Propheticorum & Apostolicorum scriptorum: non adiuuo Ecclesiam precantem pro publico statu in*

cœtu, nimis leuiter afficior cura miseriarum communium, quòd inscitia, discordijs, bellis dißipantur Ecclesiæ & politiæ, & multorum animæ & corpora pereunt, non adiuuo ipse ministerium

Ecclesiasticum meis officijs, non vereor, vt debeo, pios ministros: Interdum eis maledico, & meo exemplo confirmo contemtum aut odium eorum, non soluo eis debitas mercedes, sæpe dies festos malè colloco in res turpes, & irrito Deum aduersus multos.

DE QVARTO.

SVM *negligens in mea vocatione, in studio, in regenda familia. Sum ingratus Deo pro beneficijs ordinis politici. Interdum irascor iniustè magistratibus, & maledico eis, nec tribuo eis debitam reuerentiam ex animo. Interdum rixas excito contra leges, & violo politicum ordinem cum scandalo & aliorū detrimento, meis stultis tumultibus impedio alia publica negotia necessaria. Non sum intentus, vt in meo ordine me coërceam, &*

caueam,

caueam ne turbem communem harmoniam publici ſtatus, ſum πλεονεκτικὸς, *meæ vtilitati magis ſeruio, quàm publicæ, aut capto occaſiones turbandi.*

DE QVINTO.

SÆPE

SÆPE *incendor iniusta indignatione, & cupiditate vindictæ. Addo malas execrationes, quæ ex cupiditate nocendi erumpunt, Moueor æmulatione. Doleo alterius potentiam aut autoritatem crescere, & premere eum cupio: Sum superbus, despicio pares, & me eis anteferri postulo: Sum suspicax, & ex falsis suspicionibus interdum iniusta odia concipio, sero & confirmo discordias, sæpe perfero rumores & sermones, qui sauciant animos & accendant odia, Habeo aliquid liuoris & maleuolentiæ, delector obtrectatione. Interdum calumniosè deprauo aliena dicta & facta, non studeo sanare offensiones, & conciliare voluntates, sino crescere odia priuato liuore, vel alia priuata causa, maledico absentibus. Interdum afficio contumelia præsentes, impedio inuocationem meam & aliorum, excitatis odijs aut dissidijs.*

DE SEXTO.

HABEO *errantes motus & flammas varias libidinum, indulgeo oculis & cogitationibus impudicis, contaminatur & corpus.*

pus. Hæc mala augeo intemperantia & crapula. His incendijs & crapulæ fastidijs impedio pias meditationes & precationes, & accerso beluinam feritatem, cumulo mea impuritate iram Dei aduersus me, meam familiam & ciuitatem.

DE SEPTIMO.

FRVOR liberalitate parentum, aut stipendio publico, & non bene colloco, defraudo meos fratres aut alios pauperes, sum iniustus in contractibus, non studeo propter Deum seruare æqualitatem, malignè soluo debita precia, exerceo aucupia pecuniæ quærendæ iniusta, sumo mutuò variis prætextibus, ac ne curo quidem soluere, retineo res alienas; non sum fidelis & diligens in mandato labore, res vitiosas vendo, res locatas corrumpo.

DE OCTAVO.

NON præsto candorem & veritatem, quam Deus requirit in dictis & factis, admisceo sophisticam consiliis & negotiis

aut doctrinæ, interdum propugno falſa ex odio, iracundia, aut iniuſta pertinacia, aut adulatione, aut metu, in moribus etiam eſt hypocriſis, ſimulatione virtutis, aut falſa iactantia.

DENIQVE *agnoſco me miſerum in hac cæcitate & ſecuritate, horribiliter negligere iram Dei, & multis modis aberrare ab eius præceptis, ac multis ſcandalis alios lædere, & accerſere mihi & aliÿs pœnas, nec poſſe me magnitudinem ac multitudinem meorum vitiorum aut lapſuum intelligere, ſed fateor me meritum eſſe præſentes & æternas pœnas, ac vero dolore clamo: Tibi tantum ſum peccator, coram te malefeci, vt iuſtificeris, etc. Verè doleo Deum à me offenſum eſſe, & lædi ac pollui Eccleſiam & reliquum genus humanum, & confugio ad Filium Dei Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum propitiatorem, propter hunc oro, vt Deus æternus pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, bonus, ſapiens, iudex, & fortis, iram ſuam à me auertat, & mihi peccata remittat propter Filium, & me ſua immenſa miſericordia*

reci-

recipiat, ſicut dixit: Viuo ego nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat. Ac polliceor me repugnaturum eſſe peccato, & nihil facturum contra conſcientiam, & oro Deum, vt me regat Spiritu ſancto ſuo, & à vobis tanquam miniſtro Chriſti peto, vt vocẽ Euangelij mihi aununcietis, cui credo, & ſimul Eccleſiæ promitto, me mores emendaturum eſſe, & ſcandala vitaturum.

MEDITATIO ORATIOnis Dominicæ,

Tradita in locis Theologicis.

OMnipotens, æterne & viue Deus, æterne Pater Domini noſtri IESV CHRISTI, qui te patefeciſti immenſa bonitate, & clamaſti de filio tuo Domino noſtro Ieſu Chriſto, HVNC AVDITE, conditor omniũ rerum & conſeruator, cum Filio tuo coæterno Domino noſtro Ieſu Chriſto, regnante tecũ, et patefacto in Ie-

in Ierusalem, & Spiritu sancto tuo effuso in Apostolos, sapiens, bone, misericors, iudex & fortis, PATER NOSTER QVI

ES IN COELIS, *qui ades vbiq;, vbiq; respicis & exaudis, qui placatus nobis es per Filium, & hoc sacerdote perferente, nostras preces recipis.*

SANCTIFICETVR NOMEN TVVM.

Effice, vt verè agnoscaris, vt vera doceantur, per quæ gloria tua verè patefiat, vt te rectè inuocent, & colant homines, fac vt vox Euangelij verè & latè spargatur, & rectè accipiatur, & vt multi homines vera inuocatione & obedientia Deum celebrent.

ADVENIAT REGNVM TVVM.

Sparsa Euangelij voce, regas etiam nos Spiritu sancto tuo, effice vt verbo tuo credamus, inchoa in nobis Regnum tuum, vt fiamus hæredes regni tui, & destruas regnum Diaboli, horribiliter grassantis in genere humano, & passim homines impellentis ad

tis ad Epicureum Dei contemtum, aut colenda idola, ſcelerata homicidia, libidines, mendacia & alios furores. Aduerſus hæc mala, defende nos æterne Pater domini noſtri Ieſu Chriſti, & rege nos Spiritu ſancto tuo, ſicut dixiſti, Effundam de Spiritu meo.

FIAT VOLVNTAS TVA SICVT IN COELO ET IN TERRA.

Da vt omnes obediant tibi in terra, da vt paſtores Eccleſiæ, reges, magiſtratus, doctores, diſcipuli, ciues, ſuo loco ſinguli officium ſuum rectè & fideliter faciant, ac omnes tibi obediant, ſicut Angeli in cœlo tibi obediunt, ac placent tibi: tuum opus eſt efficere, vt nos miſeri, ſtulti, infirmi, res geramus bonas & ſalutares, ſimus organa non iræ, ſed miſericordiæ, ſimus vtiles Eccleſiæ, non ſimus peſtes καὶ ἀλάστορες. *Politia Ezechiæ felix eſt te iuuante: Politia Sedechiæ infelix eſt, quia te adiutorem repellit. Nos non repellimus te, ſed vero pectore, veris lacrymis oramus, vt noſtras Eccleſias, Doctores, Scholas, Principes, Gubernatores, populum regas, vt aliqua fiant tibi grata. Tu es, qui efficis, vt velimus, efficies etiam vt perficiamus, vt aliqua tibi grata fiant. Nam Diabolus & homines impij magno furore ſtudent ingrata tibi facere, confirmant Epicureos furores, idola, libidines, accendunt iniuſta bella, efficiunt triſtiſsimas vaſtitates. Sed ne totum genus humanum fruſtrà conditum ſit, ne omnes ingrata DEO faciant, tu Eccleſiam vocaſti, & Spiritu ſancto tuo trahis, vt bona & grata Deo faciat, ſonet veram de Deo doctrinam, audiat, rectè inuocet te, gratias tibi agat, & obediat tibi, multos feliciter abſtrahat à Diabolo, pijs & ſalutaribus conſilijs regat alios, tueatur pacem & honeſtam diſciplinam, & in ſua quiſq; vocatione ſeu functione, officium ſuum ritè & feliciter faciat.*

PANEM NOSTRVM QVOTIDIANVM DA NOBIS HODIE.

Da victum, pacem, defensionem, bonam valetudinem, vt labores vocationum perferre poßimus, successum in rebus gerendis iuxta vocationem, liberorum educationem, mediocrem tranquillitatem, hoſpitia, politias honeſtas, diſciplinæ, iuris & iudiciorum cuſtodes, & non diſſipatas ſeditionibus, laxatione diſciplinæ, aut bellis.

REMITTE NOBIS DEBITA NOSTRA.

Confitemur & agnoſcimus nos circumferre peccata & multiplicem infirmitatem. Si enim diceremus, nos non habere peccata ipſi nos ſeduceremus, & veritas in nobis non eſſet. Ideoq; obſtrepit nobis indignitas noſtra, ac deterret nos à te, Deus, vt trepidæ mentes fugiant te. Sed quia confitentur peccata noſtra, fidelis es & iuſtus, vt remittas nobis peccata noſtra, & quia iubes nos petere remiſſionem, haud dubiè eam petentibus, propter Mediatorem Chriſtum dabis. Per hunc enim recipi nos & exaudiri credimus, ſcimus hunc Sacerdotem pro nobis interpellare, & hac fiducia ad thronum gratiæ accedimus. Vis autem & NOS REMITTERE DEBITORIBVS NOSTRIS, *vis nos agere pœnitentiam, & non perſeuerare in delictis contra conſcientiam, non vis mentem retinere contemtum Dei, nec tales peccatores exaudis. Non enim placent tibi ceremoniæ & precationes eorum, qui perſeuerant in peccatis contra conſcientiam. Ideo vis nos excitari ad pœnitentiam & emendare mores.*

ET NE NOS INDVCAS IN TENTATIONEM.

Ne ſinas nos pertrahi à Diabolo ad impietatem & ad alia ſcelera, defende nos contra Diaboli inſidias, rege nos tua luce,

tuis consilijs, nec sinas nos ruere deceptos nostris erroribus, aut impulsos imbecillitate carnis. Magna & admiranda sapientia & virtus fuit Dauidis, hunc tamen videmus aliquoties impulsum, aliàs à Diabolo, aliàs humanis erroribus ruere. Cùm igitur magna sit infirmitas omnium, tu nos æterne Pater domini nostri IESV CHRISTI rege, & ostende nobis salutaria consilia in priuatis & publicis negocijs, & confirma corda nostra Spiritu sancto tuo, vt tibi obtemperent, vt simus non organa iræ, sed organa misericordiæ, & vtilia Ecclesiæ. Postremò

LIBERA NOS A MALO,

Ab omnibus miserijs & ærumnis huius vitæ, à peccatis, à tyrannide Diaboli, à scandalis, à calamitatibus publicis & priuatis, vt videlicet cum vniuersa Ecclesia erepta ex præsentibus miserijs, donemur luce, iustitia & vita æterna, & fruamur dulcißima consuetudine Dei æterni, & Domini nostri Iesu Christi, Amen.

ALTERA PARAPHRASIS ORATIONIS DOMINICAE paulò copiosior.

Ex commentario Philippi in Matthæum.

OMnipotens, æterne, vere & viue Deus, æterne Pater D. nostri Iesu Christi, conditor cœli & terræ, vnà cum Filio tuo Domino nostro Iesu Christo, & cum Spiritu sancto, Te supplex alloquor, oro & inuoco, ad te confugio, tuam misericordiam & opem veris gemitibus imploro, exaudi me, iuxta promißiones tuas, propter filium Mediatorem Iesum Christum: TV ES PA-

TER

TER NOSTER, *tu vis nobis esse placatus, nos recipere & exaudire propter Filium tuum, quem constituisti pro nobis Propiciatorem. Ingens, verus & ardens amor est Parentum erga natos, propterea vero animi motu ad te Patrem amantissimum confugio, quem fiducia patefacti Filij certò statuo, miranda & paterna beneuolentia mihi in omnibus periculis opitulaturum, & diuina consolatione leniturum esse calamitates & ærumnas.*

ES ETIAM IN COELIS, *hoc est, es omnipotens, opitulator, & verè ades vbique, respicis & exaudis, vides & iudicas motus ac gemitus cordium nostrorum, estq; tanta tua potentia, vt certô mihi possis opitulari. Certò enim statuo te vnicum, verum, æternum, omnipotentem, viuum, sapientem, bonum, beneficum, veracem, castum, iustum atq; misericordem* DEVM *esse, qui te per Dominum nostrum Iesum Christum, resurrectione mortuorum, & alijs miraculis patefecisti, ac verè vis & potes nobis opem ferre, dare vitam & salutē propter Filium tuum, Dominum nostrum Iesum Christum.*

SANCTIFICETVR NOMEN TVVM.

Ah Domine Deus accende in nobis puram, veram & sanctam agnitionem Nominis tui, da nobis puram & sinceram doctrinam sine corruptelis, ne vel errores amplectamur, vel idololatricos cultus recipiamus; sed effice, vt te verum & vnicum Deum, Patrem Domini nostri Iesu Christi, qui te patefecisti per hunc filium Iesum Christum, ab initio missum ad Ecclesiam, crucifixum & resuscitatum, sanctè agnoscamus, tibi verè credamus, te rectè inuocemus, colamus ac celebremus. Custodi nos clementer, ne fanaticis et idololatricis furoribus animi nostri fascinentur, tolle Idololatriam & omnes impias opiniones, effice, vt tu ve-

tu verus Deus rectè innotescas, verè agnoscaris, vera fide inuoceris, colaris & celebreris.

ADVENIAT REGNVM TVVM.

Tu per Ministerium & vocem doctrinæ tuæ regenera, rege, guberna nos Spiritu sancto, inchoa in nobis regnum tuum in hac vita, & perfice post hanc vitam, sis in nobis efficax, accende per vocem Euangelij & agnitionem tui, veram fidem, iustitiam et vitam æternam in cordibus nostris, destrue regnum Diaboli, non concedas Diabolo, vt præstigijs suis nostros animos capiat, & deinde implicatos & irretitos horribiliter impellat et euertat. Habitet ac regnet Iesus Christus filius tuus potenter & efficaciter, ac mansionem faciat in nobis, sicut ipse promisit inquiens: Si quis diligit me, sermonem meũ seruabit, et Pater meus diliget illum, & veniemus ad eum, & mansionem apud eum faciemus.

FIAT VOLVNTAS TVA, SICVT IN COELO ET IN TERRA.

Ah Domine Deus, Tu regas ipse & adiuues tuas functiones, vt omni gubernatione, administratione, vocatione, tua voluntas fiat, id est, vt fiant ea, quæ tu mandasti, fiant tibi grata & placentia videlicet, vt concionatores & Ecclesiæ ministri rectè, fideliter, sanctéq; doceant, vt Reges, Principes, consules, ac omnes qui præsunt, pijs & salutaribus consilijs constituant, regant ac defendant respublicas, vt Patres Matresq; familias honestè curent suos liberos educari, erudiri & castigari iuxta doctrinam cœlestem, vt singuli suo loco officium suũ ritè & fideliter faciant, ac maneant omnes adiuncti copulatiq; tibi Deo, tanquam membra viua suo vero capiti, & omnes tibi obediant, nec auulsi discedant & aberrent à vero capite. Tolle omnia scandala guberna-

torum, & aliorum qui offendunt tuam Voluntatem. Non concedas vt Diaboli ſerant falſam doctrinam, ſpargant inter nos tetros errores & contumelioſos aduerſus Deum, quibus homines auellant à Deo, ſicut Adam et Euam deceptos abſtraxerunt à tua voluntate. Non accendant Diaboli odio tui tyrannides & iniuſta bella contra tuam voluntatem, ne ſequantur triſtiſsimæ vaſtationes Eccleſiarum, interitus diſciplinæ & piorum ſtudiorum iuuentutis.

PANEM NOSTRVM QVOTIDIANVM DA NOBIS HODIE.

Da nobis omnia corporis commoda, ſuſtenta & proroga nobis vitam, da nobis bonam valetudinem, vt labores vocationum perferre poßimus, da victum, cibum, potum, da pacem, mediocrem tranquillitatem, hoſpitia, politias, coniugia, œconomias, vt ſoboles foueri & educari poßit, protege domicilia, tuguriola et oppidula noſtra, da commodas tempeſtates, fœcunditatem agrorũ, fruges, annonam, da bonos ſucceſſus in officijs vocationis, felicitatem in adminiſtratione politica & œconomica, ſucceſſus in cõmunicatione rerũ per contractus, in negociatione, in officio meo, concede paruis meis liberis longa & felicia vitæ ſpacia, da vires corporis & vigorem ingeniorum, nõ ſinas in his regionibus, vel Turcicis, vel ciuilibus bellis, vel ſeditionibus, barbaricam vaſtitatem fieri; defende caſulas noſtras, ne incendijs aut alijs cladibus pereant.

ET REMITTE NOBIS DEBITA NOSTRA, SICVT ET NOS REMITTIMVS DEBITORIBVS NOSTRIS.

Tu Domine Deus non ignoras multiplicia & magna peccata noſtra ac triſtiſsimos lapſus, propter quos meritò nos abijceres, re

ſpueres

ſpueres, & auerſareris noſtras preces, auxilium & liberationem nobis exhiberes, ſed iuſtas pœnas infligeres. Sed tamen tibi gratum eſt, quòd agnoſcimus & confitemur peccata noſtra, nec vis à te deficere aut opprimi deſperatione. Itaq; iuſſu Filij tui ad te certa & firma fiducia accedimus, ac petimus vt nobis omnia noſtra debita & peccata ſiue magna ſiue parua, omnes quotidianas & multiplices labes & infirmitates, propter Mediatorē Chriſtum remittas. Obſtrepit quidē nobis indignitas et infirmitas noſtra, vt ſemper trepidæ mentes noſtræ, nec ad te accedere, nec auxiliū petere audeant, ſed quia Dominus noſter Ieſus Chriſtus Filius tuus ipſe iuſsit peti remiſsionē, et quidem quotidiè peti, ac tu mādaſti Filiū tuū audiri, certò quoq; ſtatuo te velle nobis omnia peccata, quantacunq; ſunt, remittere, & ſordes nobis cōdonare, nec indignitatē noſtrā ac imbecillitatē, ſed immenſam tuā miſericordiam reſpicere, ſicut ipſe iuraſti, inquiēs: Viuo ego nolo mortē peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat. Vis autem & nos remittere debitoribus noſtris, vis in nobis eſſe iuſtitiam bonæ cōſcientiæ & bonum propoſitū, ac vis in conuerſione deponi delicta contra conſcientiā, ne indulgeamus odio interno & priuatæ cupiditati vindictæ, ne ſcientes cōtra mandatum tuū velimus alios lædere vel opprimere, ſed ſtudeamus recōciliatis ſeu recuperatis volūtatib. offenſiones ſanare, quantum poſſumus. Tu ergo nos æterne Pater Spiritu tuo rege & guberna, vt verè ad te conuertamur, & tuā erga nos miſericordiam & amorem agnoſcentes, proximo quoq; delicta & infirmitates ex animo condonemus.

ET NE NOS INDVCAS IN TENTATIONEM.

Ne ſinas nos mergi, ſuccūbere et opprimi cū tentamur, quādo Diaboli periculū, peſtē et exitiū moliūtur corporib. animab. coniugib. & liberis noſtris, quando dilacerare Eccleſias et turbare Reſpu. conātur. Itē cū alij homines cōſilijs et incitationib. ſuis vo

lunt nos irretire & implicare malis. Item cùm superati propria infirmitate, rapimur & impellimur ad inhonesta vel extitiosa negotia. Non enim nostra sapientia nostrisq́ consilijs, sine gubernatione, custodia & ope tua, regere possumus mores & negocia, ac pericula depellere. Nec vlla humana sapientia & vigilantia, par esse tantæ moli periculorum & impedimentorum, nec sufficere potest ad regendam vitam nostram, ad sustinendam vocationem, ad prospiciendas cauendasq́ sanctiones & imposturas hominum, ad vincendam deniq́ propriam infirmitatē, sine auxilio & protectione tua. Ac in summa: sumus imbecilles & varijs calamitatibus onerati. Quare te inuocamus, & auxilium ac gubernationem tuam imploramus, ac petimus nos regi, protegi, et iuuari à Filio tuo Domino nostro Iesu Christo, quem misisti, vt sit defensor & custos Ecclesiæ, & qui dixit: Sine me nihil potestis facere: Accende in nobis initia tuæ lucis per spiritum Sanctum, vt ambulemus accuratè, non vt fatui, sed vt sapiētes, vt in vitandis lapsib. intenti ac circumspecti, & in precando ardentes simus. Ne sinas nos pertrahi in laqueos Diaboli, nec succumbere prauis inclinationibus, nec in superbiam, fastum, fiduciamq́ nostri ruere, nec in tristitiam & desperationem mergi, nec alijs tentationibus, quæ multæ variæq́ sunt, opprimi.

SED LIBERA NOS A MALO,

Aeterno & temporali, præsenti impendenti, particulari & vniuersali, quod nobis accidere potest, nisi tu Deus auertas. Libera nos propter filium tuum Dominum nostrum Iesum Christū, à peccato, à tyrannide Diaboli, & ab æternis pœnis, nec abijcias nos in sempiternum exitium, cruciandos cum Diabolis & omnibus impijs. Clementer etiam mitigato nobis publicas et priuatas

calamitates, pœnas meritas, ac omnes huius vitæ miserias & ærumnas, non sinas fieri Ethnicas vastitates, non spurcitiem Diabolicam, non Turcicos furores grassari sinas in genere humano. Corripe nos Domine, veruntamen in iudicio, non in furore, ne fortè ad nihilū redigas nos. Cūq; iratus fueris, immensæ tuæ misericordiæ recorderis. Ac tandem abolito peccato & deleta morte, tu sis omnia in omnibus, & nobis tuam sapientiam, bonitatē, lætitiam & vitam, in omni æternitate communices, vt dulcissima consuetudine tua & filij tui Domini nostri Iesu Christi, omniumq; angelorum & electorum in æternum fruamur.

AMEN.

Hæc ita verißimè fiant & rata sint: Ac firmißimè statuo, me propter Christum exaudiri, et certißimè non inanes, nō inutiles, nec irritos esse gemitus et clamores meos. Scio enim seuerißimam & immutabilem tuam voluntatē esse, vt te inuocemus, & certò vis nos propter Filiū tuum Iesum Christū exaudire, quā ob causam & promißiones tuas tradidisti, addito mādato immutabili vt credamus quòd velis nos exaudire. Ideoq; nō dubito, quin mihi, quæ peto, daturus sis. Oro etiam ardentibus votis, vt hæc initia fidei in me confirmes, quemadmodum trepidus ille, agnita imbecillitate fidei petit se confirmari:

Credo Domine, sed opem fer diffidentiæ meæ.

PARAPHRASIS ALIA ORATIONIS DOMINICAE breuißima.

Valentini Trocedorfii.

Quis est ordo, & quot sunt gradus in Oratione Dominica, rerum petendarum? Septem.

PRIMVS *gradus de agnitione Dei & de doctrina, per quam agnitio accenditur.*
SECVNDVS, *de efficacia agnitionis, & de gubernatione.*
TERTIVS, *de obedientia in vocatione.*
QVARTVS, *de victu & sustentatione corporum.*
QVINTVS, *de remißione peccatorum.*
SEXTVS, *de auxilio & defensione.*
SEPTIMVS, *de liberatione, hoc est, de mitigatione præsentium calamitatum, & de liberatione integra & æterna.*

Pater noster, qui es in cœlis. *Aeterne Deus, cùm nos propter Filium recipis, & iubes vt te inuocemus, et promittis te nos exauditurum: ergo nos obedientes mandato tuo, & confisi promißione tua accedimus ad te orantes:* SANCTIFICETVR NOMEN TVVM. *Da vt te verè agnoscamus & inuocemus, tibi verè confidamus, gratias agamus, vt obediamus, abole idolomanias, superstitiones & errores.*

Adue-

Adueniat Regnum tuũ: *Abole regnum Diaboli, prohibe ne in nobis dominetur peccatum: Sanctifica & rege nos Spiritu sancto tuo, defende Ecclesiam aduersus Diabolum & organa ipsius, Pontifices, tyrannos & hæreticos, qui nomẽ Dei extinguere conantur.*

Fiat voluntas tua in terra, sicut in cœlo. *Angeli sancti tibi obediunt, & suum officium faciunt: sic effice, vt in terra omnes homines & doctores suum officium faciant.*

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. *Da pacem, salubritatem aëris, successum in rebus & studijs: prohibe bella, pestilentiam & omnes calamitates.*

Remitte nobis debita nostra, sicut & nos remittimus debitoribus nostris. *Nam horrendã imbecillitatẽ, & multos immoderatos errores nobiscum circumferimus, & quotidie te grauiter offendimus, ignosce & remitte nobis debita nostra propter Christum mediatorem nostrum: & da vt quoq; alijs ex animo condonemus offensas ipsorum.*

Ne nos inducas in tentationem. *Non sinas nos labi in impietatem, sed conserua nos Spiritu sancto, vt fortiter aduersus peccatum, & mundum, & concupiscentiam dimicemus, & duce Filio tuo victoriam obtineamus.*

Sed libera nos à malo. *Libera nos à peccato, morte & alijs calamitatibus, & duc nos in vitam æternam, vbi fruemur perpetua consuetudine Dei.*

Amen. *Sancte Pater has preces, quas in nomine Filii tui vnigeniti offerimus, velis esse ratas & efficaces, Amen.*

AD TRI-

AD TRINITATEM
GRATIARVM ACTIO PRO beneficijs spiritualibus & corporalibus.

Philip. Melanth.

AGO tibi gratias omnipotens, æterne & viue Deus, æterne Pater domini nostri Iesu Christi, conditor omnium rerum, & conseruator ac opitulator, cum Filio tuo coæterno, Domino nostro Iesu Christo, patefacto in Ierusalem, & Spiritu sancto tuo effuso in Apostolos, quòd te patefecisti nobis immensa bonitate, certis & illustribus testimonijs, & quòd condidisti & elegisti tibi Ecclesiam perpetuam, & voluisti Filium tuum Dominum nostrum Iesum Christum pro nobis fieri victimam, dedisti nobis Euangelium tuum, & Spiritum sanctum, remittis nobis peccata, & liberas nos à potestate Diaboli, & à morte æterna, & das nobis vitam æternam, & hactenus in hac vita me multis magnis beneficijs donasti, dedisti vitam, victum, doctrinam, pacem ijs locis, in quibus vixi, & mitigasti pœnas, quas meritus sum.

AGO tibi gratias etiam Domine Iesu Christe, crucifixe pro nobis & resuscitate, Emanuel, quòd copulasti tibi humanam naturam, passus es pro nobis, &

bis, & resurrexisti, ac redemisti nos, seruas ac defendis Ecclesiam cōtra Diabolos hostes tuos, & das & instauras sæpè lucem Euangelij, remittis nobis peccata, & das nobis vitam æternam, & es Mediator & interpellator pro nobis aßiduus, & vis nobis opitulari, sicut dixisti: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, ego reficiam vos.

AGO etiam tibi gratias Spiritus sancte viuificator, effuse in Apostolos, quòd accendis lucem tuam in nostris mentibus, regis, doces, mones & iuuas me consilio, gubernas labores vocationis meæ, & sanctificas me ad vitam æternam.

FORMVLA GRATIARVM ACTIONIS.

Ioach. Camer.

O Omnipotens, æterne, gloriosißime Deus, Pater domini nostri Iesu Christi, qui cuncta fecisti creastiq́; ab initio, & creata conseruas, vnà cum coæterno Filio tuo Domino nostro Iesu Christo, qui secundum dispensationem seu consilium incarnationis suæ Hierosolymis manifestè versatus est: & vnà cum Spiritu sancto effuso in Apostolos: Glorifico, benedico, gratias ago, quòd nobis cognitionem tui benignitate immensa præbuisti, bono nuncio nunciato per æternum sermonem, & filium tuum, pacis, quiq́; confirmasti fidem Euangelij, cùm aljs splendidis testimonijs, tum resurrectione mortuorum: & quod acquisiuisti tibi populum eximium, Ecclesiam filij tui Domini nostri Iesu Christi, qui bona voluntate tua mactatus pro nobis factus est victima: Et quòd donasti nobis spem salutis, & consolationem Spiritus sancti in remißione peccatorum, & à potestate Diabolica redemtione, & liberatione ab æterna morte, & promisisti vitam æternam seruantibus fidem, & diligentibus te. In præsente autem vita multa, & magna beneficia in nos contulisti: Primum in lucem nobis productis, deinde concessa pace manente in regionibus quas coluimus, & cibi copia conciliata, & tristioribus calamitatibus, pœnisq́; innumerabilibus suppliciorum debitorum delictis nostris, aut penitus aduersis, aut placidè mitigatis.

Benedico te, O Christe Iesu, fili Dei viuentis, Domine & saluator, qui Deus es nobiscum propter nos, sermo æternus, propter nostram corruptam carnem caro factus, quiq́; habitasti in nobis: Qui crucifixus, passus, & mortuus

tuus es pro peccatis,& resuscitatus,propter iustitiam nostram. Qui liberasti captiuos,& eduxisti in lucem sedentes in tenebris ac vmbra mortis,cùm apparuisses redemtor,& sol iustitiæ: Quiq́ semper præsto es protegens Ecclesiam tuam, opponendo te hostibus tuis Diabolis, & toti ministerio eorum, neq́ sinis extingui veritatis lumen in ipsa,neq́ cessas curare,atq́ sanare vibices & vulnera illius,& restituere collapsa, per remissionem peccatorum, & indumentum immortalitatis: Qui es & permanes in sæculum mediator & supplex, & intercessor pro nobis miseris apud patrem æternum, paratus semper nobis succurrere, & qui nunquam negligendo nos supplantari sinis, neq́ præfocari à quibuscunq́ exitiosorum temporum casibus.

Benedico te cum gratiarum actione, ô paraclete, Spiritus sancte, Spiritus veritatis,qui consedisti super Apostolis: cùm non cessas accendere in cordibus nostris diuinæ cognitionis lumen sacrum,qui me erronem, ô munerum gratiæq́ largitor,dirigis in vero rationis diuinæ itinere,docens, intelligentia instruens,commonefaciens,præcipiens semper boni quidpiam, & corrigens diffidentiæ cogitationes peruersas,quæ adoriuntur nos, nec non ignauiam modicæ fidei: Qui sanctificas nos ad expectationem aduentus Domini nostri Iesu Christi,& hæreditatem regni Dei in vita æterna.

MEDITATIO
MORTIS ET PASSIONIS FIlij Dei & gratiarum actio.
Valent. Trocedorfij recitata Anno 1549.

AGo tibi gratias toto pectore Domine Iesu Christe,æterni Patris Fili coæterne, Emanuel,Redemtor & Saluator noster,quòd immensa misericordia pro me miserrimo & abiectißimo peccatore coram æterno Patre supplex factus es, & te ad pœnam obligasti: et humana natura in vtero Mariæ Virginis assumta, Homo factus es,et tua admiranda obedientia pro mea inobedientia satisfecisti, & λύτρα soluisti: & hac ipsa vespera ante annos 1516, in horto horrendam agoniam sustinuisti, et luctatus es cum nostro peccato, cum tremendo iudicio & ira dei, cum morte & Diabolo: et tanta fuit consternatio, vt præ angore de sanctißimo corpore tuo Cruentus sudor erumperet, atq́ θρόμβοι αἵματος, guttæ sanguinis largè defluerent in ter-

ram: & sponte in manus hostium te tradidisti, et captus es, vinculis constrictus, afflictus, & verberatus, contumelia & ludibrijs affectus, confictis criminibus rabiose accusatus, flagris & spinis immaniter laceratus: falsa sententia iniusti iudicis ad mortem condemnatus, ad supplicium productus,

tanquam ouis ad lanienam: manibus & pedibus distentis cruci affixus, & in sublime erectus: et extremo agone vrgente, præter acerrimos cruciatus ex laceratione neruorum in tenerrimo corpore tuo, præter horrorem mortis instantis, longè grauiores & inenarrabiles dolores et pauores in te irruerunt, cùm Dominus ipse omnium nostrûm peccata in te conijceret, et totam molem peccatorum vniuersi generis humani in te grassari iuberet: cùm diuinitas se subduceret, adeò vt nullam prorsus consolationem sentires, & à Deo te desertum esse gemeres, imò etiam ira Dei aduersus peccatum in te effunderetur: vbi verè pro nobis factus es maledictum, vt nos à maledictione & condemnatione legis liberati, per te consequeremur benedictionem Abrahæ: & ne quid deesset ad summos dolores hostes immani rabie addiderunt virulentos sarcasmos: cumq; Sol præter naturæ ordinem lucem suã subduceret, terra tremore concuteretur, & durissimæ petræ sine vlla humana vi dissilirent, ac cœlo & terra contremiscente, tota natura huius tanti supplicij conspectu exhorrescente, inter clamores & preces animam tuam in manus æterni Patris, hoc ipso die circa horam nonam commendans expirasti: atque

que

que ita summus Pontifex noster in sublini ara pro nobis teipsum obtulisti hostiam Deo, in odorem suauitatis: & per sanguinem proprium in sanctum sanctorum ingressus, redemtionem æternam nobis parasti, & vnica oblatione tua consummatè in æternum reconciliasti omnes sanctos: & ministerium in Ecclesia constitutum conseruas, subinde instauras, & per illud es efficax, & per vocem Euangelij et Sacramenta nobis impertis beneficia mortis tuæ, remißionem peccatorum, imputationem iustitiæ, Spiritum sanctum & hæreditatem vitæ æternæ: & perpetuò es noster propugnator aduersus portas inferorum, & iugiter pro nobis intercedis apud æternum Patrem, & es perpetuus noster opitulator: & voce publica ad te vocas, & amantißimè inuitas omnes: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, ego reficiam vos.

Peto à te, Domine Iesu Christe ardenti gemitu, iuua & rege me Spiritu sancto, vt amplitudinem misericordiæ tuæ & beneficiorum tuorum subinde magis magisq; intelligam, & vera fide accipiam: auge in me fidem, & me iuua, vt in confeßione constanter perseuerem, et vera gratitudine te constanter celebrem.

Serua Ecclesiam sanguine tuo precioso redemtam, & perpetuò da nobis Doctorem ad iustitiam, effunde nobis imbrem temporaneum & serotinum, & serua in ministerio incorruptam vocem Euangelij, serua hospitia Ecclesiæ & recta studia doctrinæ. Et da nobis panem ἐπιούσιον, hoc est, nutrientem corpora, & pacem. Et quia ad hoc apparuisti, vt opera Diaboli destrueres, reprime & depelle dirum hostem Diabolum, per sua organa immaniter grassantem aduersus Ecclesiam.

Ora pro nobis æternum Patrem, vt nostri misereatur, et mitiget calamitates, & pœnas, quas meriti sumus, & in ira iustißima immensæ misericordiæ suæ recordetur: & Spiritu sancto tuo consolare & confirma omnes afflictos, qui in suis ærumnis in nomine tuo æternum Patrem inuocant. Adiunge nobis tuos Angelos custodes, & effice nos organa misericordiæ, & iuua, vt aliqua tibi grata per nos fiant: Vt nomen tuum & æterni Patris, & Spiritus sancti vera agnitione, inuocatione & obedientia inter nos sanctificetur. Veniat regnum tuum, &c.

AMEN.

INVOCATIONIS PIAE FORMVLA, RECITATIONI SYMBOLI, ORATIONIS DOMINICÆ & PSALMORUM certorum cotidiè adiungenda: quam & Phil. Mel. tum aliàs frequenter, tum sub mortem vsurpauit.

OMnipotens, æterne, viue & vere Deus, conditor cœli & terræ, & hominum, vnà cum Filio tuo coæterno Domino nostro Iesu Christo, crucifixo pro nobis & resuscitato, & Spiritu tuo sancto, casto, viuo & veraci, sapiens, bone, misericors, & iuste Deus, liberrime, caste & fidelis opitulator, dator vitæ & legis, qui dixisti: Viuo ego, nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat. Item: Inuoca me in die tribulationis, & eripiam te: Confiteor tibi me miserrimum peccatorem, multis peccatis obnoxium esse, & sancta tua præcepta multipliciter violasse, ac doleo toto corde quòd offendi te, miserere mei propter Filium tuum dilectum, Dominum nostrum Iesum Christum, pro nobis crucifixum, mortuum & resuscitatum, ac remitte mihi omnia mea peccata, & iustifica me per & propter IESVM CHRISTVM Filium tuum, λόγον καὶ εἰκόνα σου ἀΐδιον, quem voluisti pro nobis fieri victimam, mediatorem, redemtorem, liberatorem, & saluatorem, mirando & inenarrabili consilio, & immensa sapientia & bonitate, & sanctifica me Spiritu sancto tuo, casto & verace, vt te omnipotentem & verum Deum, conditorem cœli & terræ, & hominum, æternum Patrem Domini nostri Iesu Christi, & Filium tuum Iesum Christum, verbum & imaginem tuam æternam, & Spiritum sanctum, veracem, castum & viuum Paracletum, verè agnoscam, tibi verè credam, obediam & gratias agam, te verè timeam & inuocem, & benigno tuo conspectu in æternum fruar, tibiq; in æternum seruiam. In te Domine speraui, non confundar in æternum, in iustitia tua libera me. Conuerte me Domine ad iustitiam & vitam æternam, Redemisti me Domine Deus veritatis. Protege ac rege clementer Ecclesiam nostram ac politias & hanc scholam. Da eis pacem, piam & salutarem gubernationem, rege & defende nostros Principes & Magistratus, collige & serua tibi æternam Ecclesiam in his regionibus, sanctifica & copula eos Spiritu tuo sancto, vt vnum sint in te, in vera agnitione & inuocatione Filij tui Domini nostri Iesu Christi, per & propter Filium tuum Dominum nostrum Iesum Christum, pro nobis crucifixum, mortuum & resuscitatum.

Omnipotens

OMnipotens, æterne Fili Dei, Domine Iesu Christe, propiciator & saluator, verbum & imago æterni Patris, mortue pro nobis & resuscitate, toto pectore tibi gratias ago, quòd humanam naturam assumsisti, & mihi Redemtor factus es, & quòd in carne passus es, & ex morte resurrexisti, ac intercedis pro me apud æternū Patrem. Oro te, respice me & miserere mei, quoniam vnicus & pauper sum ego, adauge in me lucem fidei per Spiritum tuum sanctum, & sustenta me in infirmitate mea, rege, defende & sanctifica me. In te DOMINE confido, non confundar in æternum.

OMnipotens Spiritus sancte, verax, caste & viue consolator, illumina, rege, sanctifica me, confirma fidem in anima mea & corde meo, effice in me certam consolationem, sustenta & guberna me, vt inhabitem in Domo Domini omnibus diebus vitæ meæ, vt videam voluptatem Domini, & in æternum sim & maneam sanctum Dei templum, & Deo in omni æternitate gratias agam, & in æterna cœlesti Ecclesia & congregatione eum celebrem & laudem, Amen.

ALIA INVOCATIONIS FORMVLA.

OMnipotens, immortalis, æterne Deus, viuens & regnans sine initio & fine, pater Domini nostri Iesu Christi: Qui declarasti te nobis benignitate immensa, & locutus es de filio tuo Domino nostro Iesu Christo: Hic est filius meus dilectus, ipsum audite, factor & creator vniuersorum, saluatorq́ & protector, vnà cum coæterno filio Domino nostro Iesu Christo. Qui declaratus est & cognitus Hierosolymis, & tecū regnat semper, vnà cum Spiritu sancto effuso in Apostolos: Sapiens, misericors, liber, iustus, fortis, sanctus. Qui dixisti: Viuo ego, Ego Adonai Dominus, non volo mortem peccatoris, sed conuerti impium à Via sua et ipsum viuere. Et rursum: Non volo mortem impij, sed vt auertatur à via sua mala. Et rursum: Inuoca me in die afflictionis, et eripiam te, & glorificabis me: Oro te, qui vnus es verus Deus, miserere mei, propitius redditus propter filium tuum Dominum nostrum Iesum Christum. Quem benigna voluntate tua fecisti victimam & hostiam pro peccatis, & mediatorem atq; intercessorem solum: Sanctifica, guberna, dirige manu tua, emenda omnes vires animæ & illumina cor meum accendens in hoc ignem intelligentiæ, per Spiritum tuum sanctum, vt

eluceat in me cognitio tui vera, & fiducia in te, cum inuocatione continua, & fide infracta, & intenta gratiarum actione, cum obedientia non disceptante seu dubitante, et non simulata humilitate. Præses sis, protegens & potentem manum tuam extendens supra Ecclesiam tuam semper, secundum promißionem, quam dixisti: Istud eis testamentum seu pactum: spiritus meus qui est super te, & verba, quæ dedi in os tuum, nunquam deficient ex ore tuo, & ex ore seminis tui: Facito vt luceat semper lux Euangelij in nobis. Corrobora nos in veritate docens & custodiens sinceram mentem nostram, & animam totam, ne elidamur vnquam veluti in Syrtes quasdam dementiæ Epicureæ, aut alias quascunque furiosas opiniones & absurdas nugas. Doctrinam autem communem in Ecclesia conserua puram & illabefactatam, & protege status publicos qui conciliant hospitia in terra Ecclesiasticus cœtibus. Resiste aduersarijs semper, pro miseris nobis tuis ouiculis pugnans cum lupis & leonibus insidiantibus saluti nostræ, fugato & auertito spiritus omnes immundos, mandaces, homicidas, impios, contrarios Christo, & hostes Dei, neque patiaris nos vnquam rapi ex manibus Christi tui.

O CHRISTE IESV filij Dei viuentis, Deus verus, verbum & imago æterni patris, & resplendentia gloriæ ipsius, qui homo factus es pro nobis, & paßus carne, crucifixus, & viuificatus spiritu, qui resurrexisti & assumtus in cœlum regnas vnà cum patre omnipotente sedens è dextris ipsius, vt des dona hominibus, intercedas, quæso, pro nobis, & medium te semper interponas ad patrem. Qui dixisti: Venite ad me omnes laborantes & onerati, & quietem vobis tribuam. Etiam intercedas pro me ad patrem tuum, & sanctifices me spiritu sancto tuo, quem misisti, quemadmodum promiseras, paracletum & tutorem, cum ipse nihilo minus præstò sis & custodias tuos, secundum id quod dictum est: Non dimittam vos orbos? Miserere mei semper pro me intercedens. Dirige me ductor itineris, & largitor integritatis, per sanctum Spiritum tuum, & propulsa omnem impreßionem diabolicam, quæ per impiã mendaciloquiũ & vanæ mentis loquacitatem impellit nos, vt allidamur ad impuritatem & contaminationem sanguinis, & alienemur in peruersitate à sola saluifica veritate tua. Spirituum enim ista sunt opera amantium mendacia, & fraudulentorum, & impura petulantia cædibusque gaudentium, qui incolæ sunt tenebrarum atque caliginis. Tu vero, ô CHRISTE, fili Dei, venisti vt solueres opera ipsorum.

O Paraclete Spiritus sancte Deus, quem credimus in Apostolos diuinitús esse

tus esse effusum manifesta specie, & promissum scimus Ecclesiæ à Christo saluatore filio Dei, ad accendendam in ipsa ardentem inuocationem eius qui verè est Deus, & illustrem cognitionem veritatis, secundum hoc quod scriptum est: Effundam supra domum Dauidis Spiritum gratiæ & miserationum, & secundum testificationem beati Pauli: Quòd Deus effuderit sanctum Spiritum in nos opulentè per Iesum Christum saluatorem nostrum. Excita, quæso, in cordibus nostris fidem firmam & efficacem, & sensum exquisitum misericordiæ, quam nobis Deus pater æternus promisit per filium suum Dominum nostrum Iesum Christum. Fias etiam nobis paracletus & aduocatus bonus in omnibus cogitationibus & actionibus, adiuuans nos & eripiens ex periculis, in quæ incidimus in hoc mundo. Moueto & corda nostra potentia gratiæ tuæ, vt debitæ obedientiæ studio æternam patrem, & filium saluatorem, & te sanctum Spiritum paracletum colentes veneremur, vnum solum, omni veneratione colendum & adorandum Deum, Amen.

ALIA EIVSDEM,

PRO DEFENSIONE ADVERSVS INsidias & tyrannidem Diaboli.

O CHRISTE IESV *Saluator generis humani, tuere nos, custodiens & prouidens, ne quando abstrahamur abs te correpti à Diabolo, & de-*

feramur in abyssum impietatis, animum aduertendo ad mendaciloquia, aut polluendo nos quibuscunq; sceleribus, aut impuris facinoribus. Illumina corda nostra, & dirige mentes, ne vnquam euertamur, siue decepti opinione, seu lapsi infirmitate. Tu nosti quanta sit imbecillitas naturæ nostræ, sis igitur supplex pro nobis ad æternum Deum patrem, placatum ipsum intercessione tua, vt gubernetur diuinitus mens & omnes vires animæ nostræ, in laudabili animi sententia rectè beneq; & vtiliter consulamus de omnibus publicè & priuatim. Adde & robur cordibus nostris, vt valeant sequi sancta mandata tua, & obedire salutari verbo tuo, vt permaneamus ij, qui non sint iræ, sed misericordiæ vasa, ad gloriam Dei & vtilitatem Ecclesiæ tuæ. Libera nos à Diabolica tyrannide, & ex captiuitate peccatorum, & ex omnibus malis ac miserijs, & quæcúnque causas dant solicitudinis huius vitæ, & ex scandalis publicè priuatimq; orientibus, vt liberati ista vita degendæ infelicitate atque prauitate, assequamur Gratiæ tuæ diuinum donum: Sapientiam, iustitiam, & sanctificationem, & tandem hæreditatem adipiscamur beatam vitæ sempiternæ, assumpti in conclauia seu mansiones cœlestes ad te, vbi viuamus semper in gaudio superante omnem sensum in terris hominum, vnà cum sanctis vniuersis, apud patrem æternum, & te coæternum filium, Dominum nostrum, & Sanctum Spiritum: cui vni soli, æterno, immortali, forti, misericordi Deo, honor, gloria, potentia, robur sit in sæcula sæculorum, Amen.

PRO CONSERVATIONE ECCLESIAE, Status Politici & Oeconomici.

O AEterne Deus, propter dilectũ Filium tuum, & vt innotescat & illustretur gloria tua, recordare immensæ misericordiæ tuæ in ira iustissima, Serua nos cũ Ecclesia & in Ecclesia tua, nõ ferias terrã Anathemate, nõ sinas fieri infinitã vastitatẽ, aut Turcicã & Cyclopicam barbariem in his regionibus, serua tu bonum regimen politicum, salutarem statũ Ecclesiæ, publicæ disciplinæ sanctitatem, protege familiolas nostras, fac eas vasa misericordiæ, da eis victum, successus in officijs vocationum, & cætera bona corpori necessaria.

PRO MITIGATIONE POENArum. Philip. Melanth.

AEterne Deus, Pater Domini & liberatoris nostri Iesu Christi, clementer mitiges ac lenias miserias & ærumnas propter meritum & intercessionem filij tui, & parcas immensa bonitate tenello gregi puerorum & puellarum, vt in familiolis nostris conseruetur ac propagetur doctrina cœlestis. o bone, misericors, benefice Deus, miserere nostri propter Filium, & da victum ac panem cotidianum tenello gregi nostrorum liberorum.

VT SERVEMVR IN PVRITATE doctrinæ cœlestis.

DOmine Iesu Christe, fili Dauid, miserere nostri, remitte nobis peccata, & adsis nobis, effūde in nobis Spi. tuū sanctū, Rege & serua Ecclesiā tuā, protege nos & infantulos nostros, ne in furores Ethnicos, Epicureos aut fanaticos ruamus, serua & defende hospitia Ecclesiæ, ne barbaricis furoribus vastentur & turbentur omnia, tu sis protector & adiutor noster. Accende ac confirma in nobis lucem tuam, vt doctrinam salutarem rectè discamus, intelligamus, & in exercitijs veræ pietatis semper colamus, Amen.

PRECATIO ADOLESCENTVM, QVI in studijs doctrinarum versantur.

TE Viuum & Omnipotentem Deum, æternum Patrem Domini nostri Iesu Christi, conditorem vniuersæ creaturæ, & conseruatorem cum filio tuo Domino nostro Iesu Christo, & Spiritu sancto inuocamus: Miserere nostri propter Filium tuum dominum nostrum Iesum Christum, quem pro nobis victimam fieri voluisti, & Mediatorem pro nobis instituisti, mirando & inenarrabili consilio, vt iram tuam veram aduersus peccata generis humani, & immensam misericordiam tuam erga nos declarares, Sanctifica ac rege nos Spiritu sancto tuo, collige, rege, & serua tibi Ecclesiam, rege Politias, Da nobis victum, pacem, bona & felicia consilia negotiorum, conserua parentes nostros, & procuratores nostros, in veræ pietate, & longæua incolumitate. Confer nobis studiorum salutaria incrementa, vt in gloriam nominis tui parentibus nostris honori fiamus, atq; Ecclesiæ tuæ & Reipublicæ

 vtiliter

vtiliter quandoq; seruire valeamus, Per Christum Iesum Dominum nostrum, Amen.

ALIA, PVERORVM DISCENTIVM.

GRatias agimus tibi æterne fili Dei Iesu Christe, quòd nos ad societatem Veræ doctrinæ & Ecclesiæ tuæ vocaueris: quódq; ex ore lactentium & infantium laudem tuam perficere digneris. Velis tu nos facere vasa & organa misericordiæ tuæ, & non iræ: Vt aliqua à nobis tibi grata fiant. Vtq; ad sanctißimæ pueritiæ tuæ exemplum, ætate, sapientia & gratia apud Deum & homines proficiamus: AMEN.

FORMA
CONFITENDI ET PRECANDI GEneralis, à Phil. tradita in Chronicis.

OMnipotens, æterne, viue & vere Deus, æterne, & vnice pater Domini nostri Iesu Christi, qui vnà cum filio tuo coæterno Iesu Christo et Spiritu tuo sancto creasti cœlum et terram, & homines, et alias creaturas, sapiens, bone, verax, caste, iuste, iudex, liberrime & misericors, diligens & exaudiens nos, qui dixisti, Viuo ego dicit Dominus, Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur et viuat, Confiteor tibi me miserum peccatorem esse, & doleo quod offendi te, ac supplex oro, vt miserearis mei, remittas mihi omnia peccata mea, & me iustifices, & salues per & propter filium tuum Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, quem voluisti pro nobis esse victimam, καὶ μεσίτην καὶ ἱκέτην, miranda sapientia & immensa bonitate, & sanctifica me Spiritu tuo sancto, viuo, casto & veraci, Collige inter nos Ecclesiam, & eam guberna, Da Ecclesiæ politias honestas et tranquillas, da nobis victum, vires corporis, rege studia doctrinarum, fac me vas misericordiæ, nec sim vas iræ. Mitiga pœnas publicas & priuatas propter filium tuum Dominum nostrum IESVM CHRISTVM πρεσβεύοντα ὑπὲρ ἡμῶν, & propter tuam gloriam, vt te in tota æternitate celebremus, & tibi gratias agamus, Amen. Credo DOMINE, opem fer imbecillitati meæ. Sicut dixit Dominus noster IESVS CHRISTVS: petite & accipietis.

LOCO-

LOCORVM ALIQVOT SCRIpturæ ſacræ illuſtrium paraphraſis Philippica.

INDEX.

GENES. 1.	SPiritus Domini FOVEBAT aquas. fol. 1
2	Hæc nunc os ex oſsibus meis 122
15	Credidit Abraham Deo, & reputatum eſt ei ad iuſtitiam. 43
32	Minor ſum Domine cunctis miſerationibus tuis, & veritate tua. 23
47	Dies peregrationis meæ pauci & mali. 100
49	Non auferetur Sceptrum de Iuda, & dux de fœmore eius donec veniat SILOH. 15
Exodi 3.	Ego SVM qui SVM. 17
1. Paral. 17.	Aſpexiſti me in forma hominis, qui es in excelſis IEHOVA DEVS. 14
2. Paral. 20.	Cùm neſcimus quid agēdum ſit, oculi noſtri ad te Deus attolluntur. 19
Pſal. 39.	Quàm nihil niſi vanitas omnis homo. 101
46	Non timebimus etſi turbabitur terra, & ruant mentes in medium mare. 39
51.	Expiabis me Domine hyſſopo. 7
127.	Niſi Dominus ædificauerit domum. 105
133.	Ecce quàm bonum. 117
Eſaiæ 49.	Nunquid obliuiſci poteſt mulier infantem ſuum, vt non miſereatur filio vteri ſuis; 90
Zachar. 12.	Effundam ſuper domum Dauid ſpiritum gratiæ & precum. 2

MARCI 9. | Credo Domine, opem fer incredulitati meæ. 6
Ioh. 3. | Non poteſt ſibi homo ſumere quicquam, niſi datum ſit ei à Deo. 149
17. | Sit dilectio tua in eis, qua me diligis, & ego in eis. 8

FORMVLARVM INVOCAtionis piæ, Index.

PRo Agnitione Dei & dono Spiritus S. precatio. 1
Pro Angelorum miniſterio gratiarum actio. 32
Pro Beneficijs Dei in nos cotidianis, grat. 23
Ante Cibum prec. 24
A cibo ſumto. 25.26
Cubitum euntis. 28.& inde
Cananææ matris prec. 7
DECALOGI meditatio & formula confitendi generalis. 190
Vt Dilectio Dei in nobis maneat. 8.
Pro ECCLESIAE conſeruatione & puritatis doctrinæ, precatio. 5
Eccleſiæ vagientis prec. 18
Contra Eccleſiæ hoſtes prec. 10
Pro Eccleſiæ & ſcholarum hoſpitijs. ibid.
Ἐυλογία ἱερατική. 29
Pro Fidei incremento. 6
Gratiarum actionis formula ad Trinitatem. 177.& inde.
Incarnationis filij Dei meditatio. 13.14.15.16.& inde.
Ingredientis templum prec. 27

INVOCATIONIS forma ad Trinitatem. 9
Ex Ludo reuertentis, prec. 27
In Morbis & calamitatibus prec. 21
Mortis & paſsionis filij Dei meditatio. 179
Pro Nauiculæ Chriſti gubernatione. 11. & inde.
ORATIONIS Dominicæ meditatio & paraphraſis. fol. 30. 163. 167.
in Periculis & difficultatibus. 19
pro Pœnarum mitigatione. 183
in Profectionibus & negotijs. 22
pro Remiſsione peccatorum. 7
pro Studiorum gubernatione, ſucceſſu & fructu. 3. 27. & inde.
Pro Vitæ totius gubernatione. 24. 39. & 40
Vt vnum ſimus in Chriſto. 9

ALLEGORIAE, SIMILIA ET Imagines venuſtæ Epigrammatis à Philippo expreſſæ.

AMphionis & Orphei Muſicorum excellentiſs. ad Dauidem. 134
Animalium quatuor in Daniele: ad Monarchias ſeu ſumma imperia. 62. & inde.
Cananææ matris: ad Eccleſiam horum temporum. 7
Chriſtophori: ad quemlibet pium. 148. & inde.
Coloſsi ſeu ſtatuæ ex Daniele: ad Monarchias. 62. & ſeq.
Conſecrationis victimarum per impoſitionem manuum: ad Filium Deum Summum Sacerdotem & victimam: tùm etiam ad miniſtros Verbi Dei omnes. 52

Cuculi deuorātis nutricem currucam ſeu Hypolaidem: ad alumnos ingratos & perfidos. 152
Embryi ſeu fœtus nondum editi: ad genus humanum non renatum. 15.16
Fili Ariadnes: ad Dialecticam. 129.& inde.
Halcyoniorum: ad Eccleſiam. 80
Imago Iuſtiniani Imperatoris, declaratur. 109
Lazari: ad quemlibet pium. 21
Moſis abditi in cauerna rupis, videntiſq; poſteriora Dei prætereuntis: ad Eccleſiam. 41
Moſis remittentis inter precādum manus: ad Eccleſiam & intermiſsionem precum. 43
Nauiculæ: ad Eccleſiam. 18
Niduli & pullorum: ad Eccleſiam. 9
Pardalis: ad Alexandrum Magnum. 65.& inde.
Præſepiorum Chriſti: ad Eccl. 90
Pharaonis: ad Tyrannos & perſecutores Eccle. 48.& ſeq.
De eo, quòd Paſtoribus annūciarint primùm Angeli natum Chriſtum. 98
Sagittæ ſeu iaculi: ad impetus heroicos & ſucceſſus, qui præſtantibus viris dantur diuinitus. 108
Sanguinis Martyrum & Seminis: ad Chriſtum. 61
Sculpturæ & imaginum Sicli: ad officia docentium. 97
Secundarum ſeu Chorij: ad filium Dei in cruce pendentem. 15.& inde.
Speculi impoliti: ad rude & literis nō excultū ingeniū. 127
Statuæ mutilatæ capite: ad eum cui ad reliquas virtutes deeſt pudicitia. 120
ςοργῶν: ad φιλανθρωπίαν Dei. *124.127*
Trium puerorum in fornace ardenti: ad cōſeruationem Eccleſiæ. 5.
RERVM

RERVM RELIQVARVM MEMOrabilium Index.

A.

Abel. fol. 54
Absolonis in patrẽ impietas & exitus. 44
in Alexandrum magnum. 65
Amicitia cũ paribus iungenda. 147
Angelorum ministerium. 33
Animarum piarum querela de Tyrannis. 37
Arithmetica. 131
Artium bonarum inter se, veluti herbarum in medicinis, societas & temperatio. 129
Astra inclinant, non necessitant. 137
de Astris. 139
in Astronomicas hypotheses. 138
Atrocia delicta atrocibus pœnis puniri. 150.151

B.

Bellerophon accipit à Pallade frenum aureum regendo Pegaso 110
Bellorum finis. ibi.
in Bibliorum Germanicam versionem Lutheri. 136

C

Calumnia. 153
Caroli V. prudens contatio, & in victorijs moderatio. 86
Castitas. 118
Clementia & placabilitas. 153
Christo triumphatori. 39
Christophori imago. 148
in confessionem Augustanam. 137
de Coniugio. 121
Concordia. 116
de Cometis. 140
Commentarij optimi psalmorum lectio & inuocatio. 136
Consecratio victimarum per impositionem manuum. 52
Consolatio vera in obitu piorum hominum. 102
in Crapulam & ebrietatem. 124
cuculus deuorat nutricem currucam. 152
Cupido κηριοκλέπτης. 153

D.

Danielis socij in fornacem coniecti. 5
Dialecticæ elogium. 129
Doctorũ Ecclesiæ officium. 50. 96. 98
Doctrinæ cœlestis studium. 133
Doctores linguam suam Deo commodant. 99

E.

Ecclesia mater & patria filiorum Dei. 85
Ecclesia in terris cum Christo suo exulat.

xulat. 88
Ecclesia inter confusiones imperiorum durabit. 89
Ecclesia non regitur humanis consilijs. 88
Ecclesiæ Sol & viuificator filius Dei. 81
Ecclesiæ hospitia & halcyonia. 185
Ecclesiæ ciuem esse summum decus. 86
Esaiæ exitus & martyrium. 55
inter Euentus & exitum distingui oportere. 152
εὐθανασία. 103

F.

DE Fide iustificante. 93
Fidei vacillantis exemplum. 42
Filius Dei lapis abscissus ex monte. 64
Filius Dei λόγος semper adfuit patribus. 92
ad Fortitudinem adhortatio Tirtæi. 111
Franciscus rex Galliæ captus ad Ticinum. 69
de Friderico Sapiente electore. 70
Fridericus rex Daniæ. 83

G.

GErmaniæ limites. 68
Gustus vitæ et gloriæ æternæ. 39

H.

HElice & Bura ciuitates submersæ. 67
Henricus Sudphaniensis à Ditmarsijs martyrio affectus. 59
Heroes præstantissimi in ipso ætatis flore succisi, vt Achilles, Pirrhus, Alexander Magnus, Carolus Burgundus, Mauricius. 71
Historiarum studium. 131
Historiæ suppeditant exempla iustitiæ diuinæ. ibi.
Homo imago & templum Dei. 143
Hominis & humanæ societatis finis. 107. 143
Hominum tres gradus. 146

I.

IEhoua. 18
Ignorantiæ tres causæ. 128
Impositionis manuum ritus & significatio. 52
Incarnationis Filij Dei meditatio. 13. 14. 15. 16. 17
Ingenium sine doctrina. 127
Infelix felicitas. 147
Institutio recta. 127
Innocentia optimum aduersus inuidentiam remedium. 116
In ingratos & perfidos. 152
contra Intermissionem inuocationis. 43
Iohannes Baptista. 34
Iohannes Baptista præcipuas doctrinæ Christæ ian partes complexus est. 57
de Iohanne Friderico Constante electore. 70

Iohannes Eccius sophista. 72
in Iulianum Apostatam. 50
Iustiniani Imperatoris imago. 109

L

Leges humanæ & reuerentia legum. 113
Lex Dei. ibi.
Lex talionis. 114
Leporum ad leones concio. 61
in Liberos degeneres. ibi.
in Liberos frugi & laudatos. 154
Loquendum præmeditatè. 131
in Locos communes Philippi. 136
in Luxum & profusiones. 125.

M.

Mariæ & Elizabethæ cōgressus. 36
Maria & Marhta 82
de Mar: Luthero. 72.73
de Mauricio duce Saxoniæ electore. 71
Mediocritas & sancta αὐταρκεία. 120
Metallicæ Venæ. 26
Monarchiarum imagines. 62
Mors Christi vita piorum. 104
Moses feriens petram & dubitans. 42.
orans. 43
Videns posteriora Dei. 41
Musarum exilia & migrationes. 80

N.

Nauicula Christi. 11.12
Necessaria facienda. 147

O.

Occasio donum Dei. 21
in Ocium & desidiam. 146
in Ouidium. 129

P.

Parientium & prœliantium collatio. 123
in Pharaonem. 48
Patientia. 155.95
Pauli Apostoli eloquentia. 133
in Paulum Apostolum. 58
Pausaniæ facinus & exitus. 124
de Philippi Melanthonis vita, studijs, laboribus, periculis & morte. 74
Piorum mors Tyrannorum bellaria. 57
Poetæ legendi & imitandi 128
Poeticos impetus à Deo esse. 128
Publica mala fiunt priuata singulorum. 112
Pueri magna pars Ecclesiæ. 126
Pudicitia. 119
Puerorum inuitatio ad scholas. 126
Præmia rectè docentium. 61
de Prodigijs. 67
Præsepe Christi. 16. & inde
Prophetarum officij tres partes. 95

Primitiarum & decimarum vsus. 33
Psalmorũ lectio frequentanda. 134
Psalmorum tria genere. 135

Q.

QVod non capit Christus, rapit fiscus. 115

R.

RAnarum & murium pugna. 112
Regulæ vitæ. 141. & inde
Regna à Deo dantur & auferuntur. 49. 50
pro Remissione peccatorum. 17
in Rosas pictas. 125

S.

Sanguis martyrum semen Christianorum. 61
de Sedulitate et iustitia. 145
Sibaris à crotoniatis deleta funditus. 68
de Siclo. 97
Statua Iunonis Sibaritica vomens Cruorem. 67
ϛοϱγὴ. 127
Sacerdotum leuiticorũ officia tria. 98
Sarepta. 52
in Saulem regem. 47
Simsonis exitus. 46. & inde
Sulphur & hydrargirus prima semina metallorum. 26.
Synodus prima noui testamenti. 35. & inde.
Spiritus S. efficax per Verbum. 2
Spiritus S. accendit motus legi Dei congruentes, & tales qualis ipse est. ibid.
in Stephanum. 58. & inde
Sophisticæ peruersitatis detestatio. 100
Spes. 155

T.

THebæ Bœoticæ. 66
Thebæ AEgyptiacæ. ibid.
Terentij elogium. 129

V.

VEritatis inuicta vis. 154
Vir bonus publicum bonum. 108
Vita hominum labor & dolor. 100 & inde.
in Vitam alicam. 116
Vulgus regitur exemplis eorum qui præsunt. 113

FINIS.

IMPRESSVM FRANCOFORTI AD Mœnum, apud Iohannem Feyrabendt, impensis Sigismundi Feyrabendt.

M. D. LXXXIII.

